

2000

Magična številka je letos zgovorno zaznamovala novo leto. Številka, ki pomeni nekaj mejnik v stoletju in tisočletju in ki so jo premnogi pričakovali skoraj s strahom ali vsaj strahospoštovanjem. Po svetu so že mnogo časa prej razpravljali o tem mejniku in mu pripisovali neko čarobno moč. Že pred tisoč leti je ob prihodu v novo tisočletje (leta 1000) prevladoval nemir, marsikje tudi prepričanje, da pomeni ta datum nekaj zaključek zgodovine. Kako pa vse to? Kaj pa je pravzaprav zgodovina? Pregled dogodkov, ki so se zvrstili v bližnji ali daljni preteklosti. To sicer izzveni zelo preprosto, je pa tudi dejstvo. Že sv. Avgustin je v svojih teorijah o času lepo zapisal nekaj misli o preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Zanj je namreč v bistvu vse neka večna sedanjost, v kateri deluje Bog, le mi ljudje pa smo tisti, ki (iz praktičnih razlogov) delimo čas na tri dele.

Potek časa oziroma zgodovine je tista dimenzija, v kateri mi živimo. Mnogi veliki misleci so zlasti v zadnjih stoletjih, posebno od iluminizma dalje (kot na primer Voltaire ali Herder in drugi) optimistično videli v zgodovini nenehen napredek v razvoju človeštva. Ali pa je vse to res? Če gledamo samo na zadnje stoletje, moramo reči, da je kljub velikanskemu znanstvenemu in tehničnemu razvoju prišlo do strahotnih prestopkov v moralnem redu, in to predvsem proti človeštvu samemu, še zlasti z znanimi režimi v dobi totalitarnih ideologij, ki so vključile človeka v okovje in temo sužnosti.

Toda pogledimo na našo dejanskost, kot se kaže v tem prelomnem zgodovinskem trenutku.

Pri naši narodnostni skupnosti v zadnjih desetletjih žal ugotavljamo odločno premalo volje do življenja. Res je namreč, da ima država, ki ji pripadamo, svetovni višek, kar zadeva upadanje rojstev, a to še ne bi smelo biti razlog za tolikšno upadanje rojstev tudi pri naši zamejski skupnosti. Jasno pa je, da se bo narod ohranil le, če bodo njegovi člani pokazali toliko ljubezni do življenja, da bo več rojstev kot smrti. Statistični podatki so v tem pogledu zelo zgovorni. V zadnjih dvajsetih letih so na primer v devinsko-nabrežinski občini zaradi pomanjkanja otrok zaprli kar šest osnovnih šol (Štivan, Medja vas, Cerovlje, Sesljan, Mavhinje, Slivno), ostale so tri (Devin, Nabrežina, Sempolaj) s skupno 120 učenci in učenkami. Boleče je na začetku zadnjega šolskega leta odkrila novica, da je bila zaradi pomanjkanja učencev zaprta slovenska osnovna šola v Rojanu, torej v samem Trstu. Pred nekaj meseci je tednik Družina posvetil dve strani (v barvah) Števerjanu. Pisec med drugim ugotavlja: "Šola Alojza Gradnika, ki je bila pozidana za 150 otrok, ima letos v štirih razredih 16 otrok! Slovesnost prvega obhajila bo po treh letih in za vsa tri leta skupaj bodo v Števerjanu imeli sedem prvoobhajancev." Iz pravkar navedenih podatkov moramo žal priznati, da Slovenci v Italiji resnično umiramo in da nam v tem pogledu ne bo prav nič pomagal še tako dober zaščitni zakon. Koga bo namreč ta zakon varoval, če nas ne bo več?

Drugo vprašanje, ki se nam zdi zelo pomembno, je kultura, in sicer v širšem pomenu, pri čemer mislimo ne le na umetnost, znanost in filozofijo, ampak tudi na tehnologijo, na tako imenovano materialno kulturo, se pravi "vse tisto - kot je napisal Janko Kos - s čimer človek oblikuje sebe in naravo". Za tako pojmovano kulturo moramo skrbeti kot za punčico v očesu, saj je vse to tesno povezano z vprašanjem kvalitete, ki nas lahko edina reši pred nevarnostjo asimilacije ali raznarodovanja. Prav pomanjkanje kvalitetnih kadrov je bilo glavni vzrok mnogih naših nesreč in nezgod, pri čemer mislimo predvsem na zlom, ki smo ga doživeli na področju bančništva. In ta rana bo žal še dolgo krvavela.

STRAN 2

UREDNIŠTVO

NOVI DRŽAVNI PODTAJNIK LUCIEN CAVERI

MANJŠINE VIZITKA ZA EVROPO

ANDREJ BRATUŽ

V palači Montecitorio, sedežu poslanske zbornice v Rimu, je novi državni podtajnik v predsedstvu vlade poslanec Lucien Caveri (Union Valdôtaine) iz Aoste rad pristal na pogovor o aktualnih temah, ki zadevajo manjšinsko problematiko v Italiji, še zlasti ob skorajšnji razpravi v parlamentu o zakonu za slovensko manjšino v Italiji. Aostanski poslanec je imel vedno dobre in plodne stike zlasti s Slovensko skupnostjo in je v zbornici vedno iznašal tudi osnovna slovenska vprašanja. Podtajnik Caveri je v vladi zadolžen za deželne zadeve in manjšine.

Najprej iskrene čestitke ob vašem imenovanju za državnega podtajnika v predsedstvu vlade. To je prvič, da kak predstavnika narodne manjšine v Italiji prevzame neko vladno mesto. Kako je prišlo do tega imenovanja?

Hvala za čestitke. Že v preteklosti smo sicer imeli ponudbe za vstop v vlado (podtajniško mesto), pa smo jih zavržili. Sedaj pa ima to podtajniško mesto (dejansko podminister) svojo vlogo. Sledili

bomo delu v parlamentu za vse pristojne zadeve.

Ideja o predlogu za imenovanje je prišla iz vrst južnotirolske SVP, ki jo je iznesel poslanec Brugger. Ta je predlagala mene kot kandidata za podtajnika. Predsednik vlade D'Alema je to zamisel sprejel. Vsekakor predstavlja to mesto veliko odgovornost za manjšine. Tako bo tu moralo priti še do soglasja v vladnem delovanju preko mojega dela.

Italijanska republika je že priznala v parlamentu in predsednik republike je že podpisal zakon za zaščito jezikovnih manjšin, ki so zgodovinsko prisotne v Italiji. Kako ocenjujete to dejstvo oz. pozitivni zaključek celotnega vprašanja?

Mi smo dejavno glasovali za ta zakon kljub omejitvam in dvomnostim, ki jih vsebuje. Tako je že v prvem členu groteskna izjava o tem, da je italijanščina uradni jezik države. Mi seveda upamo, da bo ta zakon kar se da elastičen. Gre namreč za zakon, do katerega je po dobrih 50 letih le prišlo in upamo, da ne bo še reduktivnih interpretacij. Jasno je, da se bom lahko sedaj še bolj potegoval za popolno realizacijo tega zakona.

STRAN 16

ČEDAD / NA DNEVU EMIGRANTA
PO 38 LETIH SODELOVAL PREDSTAVNIK
ITALIJANSKE VLADE

ZGODOVINSKI ZASUK

ERIKA JAZBAR

Slovenski prebivalci videmske pokrajine so se na dan sv. Treh kraljev zbrali že osemindesetletni v čedajskem gledališču Ristori na Dnevu emigranta, ki ga prirejajo slovenske organizacije videmske pokrajine pod pokroviteljstvom občine Čedad. Številna publika je tudi letos napolnila nemajhno čedajsko dvorano. Prisotni so bili, poleg navadnih državljanih, predstavniki iz Gornjega Posočja oz. Slovenije, med katerimi bi omenili predsednika

Šiferja; zamejstvo so zastopali politični predstavniki in zastopniki civilne družbe, seveda niso manjkali predstavniki krajevnih oblasti.

V teh desetletjih se je Dan emigranta spremenil ter obogatil, saj je od prvotnega snidenja takrat številnih beneških emigrantov, ki so se vračali za božične praznike v domače kraje in so si na tem srečanju voščili ob novem letu, prireditev ohranila v bistvu le ime; danes predstavlja prireditev pomembno kulturno-družbeno srečanje vseh tistih, ki soustvarjajo stvar-

nost teh slovenskih krajev, neke vrste dan slovenske kulture, pri katerem igrajo glavno vlogo slovensko-beneška beseda, pesem in glasba oz. beneški ljudje.

Letošnjega srečanja pa se bomo spominjali s posebnim zadoščenjem, saj je prišlo do pravega zgodovinskega zasuk. Po skoraj štirih desetletjih je na prazniku Slovencev videmske pokrajine sodeloval predstavnik vlade, in sicer nič manj kot ministrica za odnose z deželami Katia Bellillo (na sliki). Predstavnica Komunistov se je v Bene-

čiji mudila že v jutranjih urah, ko se je v Dvojezičnem centru v Špetru srečala z domačimi družbeno-političnimi predstavniki, predsednikoma krovnih organizacij ter tajnikom na zunanjem ministrstvu RS Francom Jurjem. Popoldne pa se je v Čedadu udeležila novoletnega srečanja, ki je potekalo v res prisrčnem in domačem vzdušju.

Program so oblikovali harmonikaši Glasbene šole iz Špetra Igor Černo s skupino Cunjari ter mladi iz rezijanske folklorne skupine. Glavno in zaključno besedo so tudi letos imeli igralci Beneškega gledališča, ki so uprizorili pod taktirko Marjana Bevka Ruzantejevo *Ljubezen, Uj-sko in Lakot* in spravili prisotne v smeh in dobro voljo.

STRAN 12

02 Alojz Tul
MANEVRSKI PROSTOR SLOVENIJE...

NAROČNINE 2000

ENOLETNA ZA ITALIJO IN SLOVENIJO 70.000 LIR
ENOLETNA ZA TUJINO 110.000 LIR
ENOLETNA PO LETALSKI POŠTI 130.000 LIR

NAŠIM NAROČNIKOM PRIPOROČAMO,
NAJ ČIMPREJ PORAVNAJO NAROČNINE
IN TUDI PRIDOBIMO NOVE NAROČNIKE.

02 Janez Povše
V NOVO LETO S POGUMOM...

03 Marko Tavčar / intervju
JOLKA MILIČ

04 Jurij Paljk
SVETO LETO: VRATA SO ODPRTA

05 Danijel Devetak
BREZUPNO ISKANJE DUHOVNEGA

06 Rozina Švent
ANDREJ ČEBOKLI, PESNIK IN PISATELJ...

07 Marko Vuk
RETROSPEKTIVA RUDIJA PERGARJA

08 Matjaž Rustja
KNJIŽNI PRVENEC VESELKE ŠORLI PUC

13 Marjan Drobež
MARKO RUPNIK PREŠERNOV NAGRAJENEC

14 Damjan Hlede
FINANČNI ZAKON 2000 IN NEPREMIČNINE

16 Majda Artač Sturman
VONJ PO POTICI

In kje je mesto našega tednika v družbi, če ne ravno v tem, da smo živo prisotni, ko gre za ohranjanje slovenstva in demokratičnih ter krščanskih vrednot, zaradi katerih je bil tudi ustanovljen? V uredništvu se zavedamo, da nas je res vsako leto manj, da se naša družba stara, a je naša naloga prav zato še bolj odgovorna, saj moramo tudi mi s časnikom sodelovati pri nenehnem oživiljanju in ohranjanju naše narodne zavesti. Na pragu tretjega tisočletja, v katerega smo šele pred dnevi pogumno zakorakali, si seveda želimo še večjega dialoga z vami, dragi bralci, in obenem upamo, da bomo tudi v prihodnje znali tako poročati, da bo naše branje za vas tako zanimivo kot tudi poučno.

Novi glas danes, včeraj pa Katoliški glas in Novi list so od vedno branili slovensko identiteto in se obenem zavzemali za pravično družbo, za sožitje in plodno sodelovanje med različnimi. "Različni v enem!" je bilo včasih pri nas vodilo, na katerega se danes prevečkrat pozablja, a je še vedno veljavno, če seveda vsi vemo, da je eno vse tisto, kar nas druži, in to je predvsem zavzevanje za lastne, slovenske korenine, za pravičnejšo in solidarno družbo, v kateri imata strpen dialog in lepa lastnost poslušanja drugače mislečega odlično mesto. Samo živi, resnični in dejavni bomo namreč obstali in samo živ in pester, dober Novi glas bo imel prihodnost, ki si jo seveda vsi želimo.

Že ob sami osamosvojitvi je bila država Slovenija postavljena pred temeljno strateško izbiro: kako in kam se umestiti v mednarodnem okviru. Z razpadom Jugoslavije ni mogla več računati na kakršnokoli obnovitev ali novo vzpostavitev tesnejših integracijskih vezi z drugimi novonastalimi državami na prostoru bivše jugoslovanske federacije. Edino alternativo, da se dokončno politično poslovijo od "Balkana", je videla v približevanju in končni pridružitvi k Evropski uniji kot zvezi držav Zahodne Evrope, ki se postopoma odrekajo suverenosti v korist skupnega gospodarskega udejstvovanja in s končnim ciljem tudi političnega poenotenja.

Izhajajoč torej s tega izhodišča, je nova država Slovenija usmerila svoje napore k uveljavljanju integracijskih postopkov v okviru Evropske unije. Temu cilju se je, recimo, povsem prilagodila tudi njena zunanja politika bodisi v širšem kontekstu mednarodnih odnosov kot tudi glede najbližjih sosedov, kar zanima še posebej zamejske Slovence. V mislih imamo tu predvsem odnose z Italijo in Avstrijo, ki nas od bliže zadevajo. Vzpostavitev dobrih odnosov s sosedji je oziroma bi morala biti glavna skrb vsake normalne in v svet odprte države. Kljub stalnim diplomatskim izjavam ne moremo trditi, da so vsi problemi z Avstrijo in Italijo rešeni. Slovenija ni še, recimo, uredila vprašanja nasledstva v državni pogodbi z Avstrijo, kar se

odraža v avstrijski politiki do slovenske narodne manjšine na Koroškem in v odpiranju vprašanja staroavstrijske nemške govoreče skupine v Sloveniji. Slovenska manjšina v Italiji pa še vedno čaka na izglasovanje globalnega zaščitnega zakona po italijanskem parlamentu. Glede vprašanja vračanja zapuščene premoženja v Istri tako imenovanim italijanskim opantom je Slovenija pristala na znani "španski kompromis", glede slovenske manjšine pa bi že skoraj pristala, da Italija odobri zaščito pod ravno, ki jo predvidevajo mednarodne obveze. Tolikšno popuščanje Slovenije si je treba razlagati prav v luči skoraj bolestonega hitenja v... Evropo, ki ga italijanska diplomacija po drugi strani zna spretno izkoristiti ob vsaki priložnosti.

IZSILJEVANJE JE NESPREJEMLJIVO

Toda vrnimo se k osrednjemu vprašanju, ki je predmet pričujočega razmišljanja in bi ga lahko takole oblikovali: glede na to, da so pogajanja z Evropsko unijo vse prej kot lahka in se pod vplivom nekaterih članic Unije zaostrujejo in izkoriščajo za vse mogoče pritiske na Slovenijo glede drugih problemov bilateralnega značaja ali ki ne sodijo v predmet sedanjih pogajanj (na primer vprašanje v zvezi s konji li-

SLOVENIJA V EU ZA VSAKO CENO?

MANEVRSKI PROSTOR SLOVENIJE V EVROPI IN V SVETU

ALOJZ TUL

picanci, zahteva po sprostitvi trga nepremičnin in zaprtju brezcarinskih prodajal na mejah pred polnopravnim članstvom v Uniji), ali naj se Slovenija "zaradi ljubelega miru" vda omenjenim nekorektnim pritiskom ali naj zainteresiranim krogom dostojanstveno odgovori, da že preudici ne namerava o omenjenih umetno sproženih problemih razpravljati na omenjeni ravni.

Menimo namreč, da je omenjeno politično izsiljevanje resna zadeva ne samo zaradi vprašanj kot takšnih, temveč predvsem z vidika dostojanstva države, ki, četudi ni velika po obsegu in moči, predstavlja neko skupnost ljudi, ki se mora kot narod boriti za svoj obstoj in razvoj na enakopravni ravni, ne pa se uklanjati neupravičenim zahtevam močnejšega. Njeni pogajalci bi zato morali dati vedeti svojim sogovornikom, kje so meje, mimo katerih Slovenci ne morejo oziroma ne smejo. To tudi za ceno, da bi to znalo vznemiriti kakšno članico Unije. Po drugi strani pa bi takšna mirna, a odločna drža samo utrdila ugled male države in s tem posredno tudi njeno pogajalsko moč. Vedeti moramo namreč, da tudi značajske in dostojanstvene države krepijo ugled in simpatije pri poštenih partnerjih in pri samih domačih državljanih. Neučakanost pa nasprotno lahko samo škoduje, ker odpira pot ne povsem premišljenim po-

tezam in odločitvam, ki jih ni mogoče več popraviti.

Naj ob tej priložnosti za beležimo nekatere drže in politične poteze, ki so Sloveniji bolj škodile kot koristile. V nekritični zaverovanosti v odrešilno moč Evropske unije se je Slovenija, kot znano, "oddaljila" od ZDA in Nemčije ter se bolj "naslonila" na zahodno italijansko sosedo, ki ji obljublja varno in gotovo pot v Evropo. Ameriki ni bila pogodu ustanovitev tako imenovane Trilateralne povezave med Italijo, Madžarsko in Slovenijo na vojaško-obrambenem področju, pa čeprav v okviru NATO. To pobudo italijanske diplomacije v okviru načrta njene vzhodne politike (Ostpolitik) so namreč ameriški krogi ocenili kot nepotrebno in v nekem smislu motečo, ker ustvarja varljiv videz povečane varnosti, ki jo zagotavljajo že obstoječe strukture Atlantskega zaveznitstva. Toliko je res, da pridružitve Trilateralne ni koristila Sloveniji, da bi bila sprejeta v NATO skupno s Poljsko, Češko in Madžarsko.

SKLEPNE MISLI

Vsaka stvar ima svojo ceno, tudi vključevanje v Evropo. Pogajanja za vstop Slovenije so že dokaj napredovala in se bodo verjetno pospešeno nadaljevala. Odgovornost pogajalcev je opozoriti tako državne organe kot državljanke in javnost nasploh na neutemeljene in nesprejemljive zahteve nasprotne strani. V tem primeru bi bilo

treba tehtno preveriti, ali se ne zahteva previsoka cena od Slovenije.

Res je, da Slovenija v danih razmerah nima enakovredne alternative vključevanju v Evropo. Res pa je tudi, da ima nekatere karte, na katere lahko v skrajnem primeru zaigra. Tu gre predvsem za njeno geopolitično lego, ki je nenadomestljiva za prometne tokove blaga in ljudi v smereh Sever-Jug in Zahod-Vzhod. Pomislimo samo na sedaj aktualno povezavo po 5. koridorju (Barcelona-Turin-Benetke-Trst-Ljubljana-Kijev). Slovenija bi zato morala izkoristiti te svoje danosti vsaj do takšne mere, da ne bi za vstop v Evropo do nje zahtevali več kot od drugih držav, ki so bile v zadnjem času sprejete oziroma se sedaj pogajajo za vstop.

Končno, da ne gre brezglavo siliti in "hiteti" v Evropo, narekujejo tudi zadnje odločitve evropskega sveta ministrov o novi strategiji širitve. Evropska unija si je med drugim pridržala pravico, da po potrebi znova odpre vsa začasno zaprta vprašanja glede posameznih kandidat. To pomeni, da nove članice ne bodo sprejete avtomatično, ko bodo njihove zakonodaje usklajene z evropsko, temveč ko se bo petnajsterica za to odločila. Odločila pa se ne bo prej, dokler se v nje-nem okviru ne dogovorijo o sestavi nove izvršne komisije in novih pravilih o glasovanju v njej in v ministrskem svetu. Skratka, EU bo med svoje članice sprejela tudi Slovenijo, ko bo imela za to zadosten interes, zato imajo tudi kandidatke možnost, da v tem času izoblikujejo svoje pogoje in ne že vnaprej sprejmejo kakršnokoli ceno za pristop.

SERGIJ PAHOR POTRJEN ZA PREDSEDNIKA SSO

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij je na svoji prvi seji po občnem zboru dodelil po statutu določene funkcije. Za predsednika je bil potrjen Sergij Pahor, novi podpredsedniki so Marij Maver za Tržaško, Damjan Paulin za Goriško in Giorgio Banichig za videmsko pokrajino. Za blagajničarko je bila potrjena Franka Žgavec, za taj-

nico izvršnega odbora pa Jelka Cvelbar.

Novi odbor je obravnaval položaj slovenske manjšine po nastopu druge D'Alemove vlade. Izrazil je zadovoljstvo, da je bil manjšinski predstavnik Valdostanec Lucien Caveri imenovan za podtajnika v vladnem predsedstvu. Svet slovenskih organizacij ugotavlja, da je to pomemben

premik, ki zagotavlja, da hoče vlada urediti zakonsko zaščito za slovensko manjšino. V tem smislu pozdravlja SSO tudi potrditev Katie Belillo na mestu ministrice za dežele, ki je odgovorna za manjšinska vprašanja in že dobro pozna našo ožjo problematiko.

Odbor je tudi določil, da bo 19. januarja zasedal v Devinu deželni svet SSO, ki mora pred koncem meseca odobriti obračun 1999 in proračun 2000.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

V NOVO LETO S POGUMOM IN ZAVZETOSTJO

Na pričetku leta imamo veliko priložnost, da vanj stopimo z okrepljenim pogumom in polno zavzetostjo. Ogromno je odvisno prav od tega, kako se spet lotimo stvari in obveznosti, kakšno je naše osnovno prepričanje. Se nam zdi, da bo šlo vse dobro, ali smo dvomeči in zaskrbljeni? Pričetek leta je torej čas, ko o sebi in svojih pogledih še lahko odločamo. V vsakem primeru je plodno, če verjamemo v takšen razvoj dogodkov v svetu, ki bo spodbudil vero v moč miru in dogovora med vsemi. Dejstvo je, da so na naši zemeljski krogi še vedno marsikje prepričani, da je pretežka vprašanja mogoče razrešiti le z uporabo sile, z nadvlado močnejšega nad šibkejšim ali s takšno oziroma drugačno prevaro, ki naj izigra nasprotnika ali drugače mislečega. Marsikje torej še vedno verjamejo, da je vojna oziroma izločitev nasprotnika normalno sredstvo razčiščevanja odnosov ter da je mir izmišljotina idealistov in nepopoljšljivih sanjčev.

Nadalje je plodno, da prispevamo svoj delež k zdravi rasti nove Evrope, da si prizadevamo za čimprejšnjo podobo večinskega naroda, sredi katerega živimo, kakor tudi za uspešno prihodnost matične domovine Slovenije, ki naj skupaj z drugimi utira pot demokraciji v najbolj plemenitem pomenu besede. Seveda pa je najpomembnejše, da s pogumom in zavzetostjo razmišljamo o vseh tistih odločitvah, ki zadevajo našo manjšinsko skupnost. V zadnjem času smo uspeli bistve-

no zmanjšati naše notranje razdalje, s tem pa smo tudi presegli prepričanje, da je naš edini možni način življenja medsebojna delitev, ki nas je obeleževala v povojnem obdobju. Na srečo se je pokazalo, da smo tudi mi sposobni učinkovito vsrkati vase pravila novega časa, ki želi prevelike razdalje tudi znotraj iste narodnostne skupnosti enkrat za vselej odpraviti. Prehod v takšen celovit pogled na nas oziroma na našo manjšino je prav gotovo velikanski preobrat, zato ni le lahek in zahteva veliko mero modrosti, brez katere bi utegnili obstati tam, kjer smo še do včeraj bili.

Priložnost za utrditev prepričanja v smotrnost našega skupnega sodelovanja bo že bližnja obravnava zaščitnega zakona v rimskem parlamentu. Odpira se nam namreč možnost, da stopimo v zaključno fazo sprejemanja zaščitnega zakona bistveno bolj medsebojno usklajeni, kot smo bili še pred na primer pol leta. Ob upravičenem obžalovanju, da ni trenutna raven naše zaščite na višji ravni, kot bi lahko bila, pa lahko s pristnejšim medsebojnim razumevanjem svoje vrste strnemo in dosežemo vsaj učinkovit manjšinski sporazum. In v tem je naša izjemno velika priložnost, ki se ji velja zares posvetiti in to s pogumom in zavzetostjo. Ni razloga, da ne bi te velike priložnosti izkoristili, razen v kolikor ne bi podlegli našim starim dvomom in nepotrebnim strahovom.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO

IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTINI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

FC

INTERVJU / JOLKA MILIČ

POEZIJA, HREPENENJE PO SVETLOBI MOLČANJA

MARKO TAVČAR

Kdor se je kdaj zanimal za prevode slovenskih pesnikov v italijanščino, se je gotovo srečal z imenom prevajalke Jolke Milič. Kdor ima rad Kras in kdor ni brezbrizen za njegov kulturni in narodni utrip, pa se je tudi gotovo srečal z glosami, članki in eseji te iste Jolke Milič. Znana oseba torej, a tudi - vsaj tak vtis imamo - zelo zadržana. Vendar bi nas za uvod zanimalo, da bi kaj povedali o sebi. Kje in kako ste doraščali?

To je menda najtežje vprašanje, ki ga je moč postaviti človeku moje sorte, saj me vedno spravi v stisko, ker nikoli ne vem, kaj naj pravzaprav povem na svoj račun in kje naj začnem (pri Adamu in Evi? ali rajši kaj o dogodkih, ki so me doleteli včeraj, ko pa sem izrazilo imanentno bitje?). Na kratko, da bo vprašanju zadoščeno: rodila sem se v Sežani, kjer bom verjetno tudi umrla, vmes živela pretežno v Sežani in v Trstu, izmenično, iz družinskih potreb in življenjske nuje. Krajše ali daljše skoke v svet in razdobja, ki sem jih preživela drugje, bom kar preskočila, da se ne bi... zgodil roman.

Vi ste torej tudi šolo obiskovali v Trstu. Sploh je bil Kras od vedno tesno povezan s Trstom, a prišla je vojna, po njej pa razmejitve. Kako ste doživljali vse to?

Zelo dramatično, vsaj stokrat ali tisočkrat bolj dramatično kot doživljajo Istrani mejo na Dragonji, ki je vse kaj drugega in domala neprijetnega od takratne železne zavese. Jaz vsaj sem imela občutek, kot da bi me (raz)rezali na kose pri živem telesu, mi/nam ukradli mesto, morje, sorodnike, prijatelje, navade, del Krasa itd. A tudi to je predolga zgodba, s svetlobo in senčami, s težavami in radostmi, z ranami in čudodelnimi obliži. O vojni pa smo mislili vsi, če me spomin ne vara, ne samo jaz, da je bila za nami zadnja in da nas je doživeto hudo izmodrilo. Prepričani smo bili, da je zlasti mladim priskutna že sama misel o kakšni vojni, pa se zdi, da smo se vsi na debelo motili. Agresivnost, vse tako kaže, nam prav leži, vedno najdemo kakšen dober izgovor zanjo. Če ne v svetovnem merilu pa v ožjem, krajevnem in celo soseskem ali sorodstvenem. Je silno "človeška" lastnost, čeprav neradi to priznamo in jo rajši živalim podtikamo.

In vendar je bilo ves čas na Krasu nekaj ljudi, ki so na vsak način poskusili obraniti pri življenju lučko dubovne širine in odprtosti, predvsem pa pametnega odnosa do življenja in problemov, ki jih je bilo treba reševati. Med takimi, ki so si vedno upali povedati, kaj mislijo, ki so nekaj dali na svobodo izražanja, ste bili tudi vi. Verjetno tudi za ceno nekaterih žrtev in posledic?

Osebnostno mislim, da je na svetu vedno kar lepo število ljudi, ne samo nekaj, ki se trudijo ohraniti duhovno širino in odprtost, ki tako ali drugače, neslišno ali glasno, premi-

kajo meje in podirajo "planke", ki jih tesnijo. Mislim, da, ko se zaprejo ena vrata, se kmalu skoraj avtomatično odpre kakšno okno ali špranja ali lesa, ki nam omogočijo še kar širok razgled, le preveč nestrpnosti ne smemo biti, čeprav je neučakanost za Slovence - ko jo povežejo z lastno nesrečo in nemočjo - večkrat prav usodna. V zvezi z iskrenostjo pa: dolg jezik je najbrž stvar temperamenta, kratko in malo ne moreš in tudi ne maraš molčati, ne glede na možne posledice in zamere. Kako se je že spraševal Pavčkov sin Marko? "Živeti! Krotko ali kratko?" On, neučakan mladenič, je potegnil rajši ta "kratko", kot pristal na krotkost. Ni si vzel časa, da bi zdvomil v aut aut pravilo in radovedno poskusil ubrati kakšno tretjo ali četrto pot, ki od tebe ne zahteva, da poklekneš za vsako ceno.

Kaj bi povedali o Kosovelovih? Ste jih dobro poznali? Ko smo minulo zimo po radiu Trst A poslušali oddaje rajne prof. Pertotove o odnosih med Srečkom in Tončkom, Karmelo, Anico ter Stanotom, kakor tudi z očetom in materjo, smo imeli vtis, da je bila to izredno povezana družina, ki se je vzajemno tudi oplajala. Vtis imam, da so Srečkove sestre s svojo kulturno širino in svetovljanško odprtostjo obogatile tudi širše okolje, ali se motim?

Na četrto vprašanje lahko odgovorim le pritrdilno in se zato zelo veselim skorajšnjega odprtja muzealno preurejene Kosovelove hiše, ki bo predvidoma - če se kaj spet ne zatakne - spomladi letos. Kdo bo ob vsakem obisku sproti pričaral Tončkin žar in toplino, pa je vprašanje zase, čeprav močno upamo in verjamemo, da bo nekaj pristne kraške prisrčnosti in domačnosti zmogla njena sorodnica Dragica in ne nazadnje tu in tam tudi nečakinja Aino, ko bo prišla obujat spomine v Tomaj.

V obdobju med obema vojnami in po drugi vojni so tudi na Krasu duhovniki, kot so bili Slavec, Kjuder, Glažar, Milič in drugi, da ne pozabimo tomajškega samostana šolskih sester, odigrali pomembno vlogo pri obranjanju slovenske

narodne in kulturne zavesti. Vas na te ljudi veže kak poseben spomin?

Na sežanskega župnika Glažarja, tomajškega Kjudra in šolske sestre me veže ne kup, marveč gora spominov. Ko bi jih vse obudila, bi jih bilo za debelo knjigo. Morda se marsikomu ne bi zdelo vedno čisto ortodoksni, ker so na tem področju bolj v čislju oleografije. Gospod Glažar je bil zelo priljubljen v Sežani zaradi svoje narodne pokončnosti, zadržanosti in dobrohotnosti. Primer: ko smo šolarčki hodili k nauku v cerkev in, namesto da bi ga poslušali, veselo in nezadržno regljali, nam je rad zalučal v opomin centimeter dolge končke svinčnikov, tako čudovito ošiljene, da lepše se ne bi sploh dalo. "Zadeti" smo mu jih morali nesti nazaj ob muzanju ostalih. Nekoč med vračanjem mi je ponevedoma iz ust ušla želja po tistem svinčniku. In kaj ti bo? me je vprašal začuden. Odgovorila sem: Za spomin. Ko pa je tako lep. On je vzklil: Kaj ne slišim! Jaz jo k redu kličem, klepetuljo, ona pa se zagleda v lepoto. Potemtakem ni upanja, da bi se poboljšala! Še veliko ošiljenih končkov je vame priletelo, ki jih je Glažar navadno šegavo pospremil z nasmehom: Jaz tebi v opomin seveda, ti pa zvito bi spet rada za spomin, kajne? No, naj ti bo. Kar lep kupček se mi jih je nabralo v predalu in še zdaj se mi včasih toži po njih oziroma po darovalcu. Od raslih, zdaleč pomembnejših spominov je tudi veliko, nanj in na vse druge omenjene, kot že rečeno za zajetno knjigo.

Kako se odraža vernost na Krasu danes?

Spet težko vprašanje za nekoga, ki bi zelo rad veroval - vera pomirja dušo, greje srce in zavaruje hrbet - a ga razžirajo kot nevernega Tomaža najrazličnejši dvomi, ki pa ima na stežaj odprte oči in se veliko sprašuje. Med drugim, na primer: koliko je vere pri marsikomu, ki zadnje čase hodi skoraj demonstrativno pobožno v cerkev, in koliko je golega oportunizma. Podobno vprašanje sem si postavljala po priključitvi in še potem, ko so se kar trumoma šli skoraj isti ljudje komuniste, in nate, ki si imel resne pomisleke in zadržke - in jih nisi skrival - gledali kot na skrajno sumljivo osebo, da ne rečem na garjevo ovco, s katero se ni dobro družiti. Vprašanje sem pustila in puščam odprto, ker nerada sodim ljudem, naj sami opravijo s svojo vestjo, jaz pa s svojo, kakšno neizpodbitno konstatacijo pa si od časa do časa le privoščim, v majceno tolažbo in zadoščanje.

Jolka Milič - pesnica. Ali še pišete pesmi?

Primorski pesnik, sami odkrite kdo, je nekoč objavil nekakšen manifest o pesniški umetnosti, kjer pravi (verze bom navedla prozno): Še vedno velja, da je poezija izpovedovanje in kot taka je lahko krik ali ekstaza ali pa samo rahel, prelahel vzdih... Poezija je tudi neutolažljivo hrepenenje po svetlobi molčanja... Pesniti pomeni za Danteja, Shakespeara, Balzaca pričarati nevideno, nezaslišano, nedoživetost... itd. Kot vidite, je poezija precej širok pojem, ki najbrž daje tudi meni možnost, ne samo Balzacu,

da se prištevam med pesnike in da pesnim, ko sukam pero. Vrh tega, a to berite smrtno resno, sodim najbrž med najbolj načitane in strastne bralke sodobne poezije na Slovenskem. Tako rekoč zasvojena s poezijo, in ne samo z domačo, ki jo berem vsak dan že več kot pol stoletja.

Jolka Milič - prevajalka. Veliko ste prevajali v italijanščino in tudi iz nje. Prav mirno labko rečemo, da so vaši prevodi približali Kosovela italijanskim bralcem, ob tem pesniku pa še druge, Udoviča, Zlobca, Kajuba, Trublarja, B.A. Novaka, Pregarca in Beličiča, da omenimo le nekatere, v kratkem pa bo izšel italijanski prevod pesmi Jurija Paljka. Kako izberete pesem, da jo prevedete?

Navadno prevedem več pesmi, kot jih kasneje objavim, da se vživim v slog pesnika, ki me je zanimal in da se dodobra seznanim z njegovim miselnim in čustvenim svetom, nato se grem selekcijo, odmislim, da sem Slovenka in poznavalka naše književnosti in s to simulacijo, ki mi precej uspeva, skušam razmišljati le kot Italijanka. Do odkritja, kaj bi utegnilo pritegniti zanimanje naših sosedov, je navadno le korak. Vsa procedura je kajpada daljša in bolj zamotana, kot se iz povedanega lahko zdi. A ne mislim vas moriti s tem. V zvezi z Jurijem Paljkom, zelo na kratko, ker bi lahko spet nastal vsaj romanček. Že dolgo let prijateljstva, že davno - ob vsaki podarjeni knjigi - sem mu obljubila, da mu bom vrnila "robo za robo" (lahko berete prijaznost za prijaznost), in obljube rada držim. Nekega pomladanskega dne sem si vzela čas in se zagrizla v delo, ob splošnem čudenju dvomljivcev: Kaj Paljka? Ne bi rajši... In prav ta skepsa literarnih kolegov je bila zame dovolj tehten razlog, da ne odneham, ker se rada postavim ob bok prezrtih in plavam proti toku, prav tako rada kopljem ledino in odkrivam na svojo pest še neodkrite spomenike, drugače rečeno, da tvegam in izzivam.

Glede prevajanja ste zelo natančni. To je očitno, ko človek primerja vaše prevode z originalom, a tudi, ko objavite kako oceno prevedenih pesmi ali zbirk. Katera je po vašem za prevajalca nujna lastnost?

Nujno je, da prevajalec precej dobro pozna oba jezika, ki nista samo dva, ampak jih je nešteto. Vsaj toliko, kolikor je pesnikov in pripovednikov, in še več. Berite zaporedoma recimo Tomizzu, Magrisa, Mattionija in Cecovinija. Kakor da bi govorili štiri jezike. Ali pa Borisa Pahorja, Rebulo, Bartola in Lipovca. Vsak po svoje poje in gode in nam ponuja nove izrazne možnosti, nam odpira in širi jezikovna obzorja. In sem našla le nekaj imen, pesnikov in pisateljev pa je kot... peska in trave, še več kot fuzbalerjev, pardon, nogometašev, in skoraj vsak ti omogoči, če ga dovolj pozorno poslušam, nov pristop do jezika, ti podari kakšno... svoboščino, te skratka obogati.

STRAN 6

DR. DANILO TÜRK VODILNI FUNKCIONAR OZN

Slovenski veleposlanik pri Združenih narodih dr. Danilo Türk bo s 1. februarjem prevzel nove dolžnosti pri največji in najpomembnejši mednarodni organizaciji na svetu. Glavni tajnik ZN Kofi Annan ga je namreč imenoval za svojega pomočnika v oddelku za politične zadeve. Ta oddelk je pristojen za območje Evrope, Azije, Pacifika in Latinske Amerike. Tako bo 47-letni slovenski diplomat eden od dveh pomočnikov v oddelku, ki ga vodi Britanec Kieran Predegart. Dr. Türk bo pristojen za usklajevanje odnosov med ZN in Evropsko zvezo, Atlantsko zvezo, Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi ter drugih pomembnih mednarodnih organizacij. Imenovanje na tako pomembno mesto pomeni najprej veliko osebno priznanje dr. Türku in seveda tudi mladi slovenski državi Sloveniji. Dr. Türk zastopa Slovenijo pri ZN od leta 1992. Slovenija je v tem razdobju bila začasna članica Varnostnega sveta, njen veleposlanik dr. Türk pa mu je nekaj časa tudi predsedoval. S svojim delom pa je očitno vzbudil pozornost vodilnih ljudi pri OZN, da ga je glavni tajnik Kofi Annan naposled izbral za svojega pomočnika v pomembnem političnem oddelku. Za visoko imenovanje mu iskreno čestita tudi Novi glas.

HRVAŠKA SE PRIPRAVLJA NA PREDSEDNIŠKE VOLITVE

Na Hrvaškem bodo v ponedeljek, 24. t.m., volili novega predsednika države. Po smrti predsednika Franja Tudjmana, ki je bil tudi ustanovitelj in glavni voditelj do še pred kratkim najmočnejše politične stranke HDZ (Hrvaške demokratične skupnosti), bo na skorajšnjih volitvah nastopilo kar devet kandidatov. Po splošnem mnenju pa imata največ možnosti za izvolitev Dražen Budiša in Mate Granić. Prvega kandidira koalicijska, ki je zmagala na zadnjih državnoborskih volitvah in gladko porazila HDZ. Mate Granić pa je še vedno zunanji minister, saj po volitvah še ni bila sestavljena nova vlada, čeprav je že znano, da bo njen novi predsednik socialdemokrat Ivića Račan. Predsednik državnega zbora Pavletić, ki nadomešča pred kratkim umrlega Franja Tudjmana, še ni poveril mandata za sestavo nove vlade, vendar bo po splošnem mnenju prav Račanu zaupana naloga, da poskrbi za novo vlado.

VLADIMIR PUTIN UTRJUJE SVOJ POLOŽAJ

Medtem ko se v Čečeniji nadaljujejo srčiti boji in še ni videti konca krvoprelitja, se Jelcinov naslednik 47-letni Vladimir Putin v Moskvi trudi, da bi utrdil svoj položaj. Začel je z nekako čistko in postopno odstranjuje ljudi, ki so bili tako ali drugače vpleteni v razne škandale. Kot prvo je odslovil Jelcinovo hčerko Tatjano, ki ni več predsednikova svetovalka. Njen mož je znani poslovnež Leonid, o katerem pravijo, da je tesno sodeloval s Pavlom Borodinom, ki je bil nekakšen upravnik ruskega predsednika. Prav o Borodinu govorijo, da je na nedovoljen način prišel do ogromnega bogastva. Za podpredsednika vlade je bil imenovan dosedanj finančni minister Kasjanov. S tem imenovanjem skuša Putin predvsem odpraviti zaskrbljenost v zahodnem svetu, saj je prav Kasjanov vodil pogajanja z zahodom v zvezi z ogromno rusko zadolžitvijo v tujini. V zahodnem svetu seveda vlada veliko zanimanje za izid predsedniških volitev, ki bodo 26. marca.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

JEZUSOV KRST IN 2. NAVADNA NEDELJA

Odrasli Jezus: njegov krst (Mr 1, 7-11), nastop (Jn 1, 35-42).

Vzhodna Cerkev živi krščansko izročilo drugače kakor zahodna. Pri nas se je uveljavilo ločeno praznovanje Jezusovega rojstva, Sv. treh kraljev in Jezusovega krsta, na Vzhodu pa so strnili ta praznovanja na en dan, ki ga zaznamujejo trije veliki dogodki: Modri z Vzhoda najdejo novorojenega Mesijo, Jezus se da krstiti v Jordanu ter spoznati po čudežu v Kani. Vzhodno izročilo je starejše in zelo bogato, zlasti bogoslužje bizantinskega obreda je ena sama pesem. Toda oboje izročilo živi v Sv. pismu, ki prikazuje Jezusa kot odraslega moža, ko pride k vodi Jordana, kjer Janez kršči v vodi in z vodo. Samo Janez ga prepozna in zakliče: "Glejte, Božje Jagnje!" (Jn 1, 36/2. nav. ned.) in: "Glejte Božje Jagnje, ki odvzema greh sveta. Ta je tisti... Videl sem Duha, ki se je spuščal z neba kakor golob in ostal nad njim" (Jn 1, 29 nss). Božični čas je le uvod v ta prizor, ki osvetljuje prihod samega Boga kot moža kakih 30 let in prosi Janeza za krst. Janez to presune in pove Jezusu: "Jaz bi se ti moral dati krstiti, pa ti hodiš k meni" (Mt 3,14), a obenem zahrepeni po odrešenju, ki ga more prinesiti samo to nedolžno Jagnje. "O vi vsi, ki ste žejni, pridite k vodi..." (Iz 55, 1). Samarijanci bo dejali: "Če bi poznala Božji dar..." (Jn 4, 10). Vsem pa kliče: "Če je kdo žejen, naj pride k meni in naj pije. Kdor veruje vame, bodo, kakor pravi Sv. pismo, iz njegovega osrčja tekle reke žive vode". To pa je rekel o Duhu, ki ga bodo prejeli tisti, kateri so sprejeli vero vanj. Duha namreč še ni bilo, ker Jezus še ni bil poveljan. (Jn 7, 37-39).

Janez začne posvečevati vodo in z njo ljudi, saj je voda v SZ pomenila najprej smrt: "Zemlja pa je bila pusta in prazna, tema se je razprostirala nad globinami in duh Božji je vel nad vodami" (1 Mz 1, 2). O potopu beremo: "Iztrebil je (Bog) s površja zemlje vse, kar živi: ljudi in živino, laznino in ptice neba" (1 Mz 7, 23). O prehodu čez Rdeče morje pa: "Tako je Gospod poglaj Egipčane v sredo morja. Vode so se vrnile in zagrnile vozove in konjenike in vso faraonovo vojsko... Niti eden izmed njih ni ostal" (2 Mz 14, 27-28). "Konja in jezdeca je treščil v morje... Faraona in njegovo vojsko je pahnil v morje; njegovi izbrani častniki so utonili v Trstičjem morju. Zagrnili so jih valovi, potopili so se v globočino kakor kamen... kakor svinec so se pogreznil v silnem vodovju". (2 Mz 15, 1. 4-5. 10).

Posebno konec leta 1999 je pokazal marsikje po svetu smrtonosno silo vode in blata, ki sta pomorila na tisoče ljudi in živine, rušila domove in cele pokrajine. V Švici si lahko ogledujemo posledice razdejanj snežnih plazov: nekateri deli hribov so kakor obriti od vrha do globeli, vse je uničeno. Vse to nam pomaga razumeti Jezusov krst in v njem naš krst.

Jezus si upa stopiti v vode, reke, hudournike in morja človeškega gorja, ki ga povzročajo odpadli angeli in mi ljudje, nikakor pa ne Bog. To je posledica naše silne krivde. Toda Jezus se potopi v to nesnago in naloži na svoje rame vso hudobijo, greh z veliko začetnico, da ga ponese na križ. Zaradi nas in naših grehov je postal prekletstvo (Gal 3, 13). Toda s tem nas je odkupil: plačal je namreč postavi in hudiču zelo visoko ceno z obrestmi vred: dal je življenje, umiral je sam, zapuščen, izdan, prodan. Toda z vstajenjem je pokazal vso moč ljubezni, Svetega Duha. Zaradi tega nas naš krst priliči njemu in Cerkvi: vtisne nam neizbrisni pečat, da lahko tudi mi z njim trpimo ter z upanjem sodelujemo za nov svet.

Jezus je vedel že vnaprej, da si bo krščanstvo utiralo pot brez vidnega goloba nad glavami kristjanov, pri zaprtih nebesih, celo brez poznanja Duha, ki pa si ga je treba izprositi. Gledal je vnaprej spreobrnjenca Savla/Pavla, ki v Efezu najde le nekaj, približno enajst učencev in jih vprašuje: "Ali ste prejeli Svetega Duha, ko ste postali verni?" - "Saj še slišali nismo, da je Sveti Duh", so odvrnili učenci.

Ali ni to na las podobno našim časom, ko sprašujemo tudi mi sami sebe in druge: Kdo je pravzaprav zame Sv. Duh? Ter svojo vero skrivamo v zakristijo. Kardinal C.M. Martini piše nekje, da nekateri kristjani mislijo, da naredijo uslugo duhovniku, če pridejo v cerkev. Kje je tedaj moč Svetega Duha, ki človeka sili, da išče Gospoda: "Učenik, kje stanuješ?" (Jn 1, 38).

Krst in ostali zakramenti, še posebej evharistija - sv. maša, nas kar primorajo, da Kristusa razodevamo drugim, svetu; tudi da postanemo njegovi ožji sodelavci, celo duhovniki, da nosimo z njim sramoto križa, ki pa je ara Duha, ara vstajenja telesa in celega človeka.

V svetu letu 1950 sem slučajno spoznal prof. dr. C. Carretta. S skupino uglednih razumnikov je hodil vsako noč od 24. ure do enih molit Najsvetejšega po rimskih cerkvah. Vprašal sem ga, zakaj zapušča vodstvo italijanske katoliške mladine. Odgovoril je, da se nič več ne moli. In še, med drugim, da vidi jo le Rim in Moskvo. Poslali so skupino katoliških mladih na srečanje v Pariz: vsi so se vrnili kot prepričani komunisti; in obratno: partija je poslala skupino svojih v Moskvo in vsi so se vrnili kot nekomunisti. Kmalu nati je vstopil kot redovnik k Malim bratom, kjer se je lahko posvečal molitvi. Pozna je smo ga še povabili medse, ko se je moral priti zdraviti iz Tunizije. Pridi, Sveti Duh!

Nagovori svetega očeta med božičnimi in novoletnimi prazniki so bili gotovo ena osrednjih točk dnevnega poročanja sredstev javnega obveščanja v svetu. Čeprav smo slovesnosti v Rimu spremljali skorajda zagotovo vsi po televiziji, ker se le redkokdaj zgodi, da lahko prisostvujemo tako važnim dogodkom, kot je bilo slovesno odpiranje svetih vrat in svetega leta v rimskih bazilikah, je prav, da si približe ogledamo vsaj glavne misli iz nekaterih papeževih pridig in javnih nagovorov.

SVETI VEČER

Pri slovesni maši na sveti večer je papež Janez Pavel II. najprej slovesno odprl sveta vrata v baziliki sv. Petra v Rimu. S svetim očetom je sodelovalo 38 kardinalov in 85 škofov z vsega sveta. Polnočnici je prisostvovalo izjemno veliko ljudi, saj se jih je celo na trgu sv. Petra zbralo okrog petdeset tisoč. Med pridigo je sveti oče dejal med drugim tole: "Že dvajset stoletij prihaja iz srca Cerkev ta vesela novica. V tej sveti noči nam Sveti angel ob koncu tisočletja oznanja: »Ne bojte se! Oznam vam veliko veselje... danes se je rodil v Davidovem mestu Odršenik.« Na te tolažilne besede smo se pripravili med adventom: v njih se udejanja 'danes' našega odrešenja... V tej uri 'danes' zveni s posebnim zvokom: ne gre namreč samo za spomin na rojstvo Odršenika, ampak je to slovesen začetek velikega jubilejnega, svetega leta. Zato se duhovno navezujemo na tisti izredni trenutek zgodovine, v katerem se je Bog učlovečil, postal človek, tak, kakršni smo mi... Težko je ostati ravnodušni pred zgornostjo tega dogodka: očarani smo. Smo priče trenutka ljubezni, ki povezuje v eno večnost in zgodovino: 'danes', ki odpira čas veselja in upanja, ker 'Sin nam je dan, oblast je na njegovih ramah', kot beremo pri Izaiji... To je resnica, ki jo hoče Cerkev v tej noči posredovati tretjemu tisočletju. In vsi vi, ki boste prišli za nami, sprejmite to resnico, ki je popolnoma spremenila zgodovino. Od noči v Betlehemu se človeštvo zaveda, da je Bog postal človek: učlovečil se je, da bi človeku pokazal, kako je narejen po Božji podobi."

NA SILVESTROVO

Papež Janez Pavel II. je tudi sam pričakal novo tisočletje v molitvi in se je po polnoči tudi prikazal vernikom, ki so se zbrali na trgu sv. Petra v Vatikanu; bilo jih je več kot 150 tisoč. Zbrane je pa

pež Janez Pavel II. nagovoril s svojega okna, ki je postalo že več kot simbol dialoga med njim in svetom, saj s tega okna sveti oče večkrat govori o silno aktualnih in pereh težavah današnjega človeka in današnje družbe. Vernikom je takoj po polnoči voščil in se tudi zadržal z njimi pri opazovanju ognjemeta nad večnim mestom. Kazalo je že, da se bo umaknil v svoje stanovanje, a se je med velikim ploskanjem ponovno vrnil na okno, pod katerim ga je pozdravljala množica vernikov, ki je pričakala novo tisočletje v molitvi in s pesmijo na ustih.

O POSLANSTVU DRUŽINE

Že pred novim letom pa je sveti oče v neki svoji homiliji dejal, da si močno želi, da bi postalo sveto jubilejno leto "za vse družine priljubeno za odpiranje vrat Kristusu, ki je edini Odršenik vsakega človeka." Ko je govoril o družini, je dejal, da naj ji "luč učlovečene Besede pomaga, da bo vsaka družina bolj spoznala svojo prvenstveno poslanstvo, ki je v Božjem načrtu, da prav vsaka družina postane živa podoba ljubezni." Nadaljeval je z mislijo: "Jubilejno leto bo ponudilo možnost spreobrnitve in medsebojnega odpuščanja v vsaki družini. Kajti to bo koristno in plodno obdobje za ponovno vzpostavitev ljubeznivih odnosov v vsaki družini; to bo tudi čas, v katerem se bodo lahko ponovno združile razbite družine." Na koncu svojega nagovora je papež še posebno pomembno dejal: "Naj se v sedanjem

trenutku vsaka krščanska družina še bolj zave svojega poslanstva v Cerkvi in v svetu!" Kot je znano, si sveti oče že ves čas svojega poslanstva na čelu vesoljne Cerkev močno prizadeva, da bi se tudi današnja, predvsem zahodna družba zavedala pomembnosti in nezamenljive vloge družine v družbi, družine, katero sveti oče imenuje in poimuje kot osnovno in najbolj važno celico vsake zdrave družbe.

JUBILEJ OTROK

V nedeljo, 2. t.m., pa je papež Janez Pavel II. nagovoril preko petdeset tisoč otrok, ki so prišli z vsega sveta na romanje k njemu v Rim in mu med sveto mašo in takoj po njej na ves glas zapeli: "Naš praznik ne sme miniti in ne bo minil...", kajti praznik smo mi, ki hodimo k Tebi...". Mor-da so bili prav najmanjši tisti prvi pravi romarji, katerih v letošnjem letu pričakujejo v Rimu okrog štirideset milijonov; toliko naj bi jih namreč v svetem letu po predvidevanjih obiskalo večno mesto. Najlepše je bilo videti prav otroke, ki so se s starši, stari-mi starši in učitelji ter duhovniki zgrnili okrog svetega očeta in napovedali, da bo letošnje jubilejno leto živo in dejavno. Prenekateri opazovalci so dejali, da je bilo to srečanje papeža z otroki najlepša napoved jubilejnega leta, saj so ga začeli otroci, prihodnost torej.

Papež Janez Pavel II. je med vsemi svojimi nagovori med božičnimi in novoletnimi prazniki govoril o miru, ki naj postane vsakodnevna os-

novna beseda jezika vseh ljudi, ki so dobre volje in si prizadevajo za sožitje in bratsko življenje na svetu. Ob koncu vsakega svojega nagovora se je, kot je v njegovi navadi, tudi priporočil Materi Božji, ki je rodila Sina, Odršenika sveta, v katerem smo vsi eno.

ALI NAJ PAPEŽ ODPSTOPI?

V nedeljo, 9. januarja, se je v sredstvih obveščanja po vsem svetu pojavila izjava predsednika nemške škofovske konference msgr. Karla Lehmana, v kateri je visoki nemški cerkveni dostojanstvenik govoril o morebitnem odstopu svetega očeta zaradi zdravstvenih težav. Msgr. Lehmann je dejal, da je prepričan, da bi papež Janez Pavel II. gotovo odstopil, če bi se zavedel, da zaradi bolezni ne more več opravljati težavne službe na čelu vesoljne Cerkev. Zaradi te izjave je seveda nastal "medijski dogodek", saj so se takoj pojavila ugibanja o tem, ali bo sveti oče zares odstopil. Poleg teh ugibanj pa je sredstva obveščanja preplavilo tudi ogromno netočnosti in izmišljenih izjav, ki so vnesle precej nemira tudi med vernike. Sveti oče je na ugibanja o tem, do kdaj bo še na čelu Cerkev, sam lepo odgovoril dan kasneje, ko je dejal: "Dokler bo Bog hotel!"

JUP

NOVI KARDINALI?

Znani rimski dnevnik je pred kratkim objavil daljši članek z napovedjo skorajšnjega osmega konzistorija papeža Janeza Pavla II. za imenovanje kakih dvajset novih kardinalov. Ta naj bi potekal še v prvi polovici leta 2000 in bi tako zaradi jubilejnega leta prehitel običajni triletni rok, ki ga je uvedel sedanji papež za imenovanja novih cerkvenih knezov. Kot možni datumi za konzistorij se omenja mesec februar oz. praznik sv. Petra in Pavla ob koncu meseca junija.

Kdo naj bi bili novi kardinali? Dnevnik prinaša kakih dvajset imen prelatov, v glavnem nadškofov z vseh strani sveta. Tako naj bi recimo postali kardinali nadškofje nekaterih tradicionalno "kardinalskih" nadškofij, kot so Turin, Westminster (London), Lyon, Zagreb, New York, Washington ter razne večje škofije v Afriki, Aziji in Latinski Ameriki. Nekaj mest naj bi bilo še negotovih, kardinali pa naj bi postali tudi nekateri predstavniki rimske kurije.

Naj še dodamo, da je zgoraj omenjeni rimski dnevnik navadno dobro informiran in prek svojih vaticanistov prinaša kar verodostojne napovedi.

RAZLIČNI ODGOVORI NA VEDNO ISTA VPRAŠANJA

BREZUPNO ISKANJE DUHOVNEGA

DANIJEL DEVETAK

Na začetku stoletja je nekdo zapisal, da bodo na pragu tretjega tisočletja mrgolele na Zahodu oblike blodnih verstev in preusmerjenih mistik. Provokacija je seveda izzvala velik nemir in le malokdo si je tedaj verjetno predstavljal, da bodo postale omenjene besede le nekaj desetletij kasneje osupljiv srh vzbujajoča stvarnost.

Danes že velika večina filozofov, sociologov, pisateljev in drugih opazovalcev družbenih sprememb precej mirno ugotavlja, da živimo na celini "verstev brez Boga in Cerkev". Sami zastopniki katoliške vere že razmišljajo o sedanji pokrščanski dobi in se sprašujejo, kakšno prihodnost lahko ima oz. ali bo sploh preživela Cerkev v tretjem tisočletju.

V "katoliški" Italiji obiskuje redno nedeljsko mašo 32% državljanov; to je kar visok odstotek v primerjavi s podatki ostalih evropskih držav, kjer je stanje znatno slabše (v Nemčiji 18%, v Veliki Britaniji 14%, v Franciji 10%, na Švedskem 4%). Obratno sorazmerno z upadanjem prisotnosti vernikov v cerkvah pa rastejo najrazličnejše verske ločine. Statistični urad italijanskega notranjega ministrstva je pred dobrim letom seštel na apeninskem polotoku 130 "novih verskih in magičnih verstev"; turinsko središče, ki raziskuje nove oblike vernosti, pa meni, da je teh vsaj 500, da niti ne govorimo o pojavu New age, po katerem je vsakdo lahko duhovni učitelj samega sebe... Nekateri strokovnjaki in misleci nalagajo odgo-

vornost za cvetenje sekt in podobnih gibanj sami Cerkev, češ da je v komaj sklenjenem stoletju zaradi perečih socialnih izzivov in komunistične ideologije privilegirala "vodoravno" razsežnost evangelijskega sporočila, zanemarila pa "navpično" - transcendentno. Brez te pa človek - antropološko gledano - kot bitje, ki teži po preseganju sebe, očitno ne živi. Skratka: človek mora verjeti v nekaj, pa naj je to Bog, energija, denar ali črna mačka. New age naj bi bil torej sad "bolezni" krščanstva, ki je poskusilo prevesti svoje simbole v racionalne pojme ter je tako postalo izrecno družbeni dejavnik.

Z druge strani pa lahko opazimo tudi težnjo po pravem zmagovalstvu duhovnega in božjega. Če je bil v znamenitih revolucijah ob koncu 60. let Bog mrtev in pokopan, je danes "čil in zdrav". Širijo se

namreč tudi živa mednarodna žarišča zagnanih vernikov, zlasti okrog nekaterih karizmatičnih osebnosti. V letih '60 je npr. t.i. binkoštno gibanje štelo le nekaj privrženec, danes jih je kar 600 milijonov. Do takih "eksplozij vernosti" pa prihaja - v okviru treh monoteističnih verstev: tako krščanstva kot judovstva in islama - zlasti v bolj militantnih, da ne rečemo integralističnih strujah.

Na eni strani obstajajo torej oblike zmedene religioznosti, pomešane z magijo, ezoterijo in vraževernostjo, na drugi pa prava militantnost: dva različna odgovora na isto brezupno iskanje gotovosti v življenju, ki ostaja neobvladljiva neznanka - skrivnost.

Kaj pa "Petrova barka"? Cerkev je prehodila zadnja leta - s svetim očetom Wojtylo na čelu - z veliko mero avtokritike in ponižnosti. Ne za-

tiska si oči pred stvarnostjo; prav zato spodbuja in išče dialog z vsemi: s predstavniki drugih verstev, z znanostjo, s svetom civilne družbe, politike in kulture. Skratka: zaveda se, da se ne sme zapirati, ampak se mora z različnimi soočati, pri tem pa mora ostajati zvesta svojemu bistvu. Zlasti v zadnjih letih se Cerkev uveljavlja tudi v očeh laikov kot izredno živa struktura, ki je še vedno sposobna združevati in graditi, še zna biti vir nove ustvarjalnosti, še zna navdihovati vitalna načela za optimistično vizijo na svet, za bratstvo med narodi in upanje v prihodnost. Vsega tega je namreč današnji človek, vpet v okove strahu in osamljenosti zaradi potrošništva, ekonomske logike in individualizma, posebno žej. Nezamenljiv prispevek tem prizadevanjem je brez dvoma dal Janez Pavel II., dosleden in pokončen človek, izrazito verodostojen, ker zna stopiti v kožo prav vsakogar, tudi najrevnejšega in najbolj trpečega; človekovo hudo bijo je okusil na lastni koži, in vendar zna besede odpuščanja in brezpogojne ljubezni, ki jih pridiga že 50 let, tudi konkretno udeležati. V tem je njegova velika pričevalna moč. Čez nekaj mesecev bo dopolnil 80 let, in vendar je njegovo bolešno in preizkušeno telo najbolj zgovorna ikona milosti, ki je krepkejša od naravnih zakonitosti. Če so močne že njegove besede, je gotovo še močnejša njegova neposredna govorica - njegovo človeško telo. Cerkev tudi vedno bolj upošteva mlade, prihodnost človeštva; to smo videli na samem začetku jubileja, ki ga je na Trgu sv. Petra otvorilo morje otrok. Koniec koncev pa je le res to, da je Cerkev edina ustanova na svetu (!), ki je pravkar stopila v enaindvajseto stoletje svoje obstoja...

SVETNIK TEDNA

18. JANUARJA

SILVESTER ČUK

MARJETA (MARGARETA) OGRSKA, REDOVNICA

Svetih Marjet je na svetniškem koledarju katoliške Cerkve dvajset, današnja, po rojstvu ogrska princesa, po poklicu pa redovnica dominikanka, je prva po vrsti. Njeno polno ime je Margareta; našim ušesom bolj domača oblika Marjeta je verjetno nastala iz oblike Margeta. Če vemo, da ime Margarita po naše pomeni "biser", se ne bomo čudili, da je med našimi ženami in dekleti zelo veliko Marjet, Marjetic, Marjetk, Metk, nekaj manj Margaret ali Gret. Nekateri godujejo danes, večina pa 20. julija, ko je spomin sv. Marjete Antiohijske, ki je ena od 14 pomočnikov v sili in jo povezujejo s sv. Barbaro in sv. Katarino ter jim pravijo "tri sveta dekleta".

Na slovenskih tleh je sv. Marjeta Ogrska najbolj češčena v Prekmurju, ki je bilo v preteklosti povezano z Ogrsko. Marjetin oče je bil ogrski (ali madžarski) kralj Bela IV., njena mati Marija pa je bila bizantinska princesa in je prišla s cesarskega dvora v Carigradu. V letu pred Marjetinim rojstvom je Ogrsko hudo prizadel upad divjih Mongolov. Kralj Bela IV. se je zaobljubil, da bo prihajajočega otroka popolnoma posvetil Bogu, če ga reši iz te nesreče. Njegova prošnja je bila uslišana in besedo je tudi držal. Ko se je ob koncu leta 1242 rodila Margareta, jo je v četrtem letu starosti že izročil v vzgojo dominikankam v Vesprimu. Ko ji je bilo deset let, je prišla v samostan na Zajčjem otoku na Donavi blizu Budimpešte, ki ga je dal zgraditi kralj Bela, in tam je ostala vse do smrti. Po njej so pozneje otok preimenovali v Marjetin otok.

Marjeta se je z vsem srcem oklenila redovniškega življenja in za vzornico si je izbrala svojo svetniško teto Elizabeto Turinško (njen god obhajamo 17. novembra). Izprosila si je dovoljenje, da je smela že z dvanajstimi leti napraviti redovne zaobljube. Ko se je razcvetela v zalo dekle, so ji ponudili spregled obljub, če se hoče poročiti s poljskim princem Boleslavom ali z neapeljsko-sicilskim kraljem Karlom. Oba je gladko zavrnila, očeta pa pograjala, kaj vendar dela zanjo ženitne načrte, ko pa jo je zaobljubil Bogu. Poslej je imela mir. Bila je srečna in svoj redovniški poklic je imela za najvišjo dosegljivo čast.

Ta kraljevska hči je neverjetno vzljubila uboštvo, ponižnost in skromnost. Oblačila se je revno, veselila se je vsakega nizkega dela in rada je stregla bolnim sestram. Moč je črpala iz evharistične daritve, zlasti iz sv. obhajila, čeprav ga je po tedanji navadi smela prejemati le nekajkrat na leto. Na obhajilo se je pripravljala z bedenjem in postom. Rada je premišljevala, kar je prebrala iz Svetega pisma in latinskega molitvenika. Izbrala si je modrega spovednika in duhovnega voditelja. Tako je postala zares božji otrok, ki že na zemlji čaka, kdaj jo večni Oče pokliče k sebi. Pogosti in hudi posti so Marjeto telesno izčrpali. Tako je 18. januarja 1270 ugasnila, ko je dopolnila komaj 28 let. Že naslednje leto je njen brat kralj Štefan V. v Rimu sprožil proces, da jo razglase za blaženo. Vse je bilo že urejeno, pa so spise v Avignonu, kamor so šli papeži iz Rima, izgubili. Njeno svetništvo je bilo uradno potrjeno šele leta 1943, v domovini so jo (podobno kot sv. Emo Krško) imeli takoj po smrti za svetnico in so jo močno častili.

RAZGLASIL JO JE NADŠKOF FRANC RODE

NA BREZJAH SLOVENŠKO NARODNO SVETIŠČE

V slovenskih cerkvah so začetek jubilejnega leta 2000 oznanili zvonovi, ki so zvonili vsaj pet minut. Za takšno zvonjenje so se v svojih pobudah in predlogih, poslanih na škofijske ordinariate v Ljubljani, Mariboru in Kopru, zavzeli mnogi verniki in tudi prebivalci drugih prepričan iz Slovenije. Tako so sporočili iz tiskovnega urada Slovenske škofovske konference.

Že v soboto, 1. januarja, pa je ljubljanski nadškof Franc Rode skupaj z mariborskim škofom Francem Krambergerjem, koprskim škofom Metodrom Pirihom in pomožnimi škofi Jožetom Smejcem, Jožefom Kvasom in Alojzijem Uranom, razglasil baziliko Marije Pomagaj na Brezjah za narodno svetišče Slovenije. Letos bodo na Brezjah obhajali dvestoletnico kapele Ma-

rije Pomagaj in stoto obletnico pozidave nove cerkve.

Iz cerkvene kronike je razvidno, da je na Brezjah stala cerkva, posvečena svetemu Vidu, že sredi 15. stoletja. Leta 1800 so ji dozidali kapelo, leta 1814 pa jo je poslikal kranjski slikar Leopold Layer. Zanj je naslikal tudi znamenito podobo Marije Pomočnice, ki je bolj znana pod imenom Marija Pomagaj. Cerkev na Brezjah je najbolj zaslovela po čudežnih dogodkih leta 1863. Cerkveni zgodovinarji jih opisujejo takole. V tistem letu je 18-letna Marija Tavčar iz Begunj imela hudo epilepsijo. Ker ji zdravniki niso mogli več pomagati, je prosila za pomoč Marijo Pomagaj. Naenkrat je začutila, da lahko premika ohromelo nogo. Odvrгла je berge in se še istega dne, to je 22. septembra,

vrnila domov. Umrla je v starosti 85 let. Pozneje je bilo na Brezjah menda še veliko izrednih uslišanj, nenadnih ozdravljenj in drugih čudežnih dogodkov, ki pa niso dobili uradnega potrdila Cerkve. Vendar je cerkev na Brezjah hitro zaslovela in jo je obiskovalo čedalje več vernikov. Zaradi novih potreb so frančiškani v letih 1889-1900 sezidali sedanjo cerkev, ob njej pa še samostan. Prvotno kapelico so pustili na njenem mestu in je ostala v okviru cerkve. To je papež Janez Pavel II. med obiskom v Sloveniji, 11. oktobra 1998, razglasil za manjšo baziliko.

Kot že poudarjeno, so Brezje najbolj obiskano Marijino svetišče v Sloveniji. Tam namreč vsako leto okoli 300 tisoč romarjev, med katerimi so tudi mnogi Slovenci iz Ita-

lije. Na Brezjah so od leta 1969 dalje tudi posebni shodi invalidov in bolnikov. Ta božja pot pa se je razvila tudi v pomembno kulturno in vzgojno-izobraževalno središče na Gorenjskem. Patri frančiškani ob sodelovanju kulturnih in drugih ustanov, zlasti Gorenjskega muzeja iz Kranja, prirejajo na Brezjah vsako leto glasbene prireditve, likovne razstave, znanstvene simpozije in drugačne pobude, ki imajo sicer verski, a tudi splošni značaj in pomen.

Razglasitev za svetišče slovenskega naroda je potekala na dan, ki je za katoliški svet tudi svetovni dan miru.

M.

GLASOVANJE RADIA OGNJIŠČE KOPER

OSEBNOST PRIMORSKE 1999 MSGR. VINKO LAPAJNE

Poslušalci Radia Ognjišče-Studia Koper so izbrali osebnost Primorske 1999. To je msgr. Vinko Lapajne, rektor Škofijske gimnazije Vipava.

Msgr. Lapajne se je rodil leta 1951 v Vojskem nad Idrijo. Za duhovnika se je odločil v težkih časih. Med študijem teologije je bil še v vojski. Po novi maši leta 1976 v domačem Vojskem je bil imenovan za nedeljskega kaplana v Dornberku in bil med tednom vzgojitelj v Malem semenišču. V tem času je tudi zaključeval študij teologije. Naslednje leto je bil postavljen za kaplana in nastajajočo župnijo Kristusa Odrešenika Nova Gorica. Po dveh letih se je vrnil v Malo semenišče v Vipavo kot vzgojitelj. V letih 1982-85, ko je opravljal službo ekonoma, je imel v oprav-

ljanju župnijo Osek-Vitovlje. Leta 1987 je postal ravnatelj Malega semenišča in Škofijske gimnazije Vipava. Lani pa je postal rektor Škofijske gimnazije Vipava. Letos ga je doletela posebna čast, dobil je častni naziv monsinjorja.

Msgr. Vinko Lapajne je kot duhovnik že dolga leta povezan s Škofijsko gimnazijo Vipava, prej Srednjo versko šolo. S svojim večnim nasmeškom vnaša v mlada srca toplino, njegov pogled pa izraža zaupanje. Gotovo pa je eden tistih, ki je pripomogel, da Škofijska gimnazija danes stoji v ponos njemu kakor tudi celi škofiji Koper. Saj je bil prav on odgovoren za gradnjo novih prostorov gimnazije in za adaptacijo dijaškega doma, ki ga še čaka.

KNJIGA IZ ZBIRKE GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

ANDREJ ČEBOKLI, PESNIK IN PISATELJ IZ KREDA

ROZINA ŠVENT

Predstavitel zbranega dela mladega, nadarjenega primorskega rojaka Andreja Čeboklija, ki se je rodil pred 106 leti (27. novembra 1893) v vasi Kred pri Kobaridu, bi lahko poimenovali tudi "iskanje izgubljenega oz. pozabljenega zaklada". Gre za prvo celostno predstavitev tega literata, ki je na lastni koži doživel številne strahote prelomnega časa iz začetka 20. stoletja, ki so jih na eni strani zaznamovali 1. svetovna vojna, začetek številnih revolucionarnih vrenj v Evropi in nastajanje novih nacionalnih držav - in vse to dogajanje ima svoj neposredni odzven tudi v knjigi, ki jo danes predstavljamo.

Skoraj dve tretjini knjige obsega Čeboklijev vojni dnevnik iz obdobja 1916-1919. Gre za do sedaj neznani Čeboklijev tekst, ki je bil vse do srede 60-ih let dalje shranjen v Rokopisni zbirki NUK -, knjižnici pa ga je iz-

ročil ugledni urednik elitne literarne revije *Dom in Svet* - dr. France Stele. Do odkritja tega zanimivega dnevnika sem prišla ob sistematičnem pregledovanju vsega zapuščinskega gradiva, ki se hrani v tem našem osrednjem literarnem muzeju - ko sem pripravljala popis gradiva, ki je vezan na izseljensko oz. zdomsko problematiko. Morda je bila zraven prisotna tudi moja ženska radovednost in bolj ko sem obračala liste beležnice, bolj se je pred menoj izrisoval mlad in na neki način nesrečen slovenski vojak, ki ga je usodno zaznamovalo dogajanje na Soški in ruski fronti. Kaj kmalu sem tudi ugotovila, da ne gre le za povprečni dnevnik nekega vojaka, ampak da je pred menoj tudi zanimiva literarna pripoved. Priznam, da do tega "usodnega" trenutka, odkritja dnevnika, o pisatelju in pesniku Čebokliju nisem vedela prav veliko. Mimogrede sem nanj naletela ob pripravljanju razstave o dr. Janku Šlebinglju, ki je bil nekaj časa tudi urednik Ljubljanskega zvona - šlo je za nekaj pisem in par še neobjavljenih Čeboklijevih pesmi. Radovednost me je gnala dalje in tako sem našla še nekaj neobjavljenih drobcev v Novakovi zbirki. Ko sem temu dodala še Čeboklijeve že objavljene pesmi in kratko prozo, se je naenkrat nabralo dovolj gradiva za izdajo v knjižni obliki. Da je prišlo do izdaje knjige prav pri Goriški Mohorjevi družbi, je več vzročnih povezav. Dnevnik sem najprej pokazala prijateljici dr. Irene Mislej iz Ajdovščine, ki je takoj poklicala prijatelja Marka Tavčarja v Trst, ki je želel videti ta tekst. Narejene so bile prve kopije teksta in številno navdušencev za objavo tega zanimivega teksta je raslo - med njimi je bil tudi dr. Branko Marušič, ki se je

že pred leti ukvarjal s tem svojim sorojakom, in Zora Tavčar iz Trsta, ki je nato naredila literarno študijo.

Z izdajo celotnega Čeboklijevega ohranjenega dela smo mu končno izkazali zasluženost spoštovanje in ponovno obudili spomin nanj in na njegovo delo, ki je predvsem mlajšim generacijam povsem neznano.

Čeboklijev literarni opus je na neki način tudi njegova avtobiografija. Vse, kar je zapisal, je na neki način doživel na svoji lastni koži - snov je črpal iz svoje neposredne krvave izkušnje. Čebokli je bil vojak, ki je dosledno izvrševal poslanstvo - biti in ostati človek, pomagati sotovarišu na bojnem polju, pomagati številnim beguncem, ki so zaradi fronte morali zapustiti svoje domove in oditi v tuje, daljne kraje. Toda ta mladi vojak je v trenutkih zatišja na fronti razmišljal tudi o ljubezni, delal načrte za svoje bodoče literarno ustvarjanje, mislil na domače in svoj rodni dom. V njegovih dnevnških zapiskih se odraža tudi njegovo trenutno duševno in telesno razpoloženje - v dneh bolezni so njegove misli bolj čnooglede - včasih mejijo že na obup; v toplih majskih nočeh pa so misli svetle in polne optimizma. V takih trenutkih se nam avtor pokaže tudi kot izre-

den, občutljiv opazovalec dogajanja v naravi in pred našimi očmi dobesedno zaživijo šumeči potoki, vzvalovi žitno polje. Ko se predaja brezskrbnemu premišljevanju, so njegove misli polne vizionarstva - pred njim vstaja svoboden slovenski narod, rojevata se pravičnost in bratska ljubezen med ljudmi.

Naj ta zapis zaključim s citatom iz njegovega dnevnika - iz novembrskih dni leta 1918, str. 171:

"In prišel sem živ, srečen in zdrav v materin objem: o Bog, zahvaljujem Te, da sem ostal živ in srečen prebil to nečloveško vojno, polno groze in hudobije. Štiri polna leta sem živel ponižan in z lažjo - umiral sem - a nisem umrl: vstal sem Jugoslovan - sin svojega naroda!"

In zdaj, ko se umirim, hočem svoje mirovno delo nadaljevati in delati do smrti! Človek, tvoja usoda je; delaj do smrti!"

Zahvala naj gre Goriški Mohorjevi družbi za to izdajo. V Gorici je Čebokli kot mlad dijak preživel veliko lepih, pa tudi grenkih trenutkov zaradi pomanjkanja, v katerem je živel. Gorica je bila tudi tisto mesto, ki je med 1. svetovno vojno pretrpela veliko vojnega gorja in ki ga je tudi Čebokli neposredno doživel. Med drugim zapiše junija 1916 (str. 36) naslednje besede:

"Ne vidim več nekdanje moje Gorice. Zdi se mi vse drugo, daljno mesto, ki bi mogel samo sanjati o njem. Z železom in jeklom so raztrgane in razorane vse moje nekdanje lepe, tihe in samotne poti, po katerih je sanjala nekdanja moja mlada, hrepeneča, upajoča duša.

Ah - zdaj?!

In potem?!

In potem bom - bomo v ravno te razore, v ravno to njivo sadili najlepša zrna, ki nam bodo obrodila najbogatejše sadove: nova generacija - nova doba goriškega slovenstva! Nov kanton, ki je slovenskega naroda - trdna skala proti potujčevanju!

O kako moje srce krvavi - o kako moja duša trpi in vzdihuje in upa -!"

S 3. STRANI

POEZIJA, HREPENENJE PO SVETLOBI MOLČANJA

A povrniva se k natančnosti. Je to očitek ali pohvala? Navadno izzveni kot očitek, ker se marsikomu zdi skoraj obvezno bolj prosto prevajanje, s skoraj nedopustnimi vsebinskimi in formalnimi oddaljitvami od izvirnika, najbrž ne ve ali pa je pozabil, da se velikokrat jeziki tako zelo pokrivajo in prilegajo drug drugemu, da so drastične spremembe čisto odveč, le znak prevajalske nadutosti in samovolje. Prosto prevajanje, ki se pogosto ponaša z nadvse prikupnim privednikom kreativno (ali ustvarjalno), je pravzaprav velika skušnjava za prevajalce. Skušnjava in potuha. Kaj je lepšega od polepšavanja in tudi razlaganja in moderniziranja pesnika? Dokazati svetu, da ti zmoreš več, kot si je on upal ali pa, ubošček, ni znal? Primer: Kosovel napiše verz Delo se je pogreznilo v temo, v francoskem prevodu pa delo izgine - najbrž ni več moderno, ali pa je nekompatibilno s francoskim čutenjem - in ga Alyn nadomesti z logiko, in tako namesto dela se pogrezne v temo logika, kar pomeni, da prevajalec je in ve več kot pesnik, in kdor več zna, več velja. Kaj lepšega od matiranja pesnikov in dokazovanja, kako si bister in sposoben? Moraš biti iz najboljšega leša, da ne podležeš tako milemu petju siren. Nekega drugega francoskega ali belgijskega pesnika je motil Jezus in njegova jokajoča mati v pesmi Pi-

sma Borisa A. Novaka. Javno sem se uprla tako korenitimi prevajalskim posegom, pa sem jih od avtorja pošteno čula, češ tako se prevaja, mi smo mi, Francozi pa nekaj čisto drugega, bolj malo skupnega imamo in to moramo upoštevati. Nedavno je izšlo v ljubljanski zbirki Dvanajst pri založbi Edina Tatjana Pregl Kobe tudi *Pismo* v desetih prevodih v Novakovi razkošni usnjeni mapi *Odsotnost*, pa sem kar debelo pogledala, ko sem v francoskem prevodu našla in Jezusa in jokajočo mater. Glej, glej, časi dozorevajo, Pariz je za korak bliže Sežani kot pred tremi leti! Zdaj čakam - najbrž zaman -, da se mi bo avtor z drobo besedico na dopisnici opravičil, češ... imela si prav, s Francozi smo si zelo podobni, ne tako vsak zase, kot sem si sprva mislil. In takih prevajalskih zgodbic imamo prevajalci na splošno zvrhano poln cekar.

Ko človek premišljuje o usodi Primorske, se zave, da so bili naši kraji v tem stoletju žrtve vsaj dveh ali treh hudih udarcev, ki so razgnali najboljše, najbolj življenjske sile s tega območja in da se šele v zadnjem desetletju stvari toliko urejujejo, da se Kras prebujajo in razvija. Gospodarsko, a tudi duhovno, tako da lahko ponovno zaslutimo dimenzije, ki so navdihovale Kosovela ali dr. Magajno ali Fabianija. Je vtis ožuljanja pravilen? Kako ocenjujete trenutno duhovno in kulturno stanje v Sežani in ostalih kraških vaseh? Kako gledate na slovensko manjšino v Italiji?

Bojim se, da sta in Primorska in zamejstvo še vedno pod hudim udarom spricho zdaj že zdesetkane nekdanje enotnosti, odpornosti in strnjnosti. Bojim se tudi, in zdaj imam v mislih vso Slovenijo z zamejstvom in zdomstvom vred, da nimamo veliko razlogov za optimizem, kar me navdaja z zaskrbljenostjo in žalostjo. In nikjer nobene prave politične volje in moči, da bi usmerili tok zgodovine tudi na tem koncu v naš (beri splošni) prid. Ta razdrobljenost in neodločnost nas utegneta drago stati, vse skupaj. Še zlasti, če se bomo vedno bolj občutevali le regionalno in se šli, bolj kot Slovence, le Primorce, Istrane, Stajerce, Kranjce, Gorenjce itd. Častili le krajevne patrone in zvornike, vse druge pa gledali zviška, kot tujce, ki imajo z nami bolj malo skupnega. Že kot otrok sem pogosto slišala ozkrokrajno vižo, da so ljudje dobri le do Senadolec, Senožec, Razdrtega in Postojne (odvisno od govorca), onkraj tistih mej pa surovine in butalci, da o Istranih, Vipavcih in Idrčanih niti ne govorim, nadvse čudne, zaostale in tudi hudobne žverce. Meni pa so se vsi skraja zdeli zelo podobni nam, kot krajcer krajcerju, če odštejemo govorico, ker smo takrat vsak po svoje zavijali. Manjkata nam najbrž ponos in samozavest, da smo, kar smo, najprej Slovenci in potem vse drugo: Sežanci, Kraševci, Primorci...Ta samoposebiumevna ugotovitev - sem Slovenec - gre marsikomu težko iz ust, počuti se nerodno, kot za nekaj prikrajšan. Spravlja ga skoraj v identitetno krizo. Neredko se začne opravičevati, češ nisem Slovenec po svoji krivdi, gre za splet nesrečnih okoliščin, za višjo silo, ko

bi sam odločal... Ta naša zadrega me hočeš nočes vedno spominja na knjigo judovskega oz. jidiš humorja s silno hudomušnim naslovom: *Tako mlad in že Jud*. Juda kajpak zradiram, vi pa preberite: *Tako mlad in že Slovenec* in boste dobili v roke dokaj verodostojen temperaturni list kar lepega števila Slovencev (matičnih in zamejskih). Kdo nas bo naučil ljubiti same sebe? Katera mati, oče, sestra, učitelj, profesor, katehet? Skrajni čas je že. Sicer bo po nas.

Kaj menite o vprašanju enotnosti narodnega prostora? Kranjci te zavesti verjetno niso imeli nikoli posebno razvite, kaj pa Primorci ali posebej Kraševci? Je ta zavest živa in če ni, kaj naj bi Slovenci to stran meje naredili, da bi ozavestili rojake v domovini?

Nujno je, da ga (spet) vzpostavimo, ker brez obojestranskega oplajanja gre vse po zlu. Če naša prestolnica ne razume zlepa, pa poskusite zgraditi in dovolj glasno, da vas sliši, nepopustljivo vztrajno, ob vsaki priložnosti in kar nonstop. Zagrozite Kučanu in Drnovšku, da jim boste minirali ljubljansko televizijo, če bo zamejstvu zaračunavala naročnino, nam pa velikodušno dovolila gledati zastoj po deset italijanskih kanalov, in potem presunljivo jokala, kako Slovenije po širnem svetu nihče ne pozna. Če lepa beseda ne najde lepega mesta, pa poskusite s psovanjem, morda je naš vrh bolj dovzeten za krepke manire in neorokavičena dejanja. Kako je že rekel Srečko Kosovel: Ne prosi, brat, zahtevaj! In tako dalje.

PETA ŠTEVILKA PASTIRČKA

RAZIGRAN VSTOP V NOVO TISOČLETJE

Po božičnem in novoletnem odihu v družinskem krogu je bila za učence vrnitev v šolske klopi slajša, saj jih je že čakal Pastirček s svojo peto, januarsko, številko, ki prinaša na prvi strani pesem *Čestitka* Vojana Tihomira Arharja. Misli v njej so prežete s srčno željo, da bi novo leto prineslo mir, slobo, svobodo na vsem svetu, pa seveda še zdravje, dobro voljo... Pesmica želi tudi, da bi bilo prihajajoče leto srečno za vse. Tem željam se pridružuje Pastirček, ki daruje svojim malim in velikim bralcem pisan koledar, na katerem se smeji, veselejo, čudijo razigrani protagonisti stripov Pastirčkovega oblikovalca Walterja Grudine.

Osrednje strani revije so tudi tokrat napolnili mali dopisniki s svojimi najrazličnejšimi pisemci in likovnimi izdelki, ki so zmeraj lepiši v žarečih barvah. Pastirček je ujel v fotografski aparat zborčke, ki so nastopili na Mali Cecilijanki; žreb je določil objavo dveh fotografij, na katerih so pevci MPZ Dijaškega doma Simon Gregorčič iz Gorice, ki se je prvič predstavil na priljubljeni reviji, in OPZ Ladjica iz Devina.

Pastirčkovo časnikarsko izkaznico bo urednik Marijan Markežič ponesel v peti razred OŠ Prežihov Voranc Dolina-Mačkolje Sabini Zeriali, ki si jo je zaslužen priborila s prizorčkom *Zima*. Pastirček prinaša tudi enodejansko Vojana Tihomira Arharja *Srečno Novo leto 2000*; otroci jo bodo lahko kar zaigrali, saj je s svojimi rimami res zabavna.

Ljubitelji pravljic se bodo zasanjali v zgodbo Marize Perat *Marinka v deželi pravljic* in pa v izbrane stihe *Novoletne pravljice* izpod peresa nepozabne in otrokom izredno priljubljene goriške pesnice Ljubke Šorli.

Najmlajši bralci bodo našli basen in dopolnjevalke, pa tudi "večji" bralci ne bodo ostali brez njih. Navdušenim gledališkim polžkom je namenjen *Gledališki kviz*, ki prinaša vprašanja o zadnji gledališki predstavi Goriškega vrtljaka *Moji Pokrajculji*. Pravilne odgovore bo nagradil Kulturni center Lojze Bratuž, zato naj mali bralci gredo kar hitro na delo!

Na knjižni polici je knjiga *Gusarji na obzorju*. Superkuharhari svetuje francosko solato; Pacek pa je spet natrosil neverjetno število jezikovnih spak in čaka, da mu jih marljivi učenci popravijo. Zlata Volarič predstavlja svojega Lažnivčka, Pastirček pa priporoča nakup dveh knjižnih novosti, in sicer knjigo pravljic Anemarije Volk Zlobec *Najlepši letni čas* in *Naš Koledar*, ki so ga pripravili učenci in učitelji OŠ Romjan. Sicer so v januarski številki Pastirčka še druge ustajljene rubrike, ki jih bodo šolarji z veseljem prebirali.

IVA KORŠIČ

KTD IN GORIŠKA MOHORJEVA PRI PODOBNIKU

Predsednik državnega zbora republike Slovenije Janez Podobnik je v torek, 12. t.m., sprejel delegacijo Katoliškega tiskovnega društva in Goriške Mohorjeve, ki mu je predstavila stanje nekaterih za slovensko narodno skupnost temeljnih ustanov na Goriškem. Govor je bil tudi o kritičnem stanju kulturnih struktur v samem goriškem središču, ki potrebujejo temeljitih obnovitvenih del in ki predstavljajo pomembne postojanke za Slovence v Gorici in deželi Furlaniji-Juljski krajini. Predsednik Podobnik je zagotovil, da se bo zavzemal za rešitev teh vprašanj.

»JE, KAR JE«

LETO MM

Pa smo le prišli v to neverjetno leto 2000! Vem, da si stalno govorimo, da je bila vsa panika odvečna. Še pred iztekom leta so nas strašili z vsemi možnimi katastrofami, ki bi se bile lahko pripetile, pa se niso. Saj jim vsekakor nismo verjeli, vendar smo si hkrati mislili: "Kaj pa, če je le nekaj resnice v tem? Kaj pa, če bomo ostali brez elektrike, vode, gretja ali telefonov?" Nič od tega se ni zgodilo in polnoč je odzvonila kot vsa prejšnja leta - čisto navadno in brez zapletov. Znašli smo se v novem stoletju - govoriti o novem tisočletju je za naše male človeške razmere skoraj nesmiselno, saj bomo veseli, če bomo preživeli še majhen kosček naslednjega stoletja, ne pa tisočletja.

In vendar problem je še tu. Strašili so nas, da bo težava v tem, da nekateri morda ne bodo prepoznali prvih dveh števk in si bodo še vedno mislili, da se leta začnajo z ena in deset. Pa smo oz. so računalnike vendarle prepričali, naj se "navadijo" na nov datum. Sam pa čutim, da obstaja računalniški hrošč še neke drugje: v naših glavah. Ne vem, kako je z vami, toda moja se nikakor ne more navaditi na tisti prvi dve številki. Do sedaj sem imel srečo in mi še ni bilo treba zapisati datuma, toda če bi moral, bi bilo prav gotovo težko. Naveda je železna srajca in tisti 19 se je tako močno usidral v mojo glavo in celo v moje prste, da vem, da bom moral prav resno pomisliti, preden se bom prvič znašel v situaciji, da bom moral napisati današnji datum. Kar strah me je.

In morda nisem edini. Ste že pomislili, kaj bo naredila cela tradicija italijanske in tudi svetovne zgodovine umetnosti, ki se ukvarja z italijansko umetnostjo, ko bo morala govoriti o obdobjih kot "quattrocento" in "seicento"? Seveda še veljajo, toda koliko časa še? Vsi smo še iz prejšnjega stoletja, toda kmalu jih bo vedno več, ki so že otroci tega tisočletja. E-nega že poznam. In zanje bo "quattrocento" nekaj drugega. Pred dnevi sem prijatelju pravil, da se je nekaj zgodilo v prejšnjem stoletju, recimo: Einstein se je rodil v prejšnjem stoletju. Napaka! Kje pa! Jaz sem se rodil v prejšnjem stoletju, Einstein pa še v tistem prej! Kot vidite, možgani ne sledijo tako hitro. Vsaj moji ne.

Morda nismo še imeli časa, da krepko zakorakamo v novo stoletje, toda čez kako leto se bo problem najbrž popravil in bomo pravilno poimenovali stoletja in tisočletja. Zaenkrat pa nam še ostaja težava. Čeprav se v bistvu ni zgodilo nič hudega, nobeno letalo ni strmoglavilo in niti za trenutek ni zmanjkalo elektrike, se je vendarle zgodilo nekaj velikega in morda je težava prav v dejstvu, da se ne zavedamo oz. se ne zavedamo, da je od tega res prišlo. Sprememba tistih dveh števk je prav gotovo velik dogodek, pa naj se vam tako zdi ali ne. In sedaj se bomo resnično morali navaditi, da smo tu.

Nekako je res, da se je začelo vse iz nič. Nismo začeli spet šteti od nič, le nadaljevali smo, toda imeli smo privilegij doživeti spremembo vseh štirih števk in ne samo zadnjih dveh ali treh. Če smo torej malce izgubljeni, se nam to lahko oprostijo. Te stvari se pač ne dogajajo vsak dan, kajne? Medtem pa lahko vsaj začnemo vaditi. Vsak dan lahko nekajkrat napišemo "današnji" datum. Obenem si bomo morali stalno dopovedovati, da je leto dva tisoč, pa čeprav nebo še ni polno letelih krožnikov in še ne hodimo na kavo z marsovci. Spoštovane gospe in gospodje, dobrodošli v novem stoletju. Danes je 10. januar 2000. (Pa mi je vendarle uspelo!).

PETER SZABO

RETROSPEKTIVA RUDIJA PERGARJA NA GRADU KROMBERK

IZŠEL 13. ZVEZEK

ENOVITOST V RAZNOLIKOSTI

MARKO VUK

Enovitost v raznolikosti, tako bi lahko označili življenjski opus slikarja Rudija Pergarja, prikazan na retrospektivni razstavi v gradu Kromberk, ki je bila odprta v soboto, 18. decembra lani. Goriški muzej že skoraj tri desetletja uvršča v svoj program velike pregledne razstave primorskih ustvarjalcev, tako da so do danes že bili na vrsti: goriška slikarska družina Šantel, Lojze Spacal, Rafael Nemec, Milan Klemenčič, Ivan Čargo, Silvester Komel, Vladimir Makuc, Riko Debenjak, Milko Bambič, Pavel Medvedšek, Negovan Nemec, Miloš Volarič. Pred nami je sedaj izbor iz celotne ustvarjalnosti Rudija Pergarja, slikarja, likovnega pedagoga in restavradorja.

Posebni občutki nas navdajajo, ko se sprehajamo po sobah in dvoranah kromberškega gradu, v zasnovi historične stavbe, ki tokrat gosti sodobno umetnost. Na zelo nazoren način lahko občutimo, kako tudi moderne ali celo rahlo avantgardne slike sooblikujejo resnobno klasičen prostor in v nas vzbujajo dodatno ustvarjalno domišljijo.

Na tem mestu ne bo govora o podrobnih življenjski poti leta 1936 rojenega Pergarja, ki ga je s Predmeje, v vojni porušene in osirotele, usoda zanesla v dijaški dom v Ajdovščini, nato na Akademijo za likovno umetnost v Ljubljano. Pomembno zarezo je predstavljal slikarjev prihod leta 1964 v Novo Gorico, takrat še zelo mlado mesto, ki si je šele iskalo kulturno podobo. Bil je to pomemben čas tudi za razvoj slovenske likovne umetnosti, ki se je dokončno poslovila od zapovedi socialističnega realizma in popolnoma zajadrala v vode sodobnega izraza, kakršen se je razvil v pomembnih umetniških središčih Evrope.

V svojih umetniških začetkih je bil Pergar še zavezan realizmu, tudi prek obvezne študijske faze, kot dokazuje npr. portret očeta, a pri njem kmalu zaznamo določen ekspresiven poudarek. Pod vplivom svojega akademskega učitelja Gabrijela Stupice ga je zamikal problem človeškega obraza, pa tudi široke barvne ploskve, slednje ga je kmalu pripeljalo v čisto brezpredmetno slikarstvo, utemeljeno le še v vibraciji barve in svetlobe. To se je zgodilo v času, ko podoben prehod zaznamo tudi pri drugem pomembnem goriškem slikarju iste generacije, Silvestru Komelu, isto velja tudi za nekoliko starejšega Rafaela Nemca.

Sledijo 70. leta, ko pri Pergarju opazimo, podobno kot pri skupini slovenskih neokonstruktivistov, poudarjeno racionalistični likovni izraz, tako da sedaj govorimo o fazi geometrične abstrakcije. To je tudi obdobje, ko je slikarstvo pričelo uporabljati sodobne sintetične materiale, kot so akrili in avtolaki, v grafiki pa je prevladoval barvno čist in gladek sitotisk. V glavni galerijski dvorani gradu Kromberk so razstavljene popolnoma abstraktne kompozicije, vsebinsko in formalno brez vsake povezave z vidnim svetom, kakor ga realistično zaznamo z našimi čutili, ploskoviti sestavi kvadratov, krogov, rombov, trapezov, trikotnikov, valovnic v svojih neštetih različicah, ki jih lahko poljubno kombiniramo, na določen način že oznanjajo virtualen (navidezen) svet v računalniški tehnologiji utemeljene civilizacije.

Primorska in še posebej Goriška leži na občutljivem, kulturno prehodnem ozemlju, razpetem med vplivi Severa in Juga. Če pri slogovnih tokovih, prihajajočih iz Sredozemlja, iz Italije, že stoletja zaznamo izrazit čut za mero, uravnoveženost in barvno uglašenost, pa je za germanski Sever značilna duhovna usmerjenost navznoter, na zunaj izražajoča se v

Perorisba, 1982, 25x23 cm

ekspresivni formi. Sem lahko uvrstimo Pergarjevo fazo nekakšnega fauvizma, v katerem slutimo odmeve Henrija Matisa ali tudi Edvarda Muncha, nemške ekspresionistične skupine Die Brücke in celo spontanosti Jacksona Pollocka. Navidez neurejene kompozicije so to, ustvarjene v močnem zanosu, a v svojem bistvu pretehtane. Zelo poglobljeno je o tej fazi pisal umetnikov prijatelj, glasbenik Hubert Bergant, v svojem drugem poklicu tudi umetnostni zgodovinar.

Konec 80. in začetek 90. let pri slikarju ponovno zaznamo spremembo, intenzivno ga začne zanimati človeška figura, najprej plaho postavljena v geometrični okvir in nato popolnoma samostojna. Na Pergarja sedaj očitno deluje postmoderna miselnost, ki je v izrazu konkretnjša, duhovno pa se napaja pri evropskih in tudi zunajevropskih, zlasti azijskih kulturnih koreninah. Od tod npr. vzhodnjaška figura modreca ali evropskega Harlekina, zelo pomembno pa postaja žensko telo, umetniška naloga, ki je do idealnih višin že bila uresničena v grški ali rimski umetnosti, prav tako v renesansi.

Domišljeni citati so to, sad globokih razmišljanj in življenja v svet antike, srednjega veka - slednjega je Pergar temeljito spoznal pri restavriranju gotških fresk, pa tudi novoveške renesanse, skratka, iskanje izgubljenega časa, kar še močneje občutimo ob koncu stoletja.

Tako smo prišli do spoznanja, da je Rudi Pergar poudarjeno mediteransko razmišljanje slikar, tako glede izbire snovi kot tudi barvnega izraza. Izpred njegovega doma na Trnovem pri Gorici se ponuja čudovit razgled na goriško ravnino, Furlansko nižino, morje in Kras, na zahodu pa v ozadju slutimo kamnite gore. Izrazito prehodni svet je to, ki v svojem barvnem in svetlobnem bogastvu z nenehnimi spremembami plodno vpliva na občutljivega ustvarjalca. Pergar je tako uresničil serijo zelenomodrih krajin, obravnavanih slikovito, vanje pa vnaša tudi arhitektonske prvne s kristalinično-kubičnim naglasom, spominjajočim na Paula Cezanna.

Zvestoba barvi, to je tista stalnica, ki raznolike Pergarjeve cikluse povezuje v celoto. Postavlja se tudi vprašanje, kako bi lahko označili značilen kolorit, ki se kot rdeča nit vleče skozi večino njegovega opusa. Mnenja sem, da to barvitost lahko opredelimo kot tipično mediteransko, če pod tem razumemo določeno toplino in izrazit smisel za barvno uglašenost. Retrospektiva Rudija Pergarja na gradu Kromberk je nedvomno pomemben umetnikov dosežek, prav tako umetnostnozgodovinske stroke, ki je zapolnila še eno belo liso v razumevanju sodobne umetnosti na Primorskem. Poučna pa ni samo za poznavalce, marveč tudi za širšo publiko, ki bo ob njenem ogledovanju zasluhtela iskanja in dileme modernega evropskega slikarstva zadnjih sto let. Rudi Pergar se je na vse te izzive vsekolno ustvarjalno odzival.

OBVESTILA

SLORI: ŠTIPENDIJE ZA LETO 2000

Slovenski raziskovalni inštitut v Italiji razpisuje za leto 2000 dve vrsti štipendij: štipendijo za sofinanciranje podiplomskega študija (magisteriji in doktorati) ter nagrado za kvalitetne diplomske naloge, ki predstavljajo pomemben ali svež doprinos k poznavanju tem, s katerimi se Inštitut tradicionalno ukvarja, predvsem na področju družboslovja. Podiplomski študij bo Slori financiral s kritjem študijskih oz. vpisnih stroškov, izbrano ali izbrane diplomske naloge pa bo nagradil z denarno nagrado v višini enega milijona lir ter poskrbel za njihovo objavo v letu 2000.

Rok za prijavo za oba razpisa je 31. januar 2000. Izbor in razglasitev izbranih prošenj in nalog bo opravljen predvidoma v mesecu dni. Dodatne informacije in prijavne obrazce z razpisnimi pogoji lahko intereseenti dobijo na sedežih Slovenskega raziskovalnega inštituta (v Trstu v ul. Carducci 8, v Gorici v ul. Croce 3) ter v Narodni in študijski knjižnici v Trstu (ul. sv. Frančiška 20/1).

PRIMORSKA POJE 2000

Tradicionalna revija bo potekala od 10. marca do 16. aprila letos. Prijave lahko pošljete zbori do 20. januarja po pošti ali po faksu na sedež zveze, v katero so včlanjeni: ZSKD (ul. sv. Frančiška 20, 34133 Trst, tel. 040 635625, faks 040 635628), ZSKD (ul. Malta 2, 34170 Gorica, tel. in faks 0481 531495), ZSKP (Drevored 20, septembra 85, 34170 Gorica, tel. 0481 536455, faks 0481 536324), ZCPZ (ul. Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 370846, faks 040 633307).

ENCIKLOPEDIJA SLOVENIJE

Pred novim letom je pri Založbi Mladinska knjiga v Ljubljani izšel že trinajsti zvezek Enciklopedije Slovenije, v katerem so zajeta gesla od črke Š do črke T. Kot je znano, je Enciklopedija Slovenije prvo temeljno delo na tem področju med Slovenci in je že zaradi tega dejstva izjemen dosežek na slovenskem knjižnem trgu, saj predstavlja izbor védenja o Slovencih in slovenski zgodovini, jeziku, domoznastvu, geografiji, politiki, družbi, naravi. Enciklopedija Slovenije, ki počasi, a vztrajno prihaja h koncu, saj bosta izšla samo še dva zvezka, je edina tovrstna publikacija v Sloveniji in zato vredna vse naše pozornosti.

Trinajsti zvezek prinaša 1108 gesel, od katerih jih je 616 biografskih in 492 je stvarnih gesel. Vsega besedila je v tem zvezku za 46.912 vrstic, knjiga vsebuje 878 ilustracij, od tega 455 barvnih in 425 črno-belih. Med ilustracijami je 101 portretov, 124 umetnostnih posnetkov, 38 tematskih kart in zemljevidov, 41 grafiknov, 15 risb, 64 pokrajinskih posnetkov, 258 rokopisov in tiskov ter 238 dokumentarnih posnetkov. Glavni urednik Enciklopedije Slovenije je Dušan Voglar, ki je za trinajsti zvezek zbral in uredil besedila 521 piscev. Slikovno in ponazarjalno gradivo je tokrat prispevalo 179 posameznikov in 152 ustanov, fotografije 99 posameznikov, arhivsko gradivo pa 35 posameznikov in 127 ustanov, risbe pa 8 posameznikov. Zemljevide za Enciklopedijo Slovenije so izdelali na Geodetskem zavodu Slovenije, na Geografskem inštitutu in nekaj jih je izdelal tudi Tomaž Novak.

Na slovesni predstavitvi v Ljubljani je urednik dejal, da se zavedajo pomanjkljivosti, ki nujno pri enciklopedijah obstajajo, a tudi dodal, da gre za eno najpomembnejših knjig slovenskega tiskarstva, kajti Mladinska knjiga pri tem izjemno dragem in dragocenem projektu ni nikdar gledala samo na komercialni zaslužek.

Za nas je seveda 13. zvezek Enciklopedije Slovenije ša kako pomemben, saj je geslo Trst v tej knjigi najboljše in najpomembnejše. Med drugimi gesli, ki nas bodo bolj zanimala, omenimo še gesla Trnovski gozd, Tolmin, Šavriška brda, Trenta, Škočjanske jame, Triglav itd. Enciklopedija Slovenije kaže veliko pozornost za ljudi, pojave in dogajanja v slovenskem zamejstvu. Tako je vrsta gesel posvečena naši stvarnosti: Študijski center Nediza v Špetru, Študijski dnevni v Dragi, Tiskarna Edinost v Trstu, Trgovsko-obrtna zadruga v Gorici, Tržaška kreditna banka; in gesla o naseljih: Špeter, Števerjan. Posebno mesto ima tudi geslo Šolstvo v zamejstvu ter seveda geslo Šolstvo v izseljenstvu.

Med biografskimi gesli ne moremo mimo gesla Primož Trubar. Med gesli, ki se nas najboljše tičejo, pa smo našli tudi izčrpano geslo o Virgilu Ščeku, primorskem duhovniku, politiku, predvsem pa narodnem buditelju. Omenimo še gesla: Rudi Šeligo, Ivan Tavčar, Božo Škerlj, Stanislav Škrabec, slikarji Tratnik, Tominec, brata Šubic, Tisnikar, kiparja Drago in Dušan Tršar ter seveda slovenski narodni vodja in velikan iz Beneške Slovenije Ivan Trinčič.

V naslednjih dveh letih se bo zaključil osnovni "korpus" Enciklopedije Slovenije, ki bo tako imela 15 zvezkov. Že sedaj je jasno, da bodo morali kmalu iziti še dopolnilni zvezki, v katerih bodo navedeni predvsem vsi tisti ljudje, dogodki in stvarnosti, ki jih niso še uvrstili v enciklopedijo. Med njimi bodo gotovo tudi ljudje, kraji in dogodki, običaji iz naših krajev, saj je uredništvo Enciklopedije Slovenije izčrpano dokazalo, da ima resen, predvsem pa znanstven odnos do slovenske stvarnosti, katere živ del smo tudi mi, ki živimo v Italiji.

JUP

7

ČETREK
13. JANUARJA
2000

SLOVENSKI KULTURNI KLUB IN MOSP

JANUAR V ZNAMENJU SLOVENIJA PARTYJA

BREDA SUSIČ

Člani Slovenskega kulturnega kluba in Mladi v odkrivanju skupnih poti, ki se med tednom in ob sobotah zbirajo v ulici Donizetti 3, že vrsto let organizirajo ob obletnici mednarodnega priznanja samostojne Slovenije tradicionalno družabno prireditev s kulturnim programom, t.i. Slovenija party, ki pomeni enega od viškov njune sezone. Lani je ta praznik sovpadal s praznovanjem 50. obletnice Slovenske prosvete, zato se je prireditev iz Peterlinove dvorane preselila v Savoia Excelsior hotel. Vtis, ki ga je praznik zapustil, je bil izjemen, ne samo zaradi gosta, zdaj že pokojnega olimpijskega prvaka Leona Stuklja, govorov in elegantne scenografije, pač pa tudi zaradi gala plesa, ki so ga mnogi občutili kot enega redkih mondenih dogodkov v našem zamejstvu. Povpraševanje po ponovitvi takega večera je bilo celo leto tako veliko, da so se mladi organizatorji odločili, da ga letos spet pripravijo v nekoliko skromnejši, vendar podobni obliki kot lani.

Tako bo tudi letos na prireditvi, ki bo v soboto, 29. januarja, poleg krajšega kulturnega programa še gala ples, ki ga bo oblikoval orkester. Da pa ne bodo mladi, ki se ga bodo udeležili, zaradi plesa v za-

dregi, so se organizatorji odločili, da priredijo ta teden, to je v soboto, 15. t.m., plesno delavnico za začetnike. Med ritmi bodo na plesu gotovo prevladovali fox-troti in angleški valčki, zato se bodo udeleženci delavnice, ki bo trajala od 17.45 do 21. ure, najprej spopadli s tema dvema plesoma, ki sta obenem tudi najbolj enostavna.

Teden kasneje, 22. in 23. t.m., pa bodo tisti, ki se ne bodo zadovoljili z najosnovnejšimi figurami, pač pa bi znanje radi še nadgradili, ter tisti, ki bi se radi spopadli še z rumbo (počasen in senzualen latinskoameriški ples) in diskofoxom (ples, ki je uporaben pri modernih rock in pop pesmih), imeli odlično in enkratno priložnost, da se udeležijo pravega plesnega minitečaja. Vodil ga bo Andrej Drenik iz Ljubljane, ki je več let vadil in tekmoval za priznane plesne šole Urška.

Pari (ali posamezniki) se lahko prijavijo na telefonsko št. 040 370846 od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure. Obe delavnici sta ločeni pobjudi, tako da udeležba na eni delavnici ni vezana na drugo. V kateri tržaški dvorani se bo sta odvijala, je odvisno od števila prijavljenih parov, zato naj se ti čimprej zglasijo, da bo moč hitro posredovati tudi to informacijo.

ROK ZA VPIS JE DO 25. JANUARJA

ZAČELA SO SE VPISOVANJA V PRVE RAZREDE ŠOL IN VRTCEV

V petek, 7. t.m., se je po božičnih in novoletnih počitnicah v naših šolah in vrtcih obnovil pouk. Hkrati so se začela vpisovanja v prve razrede šol in vrtcev, ki bodo trajala do 25. januarja.

Že ta teden so stekla prva informativna srečanja, ki jih didaktična ravnanstva kapi-larno prirejajo po šolah in vrtcih, ki spadajo v njihov delokrog. Srečanja so namenjena staršem, ki si seveda želijo čimveč informacij o šoli, kamor nameravajo vpisati svoje otroke. Tako so že potekali sestanki v Dolini, Borštu, Križu, na Repentabru in na nekaterih šolah v tržaškem mestu in predmestju. V prihodnjih dneh bodo še sestanki v Boljuncu, Borštu, Mačkolljah, Dolini, Ricmanjih, Miljah, na Proseku, na Opčinah, v Gro-padi, Trebčah, Nabrežini in na preostalih mestnih in predmestnih šolah.

FOTO KROMA

Ob tej priložnosti so didaktična ravnanstva poskrbela za izvirno in hvalevredno pobudo. Izdala so namreč brošuro, ki vsebuje vse mogoče podatke o šolah, ki spadajo v okvir teh ravnanstev. Brošure delijo otrokom zadnjih letnikov otroških vrtcev, ki naj jih izročijo svojim staršem. Gre vsekakor za lepo promocijo slovenske šole v zamejstvu.

V ponedeljek, 10. t.m., pa so v centru Karel Štrekelj v Se-

sljanu odprli dolgo pričakovane nove otroške jasli, ki jih je uredila devinsko-nabrežinska občinska uprava. Jasli bo obiskovalo osemnajst otrok, ki bodo ločeni v dve sekciji: prva sekcija bo vključevala otroke od 12 do 24 mesecev starosti, druga pa otroke od dveh do treh let starosti. Zanje bodo skrbeli koordinatorka Daniela Ruppel, trije pomočniki in pomožno osebje zadruge La Quercia.

PONOVOLETO SREČANJE NA SLOVENSKEM KONZULATU

V torek, 11. t.m., je v prostorih generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu potekalo ponovno srečanje, na katerem so predstavniki slovenske manjšine v Italiji podali oceno stanja narodne skupnosti predstavnikom slovenskega parlamenta in vlade, med katerimi je treba omeniti predvsem predsednika parlamentarne komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu Marijana Schiffrerja, državno podsekretarko in vodjo Sektorja za sosednje države v slovenskem zunanem ministrstvu Darjo Bavdaž Kuret in predstavnika Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Zorka Pelikana. Sedem predstavnikov različnih komponent slovenske manjšine je s svojega zornega kota podalo oceno stanja naše skupnosti z ozirom na zaščitni zakon, zatem na organiziranost manjšine same in na druga vprašanja, od demografskega padca in krize osrednjih ustanov do šolske problematike in vprašanja vidljivosti slovenske televizije v zamejstvu. Na srečanju je generalna konzulka Jadranka Šturm Kocjan podala zgoščen pregled delovanja konzulata v l. 1999.

PRVI VEČER V DSI V NOvem LETU

KNJIŽNI PRVENEC VESELKE ŠORLI PUC

MATJAZ RUSTJA

Po božičnih in novoletnih praznikih je Društvo slovenskih izobražencev priredilo v ponedeljek, 10. januarja, predstavni večer knjižnega prvenca Veselke Šorli Puc Zgodbe z repom in glavo. Avtorica je sicer svobodna umetnica, znana slikarka, akvarelistka, načrtovalka barvnih oken in pisateljica esejev ter umetnostnih refleksij, ki obravnavajo pretežno likovno ustvarjalnost. Na večeru v Peterlinovi dvorani je delo predstavila prof. Marija Cenda, odlomke iz knjige pa je prebrala igralka Matejka Peterlin.

Delo je izdala založba Mladika, ki je tako prestopila prag celotnega oblikovanja knjig v lastni režiji. Podoba izdaje je izrezljala grafični oblikovalec Matej Susič, delo pa se nam predstavlja v manjšem formatu na 132 straneh. Okusne barvne platnice sprejmejo bralca z duhovitim naslovom in milim portretom glavnega junaka zgodbe. Veselka Šorli Puc je za "vizitko" knjige upodobila glavo belegra samojeda Orija, pravega družinskega prijatelja in člana, in napisala zgodbo o psu, ki se zvesto premika v spominih družinske kronike. Pisano besedo pa podpirajo še avtoričine ilustracije, ki zari-

FOTO KROMA

šejo v nekaj črtah in potezah tega ali onega člana družine, kjer pa igra glavno vlogo domača živalca.

Prvo poglavje zariše kraj dogajanja, hišno preteklost in družinsko okolje celotne zgodbe, ki jo ob koncu poglavja oplemeniti prihod samosvoje osebnosti Orija. V drugem poglavju pa se srečna družina poda v svet, najprej na počitnice v Dalmacijo, potem pa celo v Argentino, kamor je delovno razmerje pripeljalo prav vse, tudi pasjega prijatelja. V novi svet je Ori priletel v kletki in skupaj z družino se je moral prilagoditi razmeram in načinu argentinskega življenja. Odkrivanje je postalo pravi vsakdanji posel. Ori premišlja, si duhovito in zanimivo razlaga dogajanje okrog sebe, prinaša nove zgodbe v družino, ki se prav tako potepa po novem svetu. Avtorici je potopisno opisovanje posebnosti pri srcu, saj ji tudi oblika pripovedovanja v tretji o-

sebi omogoča razvijanje zanimivih izhodiščnih trenutkov. V večplastnem izpisovanju življenja, ki se ne vrti samo okoli človeka, se zariše Oriju prava osebnost, pasji prijatelj vstopi v družinske odnose in prinese svoj doprinos popolnejšemu dojetju sveta. Igrivi kuža prinaša bližino drugih dimenzij in vstopa v človekovo življenje kot osebek, ki ni odvisen od dvonožnega prijatelja. Prelivanje dogajanja s pasje in človeške perspektive se ob koncu knjige preseli iz prostranih argentinskih naravnih čudes v izhodiščno točko celotne zgodbe, v domačo Ljubljano. Zgodba z repom in glavo se srečno konča v objemu družinske povezanosti, ki edina premagata težke trenutke. Pripovedovanje se strne v intimnem družinskem dogajanju in v pasji duši.

Dobri humor, ljubeče portretiranje družinskih članov in prijateljev, opisovanje narave

in globokih resnic skladja rastlinskega, živalskega in človeškega sveta najdejo izvrstno podlago v tekočem in uglajenem pripovednem stilu. Jezik se prelija iz stare misli v novo brez obotavljanja in nerodnosti, tako da je delo zelo berljivo in primerno prav za vsakogar. Literarna zgodovinarica Helga Glušič je tako zapisala v spremni besedi: "Pripoved s premišljeno povezanostjo humorja, čustvenosti, opisne tenkočutnosti in dogajalne razgibanosti ter zanimivega potopisno-spominškega zapisa ustvari na poseben način oblikovano literarno besedilo z vsebinskim podarkom na polni celovitosti prostora (doma in daljnih dežel), predvsem pa na medsebojni naklonjenosti družinskih članov, v katerih se stikata spomin na preteklost in veselje nad sedanjostjo, kjer ima svojo pomembno vlogo tudi glavni junak Ori."

TRETJA IZVEDBA

VSEDRŽAVNI NATEČAJ TRIESTE POESIA

Kulturno združenje Club Anthares in združenje Cat-tedra di Poesia della Mittel-europa prirejata v sodelovanju z mesečnikom *L'Ida* tretjo izvedbo vsedržavnega pesniškega natečaja *Trieste Poesia*.

Natečaj predvideva dve kategoriji pesmi: v sekciji A bodo zaobjete pesmi v italijanskem knjižnem jeziku, sekcija B pa bo vsebovala pesmi v tržaškem narečju. Udeleženci se lahko predstavijo s še neobjavljenimi pesmimi in takimi, ki niso bile še nagrajene na drugih natečajih (dolžina največ 60 verzov). Vsebinske pesmi (vsak udeleženec bo lahko predstavil največ tri pesmi za vsako sekcijo) je prosta, natipkana besedila pa bodo morala dospeti do 31. marca 2000 na naslov: Kulturno združenje Club Anthares - Trg Carlo Alberto, 9 - 34123 Trst (Associazione Culturale Club Anthares - Piazza Carlo Alberto, 9 - 34123 Trieste). Udeležba na natečaju bo hkrati pomenila tudi dovoljenje, da se pesmi objavijo v mesečniku *L'Ida*. Zmagovalec v vsaki sekciji bo prejel priznanje, enoletno naročnino na mesečnik *L'Ida* in denarno nagrado v znesku 350.000 lir. Vsak udeleženec

bo moral prispevati 35.000 lir (naročniki revije *L'Ida* bodo plačali polovico te vsote): plača se s tekočim računom št. 14849343 (naslov Edizioni FPE). Kot že rečeno, je treba odposlati pesmi do 31. marca letos. Vsaka pesem mora biti v šestih izvodih (prvi izvod naj ima tudi ime, priimek, naslov in telefonsko številko avtorja), poleg tega pa avtor naj pošlje tudi podpisano izjavo, da je pesem še neobjavljena in da ni bila nagrajena na kakem drugem natečaju. Avtor mora poslati tudi potrdilo o plačanem tekočem računu in kratek curriculum. Vsak udeleženec bo prejel tudi potrdilo o vpisu. Če ga ne bo prejel do 30. aprila letos, bo moral o tem takoj obvestiti prireditelje.

Za katerokoli informacijo je na voljo tajništvo natečaja Trieste Poesia, c/o Edizioni FPE - Trg Carlo Alberto, 9 - 34123 Trst, tel. 040 307910, fax 040 307914, e-mail fpe@interactiva.it. Interesenti lahko najdejo potrebne informacije tudi na spletnih straneh www.club.anthares.net/triestepoesia in www.coffeenet.it/fpe ter na naslovu elektronske pošte club@anthares.net.

BOGATA KULTURNA DEJAVNOST V BOŽIČNEM ČASU

V NAŠIH KRAJIH JE BILO TUDI TOKRAT VELIKO KONCERTOV IN DRUGIH PRIREDITEV

Tudi tokrat se je v božičnem času med tržaškimi Slovenci kar trlo koncertov ter drugih pobud in prireditev, s katerimi želijo naši ljudje še posebej počastiti to obdobje. Tokrat je bilo še slovesneje kot sicer, saj so bile pobude tudi v znamenju vstopa v leto 2000, ki je postalo simbol vstopanja v novo, tretje tisočletje.

Nekatere prireditve so sicer stekle že nekaj tednov pred Božičem (kot npr. Zborovska božična revija zbora Jacobus Gallus in koncert v pozdrav tisočletju, ki ga je v Športno-kulturnem centru v Zgoniku priredila Zveza slovenskih kulturnih društev), a večina je seveda potekala ravno v obdobju od Božiča do Svetih treh kraljev.

Že na božično vigilio je v Mačkollah tamkajšnji zbor imel kake pol ure pred polnočnico krajši koncert božičnih pesmi. Tradicionalni božični koncert je bil na sam božični dan v cerkvi sv. Jerneja na Opčinah, kjer so nastopili Mešani zbor Resonet, tercet Ver laetum, Mladinski zbor Vesela pomlad, zbor birmancev in Cerkevni pevski zbor Sv. Jernej, medtem ko je priložnostno misel podal Livij Valenčič. Na Opčinah je bil koncert tudi na dan Svetih treh kraljev, ko sta nastopila tercet Ver laetum in dekliška pevka skupina Valentin Vodnik iz Doline, medtem ko je priložnostno misel podal Pavel Vidau (Šlo je za ponovitev koncerta, ki je bil pred tem tudi v dolinski cerkvi).

Tudi na Štefanovo je bilo več pobud. Naj omenimo samo tradicionalna koncerta v Štivanu in na Proseku. V novi cerkvi v Štivanu so nastopili otroški zbor Ladjica, Dekliški in Mladinski zbor Devin in

Moški zbor Fantje izpod Grmade, na Proseku pa je bil tradicionalni koncert tamkajšnjega godbenega društva (kot gost je nastopil tercet Ver laetum). Isti dan je bilo vse živo tudi na boljunski Gorici, kjer so se domači fantje in dekleta pomerili na tradicionalnem lučanju (slika v sredini).

Sicer pa je bilo koncertov in drugih pobud nešteto. Glede tega naj omenimo koncerta, ki sta bila v nedeljo, 9. t.m., v Bazovici in pri Sv. Jakobu (slika zgoraj). Drugače je bil božični čas tudi v znamenju tradicionalnega kolesarjenja po vaseh na Krasu in v Bregu, omeniti pa je treba tudi razstavo jasic v župnijski dvorani v Nabrežini (slika spodaj). Do 9. t.m. je bila na ogled cela vrsta jasic, delo tako domačih kot tudi tujih umetnikov. Ob tej priložnosti je bila na ogled tudi razstava akvarelov Andreja Kosiča. Letošnje nagrade za najlepše jaslce so prejele družine Furlan, Sosič, Križmančič in Conti. V nabrežinski cerkvi je bil na praznik Svetih treh kraljev tudi koncert Mladinskega zbora Vesela pomlad, priložnostno misel pa je podal Aleksij Pregarc.

Sicer pa se ljubiteljem božičnih pesmi obeta še ena zanimiva pobuda. V nedeljo, 16. t.m., bo ob 16. uri v stolnici sv. Justa v Trstu tradicionalni božični koncert Zveze cerkvenih pevskih zborov, na katerem bodo nastopili oktet Vrtnica iz Nove Gorice ter združena zbora Resonet in Jacobus Gallus.

OBVESTILA

SLOVENSKI KULTURNI klub prireja ob dnevu slovenske kulture literarni, likovni in fotografski natečaj za mlade. Tema in tehnika sta prosti. Svoje izdelke lahko oddaste v uradih Slovenske prosvete v ul. Donizetti 3 od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure in ob sobotah od 18.30 dalje do vključno 5. februarja. Recital literarnih del, razstava likovnih in fotografskih izdelkov ter nagajevanje bodo v soboto, 12. februarja.

RADIJSKI ODER sporoča, da se bo tečaj lepe govorice nadaljeval v petek, 14. januarja, ob 18. uri.

SLOVENSKI KULTURNI klub in MOSP (ul. Donizetti 3) vabita v soboto, 15. t.m., ob 17.45, na plesno delavnico za začetnike. Nič več zadrege na plesih in šagrah! To je prava priložnost, da prebiješ led in se naučiš osnovnih korakov in figur angleškega valčka in fox-trota! Prijavi se takoj na 3-urno plesno delavnico (bolje bo, če si najdeš soplesalca/ko, lahko pa se prijaviš tudi sam); na tel. 040 370846 od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure. Kraj delavnice bo naknadno določen.

RADIJSKI ODER vabi na Gledališki vrtljak prihodnje nedelje, 16. januarja, ko bo mlade gledalce razveselilo Lutkovno gledališče Ljubljana s predstavo Svetlane Makarovič in Janija Goloba *Tacamuca*. Predstava bo v dvorani Marijinoga doma pri Sv. Ivanu, ulica Brandesia 27, s pričetkom ob 17. uri. Režija Barbara Hieng Samobor.

MESEČNA MAŠA za edinost bo v Marijinem domu v ul. Risorta v ponedeljek, 17. januarja, ob 15.30, tik pred začetkom Tedna edinosti. Na razpolago bo tudi Ekumenski zbornik. Vabi Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Trstu.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev vabi v ponedeljek, 17. t.m., na pogovor o slovenskih sporedih Radia Trst A v novem letu 2000. O pomenu tržaškega radia za slovensko narodno skupnost, o načrtih za prihodnost, o čezmejni televiziji in dru-

gih problemih bodo govorili ravnatelj tržaškega sedeža Rai časnikar Roberto Collini, nekdanji šef programskega oddeska slovenskih oddaj dr. Filibert Benedetič ter odgovorna za časnikarske oddaje in programski odsek Saša Rudolf in Igor Tuta. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici 3, s pričetkom ob 20.30.

SLOVENSKI KULTURNI klub in MOSP (ul. Donizetti 3) vabita v soboto, 22., in nedeljo, 23. t.m., na plesni minitečaj. Enkratna priložnost, da se naučiš osnovnih korakov in figur rumbe in disco-foxa! Tečaj bo vodil Andrej Drenik iz Ljubljane. Prijavi se takoj (bolje bo, če si najdeš soplesalca/ko, lahko pa se prijaviš tudi sam); na tel. 040 370846 od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure.

V NEDELJO, 9. januarja, sem po slovenski maši pri Sv. Ivanu na trgu od cerkve do bara izgubil rdečo ovojnico s precejšnjo vsoto denarja, ki mi je bil zaupan. Pošteni najditelj je naprošen, da telefonira na tel. 040 211192.

DAROVI

V SPOMIN na dragega moža Leopolda Pangosa daruje žena Amelija po 50.000 lir za misijone in za Marijin dom v Rojanu.

OBDEVETI obletnici smrti dragega moža Maksa Šaha daruje žena Jelka 50.000 lir za misijone, 50.000 lir za Karitas, 50.000 lir za Mladiko in 50.000 lir za cerkev v Mavhinjah.

ZA MISIJONE: Otilija Bolčič 100.000 lir.

ZA MARIJIN dom v ul. Risorta: Amelija Pangos ob 3. obletnici smrti moža Leopolda 50.000 lir.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: Laura Visintin 50.000 lir; N.N. 50.000 lir.

ZA CERKEV v Ricmanjih: Pierina Žuljan, Ricmanje, 50.000 lir; Bernarda Kuret, Ricmanje, 50.000 lir (za cerkevne zvonove); Anamarija Zlobec 50.000 lir.

ZA KAPELO p. Leopolda v Domju: Anamarija Zlobec 50.000 lir.

PREDAVANJE PROF. PIRJEVCA V SKK

RUSIJA OD STALINA DO PUTINA

V soboto, 8. januarja, je veliko število mladih, pa tudi starejših poslušalcev napolnilo Peterlinovo dvorano, da bi prisostvovali prvemu srečanju Slovenskega kulturnega kluba v novem letu. Številnemu občinstvu je predaval zgodovinar prof. Jože Pirjevec o Rusiji od Stalina do Putina.

letje. Predavatelj, profesor Jože Pirjevec, je pritegnil pozornost prisotnih s svojim običajnim živahnim stilom pripovedovanja in pa z dejstvom, da se je tokrat osredotočil predvsem na opis različnih pristopov ruskih vladarjev do omenjenega problema. Njegov pregled je šel od zadnjega carja prek Lenina, Stalina, Hruščeva, Brežnjeva in Gorbačova vse do Jelcina in Putina, skratka, od priznanja etničnih problemov in dodeljevanja večjih ali manjših avtonomij, prek zanikanja problemov in iz tega izvirajočih ukrepov (deportacija, vsiljena rusizacija), do ponovnega priznavanja manjšin v času "glasnosti i perestrojke" in propada velikega imperija, vse do zadnjih vojaških ukrepov v Čečeniji. Aktualnost te zadnje točke je prav gotovo pripomogla k uspehu klubovskega večera, ki se je po predavanju nadaljeval z zanimivo debato med poslušalci in predavateljem, tako da se je večer zaključil v prijetnem živahno intelektualnem vzdušju.

EH

Slovenski kulturni klub je stopil v novo leto s polno paro. Prvo sobotno srečanje je posvetil zelo aktualni temi, in sicer zgodovinski sliki Rusije

od Stalina do Putina, s posebnim poudarkom na vlogi zadnjega predsednika, Jelcina. Na srečanju se je zbralo veliko število mladih in tudi manj

mladih udeležencev, ki so z zanimanjem in zbranostjo sledili predavanju o etničnih problemih, ki so pestili ruske vlade skozi celo dvajseto sto-

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Bertold Brecht

MALOMEŠČANSKA SVATBA

REŽIJA Jaša Jamnik

PREMIERA v petek, 14. t.m., ob 20.30 abonma red A
PONOVITVE v soboto, 15. t.m., ob 20.30 abonma red B;
v nedeljo, 16. t.m., ob 16. uri abonma red C;
v sredo, 19. t.m., ob 20.30 abonma red D;
v četrtek, 20. t.m., ob 20.30 abonma red E;
v petek, 21. t.m., ob 20.30 abonma red F;

V PETEK, 14., IN SOBOTO, 15. JANUARJA, MOŽNOST 60 PARKIRNIH PROSTOROV V PARKIRIŠČU NA TRGU PERUGINO.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

vabi na

KONCERT BOŽIČNIH PESMI

Stolnica sv. Justa v Trstu, v nedeljo, 16. januarja, ob 16. uri.

DEŠKI ZBOR GLINKA V KC BRATUŽ

RUSKI PEVCI OČARALI

Deški zbor zborovske šole M. I. Glinka iz Sant Petersburga je na koncertu 21. decembra lani v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici pokazal, kaj zmoreda odlični talent in stroga disciplina na podlagi stoletne tradicije. Pričakovani večer, ki ga je priredil Kulturni center, je prinesel z briljantno poustvarjalnostjo mladih pevcev pravo božično in novoletno voščilnico s slovanskega Vzhoda, saj je z biseri zlasti sakralne glasbene umetnosti ustvaril očarljivo predbožično vzdušje.

Deški zbor Glinka je ena najstarejših profesionalnih glasbenih skupin v Rusiji, saj najdemo njegove začetke že v 15. stoletju. V sodobnem času, ko so nekateri slavni deški zbori v Evropi v kriznem obdobju, pa ohranja ruski sestav res zavidljivo kakovostno raven, ki na koncertih in turnejah po vsem svetu kar naprej preseneča. To je s toplim sprejemom potrdila tudi zelo številna udeležba občinstva na goriškem večeru. Uspeh zbora sloni na temeljitim strokovnem glasbenem izobraževanju, zahtevni šoli, v kateri so zrasli številni ruski glasbeni mojstri. Pod vodstvom dirigenta Vladimira Begletzova je zbor v zadnjih letih zrasel v novih spoznanjih, se razvil v repertoarju in zvočnosti.

Domiselno oblikovan program koncerta v centru Lojze Bratuž je primerno pokazal glasbeno zrelost sestava,

ki zmoreda širok glasovni razpon, saj pojejo v njem tako otroci osnovnošolskih let kot obetavni zrelejši mladostniki. Z občutkom skrivnostnosti ruske vokalne svete glasbe, ki je v splošnem imaginariju prežeta s kadihom, zlatom, podobami na strogih ikonah, oknih v svet božjega, so mladi pevci že na začetku prevzeli občinstvo s *Slavo* (Bortnjanski) in s fragmenti iz *Liturgije sv. Janeza Zlatoustega* (Česnokov). Sledil je koncert za zbor Sergeja Rahmaninova z značilno avtorjevo gostoto in ekspresivno govorico. V drugem delu smo lahko slišali dva Brahmsova moteta v nemščini, ki sta lepo pričarala skladateljev intimno romantični slog z jasno hierarhijo bogatih harmonskih razmerij. "Starejši" pevci so se nato izkazali kot moški zbor s skladbami Česnokova, Grečaninova in Ippolitova-Ivanova. Spevne melodije so priklicivale v spomin epske brezmejne krajine "matere" Rusije, potpežljivost preprostega ruskega človeka, ki živi v tesni povezavi z naravo; obujale so duh žive tradicije, ki sega v pozabo, in vendar ostaja še vedno sposobna navdihovati večno zlahna občutja. Pravi užitek je bil okušati visoke dosežke rosno mladih glasov otrok, ki jim je glasba ne le korniček, ampak prava ljubezen, idealno izrazno sredstvo za rast v plemenite ambasadorje dragocene ruske kulturne zakladnice.

DD

STAROSTNIKI IN OTROCI SO SE SREČALI

Predbožično srečanje upokojenih in starostnikov, ki poteka že nekaj let pod gostoljubno streho Zavoda sv. Družine in ga prireja duhovnika sv. Ivana, je poteklo v prijetnem in toplem razpoloženju, čemur so pripomogli otroci osnovne šole O. Župančič iz Gorice. Pod vodstvom požrtvovalne učiteljice Kety Tabaj so s pevskimi in glasbenimi točkami ter ljubkimi voščili ustvarili pristrčno vzdušje in idealno povezali mladost s starostjo. Ganljivo je bilo njihovo voščilo Štefaniji Šuligoj za njenih 100 let življenja. Po maši, ki jo je daroval župnik pri sv. Ivanu msgr. Cvetko Zbogor, so sestre povabile vse prisotne v jedilnico in postregle s čajem in pecivom.

POKLON CELSU MACORJU-ALPINISTU

V goriškem Kulturnem domu bo v četrtek, 13. t.m., ob 18. uri, srečanje ob predstavitvi treh knjig, ki so nastale izpod peresa Celsa Macorja, pokojnega furlanskega pesnika, pisatelja in alpinista. Po buda, ki uvaja letošnjo sezono srečanj z avtorji, želi biti spoštljiv spomin na človeka, ki je precej prispeval k rasti kulture sožitja na tem območju. Knjige je izdal goriški založnik Massimo Cargnel, ki je čutil potrebo, da knjižna dela, ki so obogatena s fotografskimi posnetki slovenskih, furlanskih in italijanskih fotografij, izda tudi v slovenskem jeziku. Knjižna dela *Aesontius*, *Na orlovih krilih* in *Tihote* v sozvočju bo predstavil Silvester Gabršček, sekretar v slovenskem ministrstvu za kulturo.

TRADICIONALNI ZBOROVSKI NASTOP

BOŽIČNI KONCERT V GORIŠKI STOLNICI

Za letošnje božične praznike je Združenje cerkvenih pevskih zborov priredilo na praznik sv. Štefana lep in pestro zasnovan božični koncert. Na njem je nastopilo pet zborov oz. vokalnih skupin.

Božično misel je letos podal pisatelj prof. Alojz Rebula (ki jo na drugem mestu prinašamo v celoti). V začetku je predsednica ZCPZ prof. Lojzka Bratuž spomnila na dolgoletno obdobje teh koncer-

tov, ki jih je sredi petdesetih let začel prof. Mirko Filej. Tradicija se je potem razrasla in nadaljevala vse do naših dni.

Sledil je kratek blagoslov z zahvalno pesmijo, ki ga je ob asistenci drugih duhovnikov opravil škofov vikar msgr. Oskar Simčič.

Po vrstnem redu so nato nastopili mešani zbor Rupa-Peč (dir. Zdravko Klanjšček), pevška skupina Musicum, mešani zbor Podgora (Mirko Špacapan), moški zbor Mirko Filej (Zdravko Klanjšček) in mešani zbor Lojze Bratuž (Stojan Kuret). Nastopajoči so predstavili devet pesmi.

Na sporedu so bili zastopani naslednji skladatelji: G. Rihar, A. Foerster oz. B. Šček, M. Tomc, U. Vrabec, S. Jeričij, B. Hawkins, L. Cvek, M. Špacapan, F. Kramar, Z. Klanjšček, A. Klančič, P. Merku in D. Fajgel.

Božične melodije in pesmi že od vedno privlačijo in očarajo poslušalca, saj so polne miline, pevnosti in notranjega veselja. To velja še zlasti za slovensko božično pesem, pa naj gre za preproste ljudske melodije ali za umetne skladbe, ki zlasti ob bogati orgelski spremljavi kar zablestijo pred nami. Na misel nam tu lahko pridejo skladatelji kot Gregor Rihar, Leopold Cvek, Stanko Premrl in Matija Tomc, v našem primorskem prostoru pa še posebno Lojze Bratuž, Vinko Vodopivec, Breda Šček, pa kasneje Mirko Renar, Mirko Filej, Ubald Vrabec idr. S svojo božično pesmijo so postavili pravi spomenik tovrstni glasbi.

Nemogoče je podrobno se zaustaviti ob posameznih zbiorih in njihovih programih. Zbor Rupa-Peč je edini pel na koru ob spremljavi velikih orgel (Damjana Čevdek). Drugi so nastopili pred prezbiterijem. Svoj spored je oblikoval od Riharja do Tomca. Prvič se je nato predstavila moška vokalna skupina Musicum, ki jo sestavljajo v glavnem mladi goriški pevci in je prav dostojno predstavila skladbe Vrabca, Jeričija in Hawkinsa. Podgorski pevci so se predstavili z deli Cveka, Špacapana in Kramarja. Moški zbor M. Filej je zapel pesmi samega dirigenta Klanjščka, nato M. Tomca in A. Klančiča. Za zaključek pa je nastopil zbor Lojze Bratuž in se predstavil najprej z dvema harmonizacijama P. Merkuja (ljudskih pesmi iz Tolmina), nato pa s šestimi skladbami znanega skladatelja Danila Fajgla. Skladbe prej omenjenih avtorjev so vse polne božičnega duha in slovesnega izvirnega melosa.

Prav je, da se taka pevška oz. glasbena božična tradicija med nami še vedno goji in nadaljuje. S tem pa se tudi ohranja (širši) kulturni zaklad, ki je zlasti na Primorskem in posebno na Goriškem vedno zelo živ.

AB

ČLOVEK, KI PRIČAKUJE

ALOJZ REBULA

Dragi slovenski goriški kristjani, doživljamo praznik Boga - Človeka.

Lažje kot o Bogu nam je govoriti o človeku.

O človeku, ki ni Bog. O človeku, kakršni smo vsi mi.

Koliko definicij je bilo že danih o njem! Dajmo še eno. Recimo:

Človek: - bitje, ki pričakuje.

Ta definicija ni manj vredna od katere koli druge. Človek živi toliko, kolikor pričakuje. Nikogar ni, ki ne bi česa pričakoval.

Otrok pričakuje igrarico, dijak dobro šolsko oceno, mladostnik srečo v ljubezni, mož dobro službo, upokojenec pokojnino. Kaj vse ljudje pričakujemo! Ozdravitve od takšne ali drugačne bolezni. Zmage priljubljenega nogometnega moštva. Lepega vremena. Jutranjega časopisa. Prijateljskega telefonskega klica.

Smo bitja, ki tako rekoč plavamo v pričakovanju, kakor plavamo v kisiku atmosfere.

Kar velja za posameznega človeka, velja za človeštvo. Od vsega začetka ga je eno samo velikansko pričakovanje. Da bi bilo rešeno vsega, kar dela ta planet poligon vsakovrstnega trpljenja: da bi bilo rešeno lakote, bede, zatiranja, izkoriščanja, krivice, žalosti, bolezni, smrti.

To pričakovanje se vleče kot ognjena proga skozi vso človeško zgodovino - od izraelskih prerokov preko antičnih pesnikov tja do utopije Karla Marxa.

Česa torej pričakuje to ubogo človeštvo? Svobode, blaginje, miru? Vsekakor.

A poleg tega pričakuje še kaj. Danes imamo hvala Bogu svobodo, imamo blaginjo, imamo mir. Istočasno pa imamo beg v mamila, samomor, rastočo psihološko depresijo, velikanski konzumi pomirjeval za dnevni mir in za nočno spanje. Torej človeštvo pričakuje še kaj, kar je več kot svoboda, več kot blaginja in mir. Kaj? Samo se ne zaveda, kaj. Zaveda pa se ne, ker je v njem klic po nečem, s čimer mu ta naš svet ne more postreči.

Človeštvo kliče po popolnem odrešenju telesa in duha. Človeštvo kliče po Odrešeniku, ki naj opravi ta čudež. Človeštvo kliče po neskončnem.

Kristjani - vsi kristjani onkraj razlik, katoličani, pravoslavni in protestanti - verujemo, da

je takšen Odrešenik že prišel. Prepoznavamo ga v otroku, rojenem natanko pred 2000 leti v vasi Srednjega vzhoda v rimski provinci Judeji, in to za časa rimskega cesarja Oktavijana Avgusta.

Po čem prepoznavamo v Kristusu Odrešenika?

Po njegovih delih, s katerimi je z vsemogočno roko šel preko zakonov narave, katerim smo podvrženi. Prepoznavamo ga po njegovem nauku, ki je najvišjeenajši, ki se je kdajkoli oglašil na planetu Zemlji. Prepoznavamo ga po solidarnosti, s katero je sprejel nase, čeprav Božji sin, vso našo tragično usodo, vključno s smrtjo. Prepoznavamo ga po njegovem vstajenju. Prepoznavamo ga po čudežu Cerkve, ki je prebrodila dva tisoč let vsakovrstnih viharjev in še živi. Po čudežu svetosti, ki to Cerkev odlikuje tudi v našem slovenskem prostoru.

Kakšno odrešenje nam pri naša ta Otrok? Od trpljenja in smrti, od vojsk in potresov?

Ne. Njegovo odrešenje je na ravni večnega. Je radikalno odrešenje našega človeškega položaja, vkljenjenega v prostor in čas. Kako skušamo ubežati temu oklepoma! Oklep prostora z vsemi hitrostnimi izumi - avtom, letalom, vesoljsko ladjo -, ki naj nas iztrže sužnosti gravitacije. In kako skušamo ubežati času, da bi se odtegnili njegovi minljivosti - preteklosti z zgodovinskimi in arheološkimi iskanjem, prihodnosti s futurološkimi ugibanji.

Kristusovo odrešenje je radikalno, ker premaguje čas in prostor. Vsako telo - in v to je vperjena krščanska vizija - je nad časom in prostorom, v neznanjski svobodi nadnarave.

Božič, rojstvo Odrešenika, je napoved odrešenja, je napoved te prihodnosti onkraj zgodovine.

Verjeti v Kristusa je verjeti v nesmrtnost. Če si kristjani čestitamo h Kristusovemu rojstvu, si čestitamo k nesmrtnosti in vstajenju. V tem je pravo veselje Božiča. Krščanskega Božiča in v njem slovenskega Božiča.

Zakaj v tisto nesmrtnost smo poklicani kot Slovenci. Če bomo imeli srečo, da nam bo rekel: "Pojdi, zvesti služabnik, v veselje svojega Gospoda," nam bo rekel v slovensčini. V isti slovensčini, po kateri se pri mašni daritvi spremeni iz kruha v telo in iz vina v kri.

Milost Božiča, veselje Božiča bodi nad nami vsemi!

IN MEMORIAM

PETER KOMAC

FOTO BUMBACA

V tednu pred Božičem smo se v Gorici poslovili od dr. Petra Komaca. Odšel je sredi dela in načrtov, star komaj 52 let. Pogrebne maše v cerkvi sv. Vida na Placuti in zadnje poti na goriško pokopališče se je poleg številnih sorodnikov, prijateljev in kolegov udeležilo veliko mladih.

Peter Komac, Goričan iz znane družine Maksa Komaca, je maturiral na slovenskem klasičnem liceju, leta 1970 doktoriral iz filozofije na univerzi v Padovi ter opravil specializacijo iz socialne psihologije v Turinu. Tu je spoznal Emanuela Salvemini iz Bielle in se kmalu nato z njo poročil. Naselila sta se v Gorici in se poklicno posvetila mladini, on kot psiholog, ona kot profesorica na srednjih šolah. Rodili sta se jima hčerki Marta in Valerija.

V svojem poklicu se je dr. Komac dobri dve desetletji ukvarjal predvsem z otroki in s prizadetimi. Od leta 1977 je deloval pri pokrajinskem konzorciju Cpar (Consortio provinciale assistenza e riabilitazione) in bil tudi njegov ravnatelj. Pozneje je deloval v goriški splošni bolnišnici na oddelku za zdravljenje alkoholikov in uživalcev mamil, zadnja leta pa je v okviru zdravstvene ustanove prevzel eno vodilnih funkcij pri vzgoji otrok s posebnimi potrebami. Kot psiholog je dr. Komac sodeloval tudi z učitelji in profesorji na slovenskih šolah. Znano je njegovo prizadevanje za stike s psihopedagoško službo v Novi Gorici. Bil je med pobudniki čezmejnega sodelovanja v zdravstvu. Sam ni dočkal podpisa sporazuma o sodelovanju med bolnišnicama na italijanski in slovenski strani državne meje, saj je do njega prišlo natanko na dan njegove smrti. Kolegi in upravitelji obeh bolnišnic so se ga ob tej priložnosti spomnili kot vneta zagovornika čezmejnega zblizevanja na tem področju. Dr. Komac je bil tudi med pobudniki za ustanovitev združenja, poimenovanega po Darku Bratini.

Življenje se je Petru Komacu izteklo prehitro, da bi bil lahko uresničil vse pobude in načrte, toda s svojim delom in predanostjo je jasno nakazal njihovo smer in vsebino.

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki so spremljali našega rajnega

PETRA

na zadnji poti in z nami sočustvovali.

DRUŽINA KOMAC

December 1999

BAROČNA GORICA

RAZSTAVA
NESLOGE

Na predvečer božičnih praznikov je goriška občinska uprava župana Valentija privabila na goriški grajski grič lepo množico ljudi zato, da bi statirali ob predstavitvi t.i. "razstave stoletja" z naslovom *Baročna Gorica - Italijansko mesto v habsburškem cesarstvu*. Dne 5. t.m. so v podzemskih prostorih goriške knjižnice odprli drugo sekcijo iste razstave, posvečeno kulturi in verskemu življenju v mestu. V soboto, 15. t.m., pa bodo ob 17.30 predstavili še tretjo sekcijo - o arhitekturi, kiparstvu in urbanem razvoju - in hkrati ter končno predali namenu Nadškofijski muzej v goriški ulici sv. Klare.

Predvsem razstava na gradu je vredna ogleda. Njena postavitev sredi ohlapne scenarije je veličastna. Prikazani so dokumenti, pričevanja goriške preteklosti, ki so jih zgodovinarji - katerim so bile prepustene vsebinske izbire razstave - pripeljali tudi iz uglednih tujih ustanov, tako npr. z Dunaja. Ne moremo pa mimo grenkega dejstva, da prireditelj razstave kljub strokovnim zagotovilom in prisegam na objektivnost strumno korakajo v četiri vseh tistih, ki že od nekdaj ponavljajo geslo o izključno italijanski Gorici. Škoda. Preusmerili so težnjo, ki se je že kazala v nekaterih pobudah prejšnjih let, da bi Gorici vrnila zamolčana poglavja preteklosti in ji pomagali zadihati s polnimi pljuči.

Predsednik Konzulte za probleme mestne etnične manjšine Damjan Paulin je s tem v zvezi naslovil na župana, odbornika za kulturo in sredstva javnega obveščanja sporočilo, ki ga objavljamo.

"Razstava *Baročna Gorica* (...) je že predmet različnih kritičnih ocen zaradi neposrečenega in neugodovinskega podnaslova *Italijansko mesto v habsburškem cesarstvu*. Isto velja tudi za predstavitveni poseg Silvana Cavazze. Kdor še tako površno pozna zgodovino Gorice, ve, da gre za večjezično, večetnično in večkulturno mesto. Že sam toponim je slovenski. Te značilnosti predstavljajo najpomembnejše bogastvo našega mesta. Razstava, ki sodi med pobude ob tisočletnici, bi morala prispevati k vrednotenju teh značilnosti, ne pa poudarjati samo eno komponento. Znatna javna finančna sredstva, potrebna za razstavo, bi morala biti boljše uporabljena. (...) Kot predsednik že sedaj izražam svoje neodobravanje v zvezi s postavitvijo pobude, ki je žaljiva do slovenske skupnosti v Gorici."

IDE

ODMEVI IZ BOŽIČNIH DNI

BOŽIČNA PRIREDITEV GORIŠKIH
NIŽJEŠOLCEV

IVA KORŠIČ

Iskrice veselega božičnega vzdušja še zmeraj žarijo v naših srcih in misel rada za trenutek splava v predbožične dni, ko so otroci po lepi navadi osrečili starše z božičnimi nastopi. Na doberdopskem oddelku so dijaki srednje šole Ivan Trinko poklonili staršem podoživeti božični dan v soboto, 18. decembra, v sodelovanju z vrtcem in osnovno šolo. Nižješolci goriških razredov pa so povabili svoje drage na božičnico, ki je bila v sredo, 22. decembra 1999, kar na hodniku oz. stopnišču šolske stavbe, kajti staro poslopje v ulici Leopardi ne premore primerne prostora za podobna skupna srečanja. Čeprav je dijake in profesorje kot ponavadi čas neumljeno preganjal, so le našli nekaj uric, da je zaživela božična prireditev, pri kateri so se izkazali šolski zbor in mladi flavtisti iz 2.a in 3.b pod taktirko prof. Rosande Kralj ter recitatorji, ki jih je pripravila prof. Lučana Budal.

Najprej se je iz flavt razlila Sveta noč, najbolj čarobna božična melodija; za milimi zvoki so se oglasili recitatorji - Tjaša, Manuel, Eros, Mirjam, Nicol. Občuteno so posredovali besedilo, ki ga je po raznih virih sestavila prof. Budal. Poslušalci so iz njega izvedeli, kako so se naši slovenski predniki v božični noči spoštljivo zbrali ob jaslicah in ob prijetnem vonju po kadilu prepevali božične pesmi in si v tihi zbranosti pripovedovali, kakšni čudeži se gode v sveti polnoči, v kateri se še živali pogovarjajo o prihodnosti.

sti. Prisotni so podoživeli tudi preprosti, a srečni čas koledovanja, saj so dijaki, opravljeni kot pravi koledniki, zapele koledniško pesem. Mladi so razkrili še marsikateri drugi obred, vezan na nekdanje božično praznovanje, v katerem je bilo občutiti popolno predanost svečanosti praznikov. V ljudeh je tedaj zares zasijal pravi notranji mir. Moderni človek ima besedo mir zmeraj na ustnicah, o njem se veliko piše in govori, a v dušah ga ni. Dijakinji Mirjam in Nicol sta prebrali svoji pesmi o vroči želji po notranjem miru, ki naj zaobjame vse ljudi. Zbor je zapel še *Srečna si štalca in Pastirci vi*. Iskreno voščilo dijakov in profesorice Budal vsem prisotnim se je čudovito spojilo z zaključno pesmijo, Gruberjevo *Sveto nočjo*. Okusno kuliso božičnice je ustvarilo zelo visoko božično

drevo, okrašeno z voščeniimi okraski, ki so jih dijaki izdelali v popoldanskih urah v okviru delavnice, ki jo je vodila prof. Lučana Budal, v kateri so spoznali postopek izdelave sveč. Vzporedno je delovala še delavnica keramike pod vodstvom prof. Igorja Tula. Svoje izdelke so učenci razstavili v šolskih prostorih zadnji dan pouka.

Dijaki so v minulih mesecih lahko obiskovali še drug neobičajen občolski tečaj izdelovanja maket lokalnih zgradb. V petek, 14. januarja, pa bo na šoli stekla še ena zanimiva dejavnost z naslovom *Prvi koraki v gledališče*. Prof. Dea Susič bo dijake popeljala v očarljivi gledališki svet, in če bo šlo po sreči, bo iz teh dramskih uric vzklila prava gledališka predstava.

OBVESTILA

KONCERTSKUPINE New Swing Quartet bo v soboto, 15. januarja, ob 20.30 bo v Avditoriju fur-lanske kulture v Gorici (ul. Roma 1) v okviru praznovanj 90-letnice Kmečke banke. Informacije in dvig vstopnic na uradu Kmečke banke v Gorici, (C.so Verdi 55, tel. 0481 3871).

MLADINSKI, CERKVENI in otroški zbor Vrh sv. Mihaela vabijo v nedeljo, 16. januarja, na prireditev Božič je za nami, odprla so se sveta vrata, začel se je jubilej. Ob 11. uri bo maša, nato blagoslov otrok in prireditev.

VTORAK, 18. januarja, bo ob 20.30 v sejni sobi KC Lojze Bratuž v Gorici prvi redni občni zbor Skupnosti družin Sončnica za odobritev bilanc in načrtovanje dejavnosti. Lepo vabljeni vsi člani in prijatelji! (Priložnost bo tudi za sprejem novih članov).

OŠ J. ABRAM v Pevmi vabi starše bodočih prvošolčkov na obisk 18. in 19. t.m. od 9. do 12. ure. Starši se lahko prijavijo tudi za katerikoli drugi dan na tel. št. 0481 531462.

V GALERIJU Kulturnega doma v Gorici je do 28. januarja na ogled razstava akvarelov slikarja Saše Šantla, ki jo prireja Kmečka banka iz Gorice ob 90. obletnici ustanovitve v sodelovanju z Narodno in študijsko knjižnico Trst, Slovenskim etnografskim muzejem Ljubljana in Kulturnim domom Gorica. Razstava je odprta ob delavnikih od 9. do 13. ure in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med prireditvami.

SEDEŽ SLOVENSKE skupnosti v Gorici na Drevoredu 20. septembra 118 je odprt vsem ob ponedeljkih, sredo in petkih od 10. do 12. ure.

SLOVENEK, 40 let, z aktivnim znanjem angleškega in grškega ter pasivnim španskega in francoskega jezika išče službo kot polagalec keramike, tesar-krovec, pleskar ali mizar oz. kakršnokoli drugo službo. Tel. 0481 81965 vsak dan od 14. do 15. ure.

DAROVI

ZA NOVI glas: N.N. 100.000 lir.

ZA NAŠ tisk: druž. Černic, Gabrje 42.000 lir.

ZA KARITAS: v spomin na Petra Komaca darujejo starši 200.000 lir.

ZA CERKEV v Jamljah: N.N. 200.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: namesto cvetja na grob pok. Albertu Korenu darujejo mati, žena, otroci, sestr. Bruna in Jerica z družinama 400.000, Dolores in Alojz Humar 100.000, druž. Lutman 100.000, Sonja, Marija, Katja in Martin 200.000; N.N. 100.000; v zahvalo Svetogorski Materi Božji Amalija Gorjan 100.000; J.B. 500.000; N.N. 300.000; v spomin na pok. Nelo Orel pevke 84.000, N.N. 100.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: Jožica Černic Tomsič 55.000, N.N. 50.000; N.N. za cvetje 10.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: N.N. 35.000; N.N. 35.000; Albin Covi 35.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: druž. Jurija Pahorja 150.000; N.N. 37.000; N.N. 20.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. s Peči 50.000; Nada Ž.Z. 50.000; N.N. v spomin na Valerijo Žerjal in Štefanijo Gornik ter prof. Aleksandra Ivanova 100.000; Jušta z družino, Opčine 100.000; N.N. Vrh 100.000 lir.

ZA CERKEV na Vrh: Renato Devetak 90.000; Fantin Darjo in Zotti Danica za cvetje 50.000; N.N. za ogrevanje 100.000 lir.

SOŽALJE

Globoko prizadeti ob nenadni izgubi NADJE LESTAN por. FERFOLJA izrekamo občuteno sožalje možu Stanku, sinu Mitji in vsem sorodnikom. Društvo Hrast in MePZ Hrast.

Ob izgubi drage žene in mame NADJE izreka družini Ferfolja globoko sožalje Zveza slovenske katoliške prosvete.

Sodelavcu in režiserju Emilu Aberšku ob izgubi drage mame izražajo iskreno sožalje Kulturni center Lojze Bratuž, Prosvetno društvo Štandrež in Prosvetno društvo F. B. Sedej iz Števerjana.

ČESTITKE

ZSKP čestita članoma dramske skupine PD Štandrež MAJDI ZAVADLAV in BOŽIDARJU TABAJU ob prejetju prestižne Severjeve nagrade.

Dramska družina iz Števerjana iskreno čestita MAJDI in BOŽU ob prejemu Severjeve nagrade.

Nasemu sodelavcu Igorju Devetaku in ženi Silvii se je pridružil radoživi JAN. Živahnemu Janu želimo veliko dobre, srečnim staršem pa iskreno iz srca čestitamo sodelavci iz uprave in uredništva Novega glasa.

Goriški skavti se veselimo s Silvijo in Igorjem ob rojstvu prvorojenčka JANA. Srečnim staršem čestitamo, Janu pa klikemo: Bog te živi!

Ob rojstvu malega ALEK-SANDRA se z Nevo in Davidom veselijo tudi prijatelji iz Kulturnega centra Lojze Bratuž.

Prijateljema Nevi in Davidu Faganelu ob rojstvu ALEK-SANDRA iskrene čestitke! Uredništvo in uprava Novega glasa.

Barbaro in Martina je osrečil mali BORUT. S srečnimi starši se veseli tudi MePZ Lojze Bratuž.

Mami Barbari in očku Martinu Breclju ob rojstvu BORUTA iskreno čestitamo! Uprava in uredništvo Novega glasa.

Rodila sta se BORUT in PETRA. Obema veliko sreče in zdravja želijo ter se z njunimi starši Barbaro Rustja in Martinom Brecljem ter Vlasto Terpin in Fabiom Pahorjem veselijo Fantje izpod Grmade.

Veseli Vlaste in Fabia ob rojstvu PETRE se pridružujeta tudi naše uredništvo in uprava.

Barbaro in Martina
Breclja je osrečilo
rojstvo prvorojenčka

BORUTA

Srečnim staršem
čestitajo, malemu Borutu
pa voščijo vso srečo
prijatelji in vodstvo
SLOVENSKE SKUPNOSTI.

POTOVANJE
Z NOVIM GLASOM

V EGIPT

od 15. do 22.
februarja 2000.

Bralce obveščamo,
da se vpisovanje za
potovanje končuje.
Kdor bi se nam še
želel pridružiti, naj
se čimprej prijavi.
Vse prijavitelje pa
naprošamo, naj do
konca januarja
poravnajo stroške
potovanja (tel.
0481 533177 ali
040 365473).

SKRD JADRO in ŽENSKI PEVSKI ZBOR IZ RONK
pod pokroviteljstvom
ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
vabita na tradicionalni

KONCERT BOŽIČNIH PESMI

IZVAJA MePZ F.B. Sedej iz Števerjana
ZBOROVODJA Bogdan Kralj

Nedelja, 16. januarja 2000, ob 15.30 v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah.

SCGV EMIL KOMEL in ARSATELIER - MEDNARODNI
CENTER ZA GLASBO IN UMETNOST

srečanje z glasbo

ROG SKOZI STOLETJA

Tilen Freyer Majaron, rog; Nadja Vodišek, klavir
G. Rossini, R. Schumann, F. Schubert, R. Strauss,
B. Britten, F. Poulenc, A. Skrjabin, P. Dukas

Komorna dvorana KC Lojze Bratuž, sredo, 19. januarja 2000,
ob 18.30.

USPEHI MePZ PODGORA

Mešani zbor Podgora je preživel zelo intenziven čas, saj je v mesecu dni nastopil na več krajih in postavil zanesljive temelje za nove in že utrjene prijateljske vezi.

Ob koncu novembra je nastopil pod vodstvom dr. Mirka Špacapana na koncertu goriških zborov v čast sv. Ceciliji v cerkvi sv. Ignacija na Travniku. Z nastopi MoPZ Mirko Filej, MePZ Lojze Bratuž ter MePZ Podgora so se tako slovenski goriški zbori primerno uveljavili na tej pretežno italijanski prireditvi. Že naslednji večer, 27. novembra, je bil MePZ Podgora gost na koncertu v čast sv. Martinu v kraju Galleriano di Lestizza blizu Codroipa. Kot je v svojem nagovoru poudaril sam župan, je srečanje različnih pevcev z Vzhoda in Zahoda izzvenelo kot prispodoba tega, kar se je nekdaj dogajalo s koloni, ki so po prazniku sv. Martina morali z družinami na delo v tuje, torej proti Benečiji ali slovenskemu svetu; iz teh krajev pa so k njim prihajali drugi koloni; odtod nekatera ledinska imena v krajih okoli Lestizze.

V nedeljo, 28. novembra, je podgorski zbor sodeloval pri maši po starem latinskem obredu v cerkvi zavoda Renati v Vidmu z Gallusovo mašo Missa Canonica in slovenskimi adventnimi spevi. Zbor so povabili organizatorji že drugi in s tem pokazali, da cenijo tudi slovensko versko pesem, ki se sicer v središču Vidma le redko sliši.

Na praznik Brezmadežne, 8. decembra, so se pevci in bližnji spremljevalci odpravili proti letoviščarskemu kraju Siror; kraj leži ob cesti, ki pelje v znani S. Martino di Castrozza, še naprej pa na Passo Rol-

le. V prijazni vasi so imeli že šesto leto božični trg, na katerem se zbirajo ob adventnih nedeljah in praznikih ljudje od blizu in daleč. Domači in tuji trgovci izpostavljajo svoje izdelke, v ozadju se slišijo božični napevi, nič ni prepiranja ne popivanja in vzdusje je polno skrivnostnega božičnega duha, kot ga lahko človek doživi samo v pristni gorski vasi. Med organizatorji je tudi tamkaj živeči rojak iz Števerjana David Pintar, po poklicu bolničar, a po srcu umetnik, saj je priznan slikar (razstavljal je tudi v galeriji Ars v Katoliški knjigarni). Po njegovi zaslugi je krajevno društvo, ki skrbi za ohranjanje običajev, povabilo slovenski zbor in tako dalo prireditvi še večji mednarodni pridih. Pod vodstvom dr. Mirka Špacapana so podgorski pevci nastopili na treh različnih postajah v sklopu trga, obiskovalci pa so z veliko pozornostjo prisluhnili slovenskim in drugim melodijam, ki so se čudovito ujemale z lepim predprazničnim okoljem. David je potem ponudil Podgorcem še svoje prikupno stanovanje, da so se ogreli in okrepcali ob okusnih ženinah sladica, medtem pa so lahko občudovali umetniško urejeno igro lesa, slik in drugih lepot, s katerimi je navdihnjeni Števerjanec obogatil svoje bivališče daleč od rodne briške vasi.

Mešani zbor Podgora je nazadnje zelo solidno in z občutkom odpel tri pesmi tudi na tradicionalnem božičnem koncertu v goriški stolnici na praznik sv. Štefana. Poleg skladb Cveka in Kramarja je predstavil tudi dirigentovo pesem *Jaslice*.

Mešani zbor Podgora je nazadnje zelo solidno in z občutkom odpel tri pesmi tudi na tradicionalnem božičnem koncertu v goriški stolnici na praznik sv. Štefana. Poleg skladb Cveka in Kramarja je predstavil tudi dirigentovo pesem *Jaslice*.

SLOVENSKI STENSKI KOLEDARJI IZ VIDEMSKÉ POKRAJINE

ERIKA JAZBAR

Številni slovenski stenski koledarji bodo odslej bogatili domove ljubiteljev lepih fotografij, domačih krajev, narave in starih običajev.

Pred letom dni smo poročali o krasni fotomonografiji z naslovom *Beneška Slovenija*, ki jo je izdala založba Družina, ter spregovorili o uspešnem sodelovanju med Živo Gruden in Milanom Gregom. Ravnateljica špeterskega šolskega centra in fotograf se

nam predstavlja z novostjo, ki ohranja naslov *Beneška Slovenija*, a gre za lepo oblikovan stenski koledar za leto 2000. Na dvanajstih straneh predstavlja Milan Grego Nadiške doline s fotografskega zornega kota, vsako fotografijo opremlja poezija, katere avtorja sta izmenoma domačina Viljem Černo in Michelina Blasutig. Za spremni tekst je tudi tokrat poskrbela Živa Gruden, ki Slovincem iz matice, katerim je koledar namenjen, predstavlja zgodovi-

no Beneške Slovenije, družbeni in kulturni razvoj, posebnosti jezika in ljudskih navad ter naravne lepote.

Za ljubitelje kvalitetnih fotografij domačih vasi so poskrbeli tudi v Topolovem s koledarjem črnobelih fotografij, ki jih je Riccardo Bostiancich iz Vidma posvetil danes znani vasi Topolove.

Združenje Evgen Blankin iz Čedad je letos omogočilo izdajo dveh domačih koledarjev, ki prihajata iz beneških dolin. Za lepo novost so

tako poskrbeli v Bardu, saj smo letos lahko prvič vzeli v roke koledar, ki ga bogatijo zanimive slike domačega kraja, ljudski pregovori v domačem terskem dialektu. Iz Čenebole pa se je tudi letos odzvalo društvo Lipa, ki je poskrbelo za prikupen stenski koledar *Kalendar za leto 2000*.

Najbolj poznan in priljubljen med beneškimi Slovinci je *Beneški koledar*, ki ga izdaja zadruga istoimenskega petnajst dnevnika Dom iz Čedad, glavnino dela pa posreduje tarbijski župnik in zlatomašnik Emil Cencig, ki skrbi za koledarski del oz. za spremno besedilo. Vsebinsko objemajo letos fotografije, vezane na sveto leto, z božjimi in romarskimi potmi.

Občina Tipana pa je poskrbela za domači dvojezični koledar z opisi starih navad in del, objelih s starimi fotografijami domačih ljudi, medtem ko ponuja Zveza emigrantov Slovinci po svetu vsem ljubiteljem domačih vasi, ki so posebno drage tistim, ki živijo v tujini, koledar s podobami in prerezi iz beneških zaselkov in sugestivnih beneških gorskih vasi.

Nazadnje se preselimo še v Rezijo. Rezijanski kulturni krožek Rozajanski dum je poskrbel že enajsto leto za objavo stenskega koledarja *Naš kolindrin - Rezija 2000*. Na naslovnic predstavlja koledar staro črnbelo fotografijo treh mladih žena iz Solbice in nakaže vsebinsko posebnost letošnje izdaje: na vsaki strani je stara fotografija rezijanske družine, posameznika ali starejšega domačina, mladega para ipd. V spremnem besedilu pa lahko preberemo povzetek zgodovinskih trenutkov tega tisočletja, iz rezijanskega kota seveda.

S 1. STRANI

ZGODOVINSKI ZASUK

V imenu organizatorjev je na letošnji prireditvi spregovorila špeterska županja Bruna Dorbold. Brez dlak na jeziku, pa vendar v prijaznem tonu, je povedala, da "lahko gledamo z optimizmom v prihodnost, saj so časi, ko smo morali zaradi raznovrstnih pritiskov in gospodarske bede proč od domače zemlje, za nami. Lahko smo ponosni nad dvojezično šolo in nad našo mladino, ki je ostala zakoreninjena v našem svetu in nam daje upati v svetlo prihodnost. Prisotnost ministrice pomeni veliko priznanje in dokaz, da so delali in delajo prav tisti, ki si prizadevajo za uresničevanje naših pravic in za življenje naše besede". Zmagali smo nad časom; rimski »tempo« in beneški »caj« doslej nista sovpadala, imeli so nas za norca, ko so v prestolnici ponoči podi-

rali to, kar so podnevi gradili oz. govorili. Zavlačevanje z zaščitnim zakonom v vseh teh desetletjih je res sramotno. Danes si pričakujemo izpolnitev obljub, čeprav se dobro rešil vseh naših problemov. Zakon predstavlja lahko uradni ključ, ki nam bo odprl nove možnosti, za tem pa mora trdno stati manjšinska skupnost, sicer bo zaman. Zaščitne norme ne silijo nikogar v dvojezičnost, temveč nudijo tistim, ki si tega želijo, potrebne instrumente."

Sama županja je nato povabila pred mikrofonom ministrico Bellillovo, ki je v primerno dolgem in jasnem posegu poudarila tiste točke in tematike, ki so vsem pri srcu. "Že okvirni zakon za zaščito 12 jezikovnih manjšin odpira za deželo F-Jk novo obdobje. Slednjega se danes lahko poslužujejo predvsem beneški Slovinci oz. videmska pokrajina, saj bodo slovenski jezik lahko poučevali v šolah, uporabljali v občinskih svetih, v topo-

nomastiki. Zapihal je nov veter, mračna leta so mimo, gradimo svetlejšo prihodnost; D'Alemaova vlada oz. sam premier se je za zaščitne norme obvezal v prvem in drugem mandatu". Ministrica je nadalje povedala, da bo do diskusije okoli našega okvirnega zakona v poslanski zbornici prišlo med 18. in 20. januarjem, na zasedanju pa bo prisotna tudi sama ministrica, ki mu bo pozorno sledila. Bellillova se je nato navezala na grško junakinjo, ki jo je omenila špeterska županja, vendar z drugega zornega kota: Penelopa ni samo tkala in podirala, temveč je v odsotnosti Odiseja upravljala teritorij, posredovala in prilagajala različne osebnosti, nadljevale je na poti, ki si jo je zastavila in za katero je menila, da je nujna.

Vsi srčno upamo, da bo omenjena manj poznana plat potrpežljive grške žene prevladala nad tisto, ki jo je podčrtala Bruna Dorbold.

IZ DNEVNIKA ŠOLE JOSIP ABRAM V PEVMI

Dejavnosti pevmske osnovne šole so v zadnjih mesecih popestrile zanimive in poučne pobude.

V ponedeljek, 22. novembra, smo učenci 3., 4. in 5. razreda, v ponedeljek, 6. decembra, pa učenci 1. in 2. razreda obiskali Goriško hranilnico Cassa di Risparmio di Gorizia. Prijazna uslužbenka nam je razkazala prostore, seznanila nas je z delovanjem banke, uslugami, ki jih hranilnica nudi.

Posebno srečanje je bilo 1. decembra, ko nam je Vili Prinčič predaval o prvem slovenskem letalcu Edvardu Rusjanu. Tako smo tudi na naši šoli proslavili 90-letnico prvega Edvardovega vzleta. Prinčič nam je povedal, da se je E. Rusjan rodil l. 1886 v Trstu, kasneje pa se je z družino preselil v Gorico. Z bratom Jožetom sta zgradila prvo letalo EDA 1. Tako je prvi letalec v avstro-ogrskem cesarstvu poletel z motornim letalom; ponosni smo, ker je bil Slovenec. Vili Prinčič nam je prikazal tudi diapozitive. Tako smo videli brata Rusjan, letala

EDA. Izvedeli smo, da je prav Edvard poimenoval kraj med Mirnom in Gorico Velike Rojce. Predavatelj je prinesel s seboj tudi model letala EDA 1, ki ga je sam izdelal.

V torek, 7. decembra, pa smo se vsi odpravili na ekskurzijo v Trst, kjer smo si ogledali najstarejši naravoslovni muzej v Italiji, ostanke rimskega amfiteatra, trg Unità, kjer smo se tudi fotografirali z Mihcem in Jakcem v ozadju. V železniškem muzeju smo si ogledali stare vlake in modele raznih vlakov, stare telefone in še mnogo zanimivosti. Bilo je res lepo.

Učenci petega razreda smo tudi sodelovali pri božični oddaji, ki jo je predvajal Radio Trst A na sveti večer, z božičnico, ki smo jo sami napisali.

Torej vidite, da nam dobre volje in dela ne manjka. Imamo tudi tečaj računalništva, o katerem pa bomo izdali brošuro; načrtov je še veliko. Naj povemo še, da radi hodimo v šolo in se radi učimo.

UČENCI 5. RAZREDA

TISOČLETJU

JURIJ PALJK

..., v katerega smo po mnenju večine sredstev javnega obveščanja že vstopili, po mnenju nekaterih pa naj bi se tretje tisočletje po Kristusovem rojstvu pričelo šele naslednje leto.

Ne bi se spuščali v razglabljanja, kdaj se je ali se bo začelo tretje tisočletje ali, bolje, "millenium", kot smo do one moglosti poslušali; raje bi pomislili samo na razmerje človeka do merjenja časa, ki je izjemno relativna in včasih prav zabavna stvar. Zabavna zato, ker je vsak sodobnik, človek, ki živi v sedanjem trenutku, skoraj vedno prepričan v to, da živi v najboljši in najbolj napredni družbi. Tako smo tudi sami zvečine prepričani, da živimo v izjemnem času. O tej izjemnosti so nas zadnje čase prepričevala predvsem sredstva javnega obveščanja, ki so iz prehoda drugega tisočletja v tretje naredila izjemen medijski dogodek; skoraj vsem nam je bilo že malce preveč vsiljivo nenehno poročanje o izjemnosti trenutka, ki se je zgodil na Silvestrovo. V sredstvih obveščanja so tudi nenehno opo-

zarjali pred nevarnostjo "računalniškega hrošča", ki naj bi povzročil v naši, zahodni družbi, vrsto težav, a jih na srečo ni. Ves tam-tam okrog prehoda iz enega tisočletja v drugega je bil že precej utrudljiv in nekaj nas je bilo tudi takih, ki smo bili govorjenja o tisočletju že do grla siti in smo že komaj čakali, da bi bilo že enkrat vsega konec; tako prevelikega pričakovanja kot praznikov, ki jim v bistvu nihče ne ve name, saj se tudi letošnje Novo leto ni bistveno razlikovalo od dosedanjih, pa čeprav so napovedovali, da ne bo tako.

Napovedovanja o koncu sveta, ki naj bi se zgodil točno opolnoči na zadnji dan v minulemu letu, in podobne neumnosti lahko mirno pustimo ob strani in zato raje pogledamo, ali je res večina ljudi občutila izjemnost dogodka tako, kot so jo bili napovedovali. Večina ljudi, katerim sem ob Novem letu voščil veliko dobrega v novem letu, je ostala doma in praznovala v družinskem in prijateljskem

krogu prihod novega tisočletja; niti enega samega ne poznam, ki bi bil odšel v daljne dežele, kjer bi bolj doživel prihod "milleniuma", kot so oznanjali predvsem turistični operaterji, ki so iz minulega Silvestrova skušali kovati dobiček.

Potem se je zgodilo, da je tudi pri nas prišla polnoč in smo si voščili, poslušali smo pokanje petard in gledali v zrak, kamor so letele barvne rakete, končno smo iz mrzle noči spet stopili v tople domove, kjer smo še malce posedeli in se končno odpravili tudi v tretjem tisočletju spat; še prej smo nekateri s presenečenjem ugotovili, da bo potrebno tudi v "izjemnem tretjem tisočletju" še vedno pospravljati mize za seboj... Nič novega torej, vsaj tako prepričljivo novega, kot je bilo napovedano, ne.

Najbrž je res, da ljudje zaradi svoje minljivosti potrebujemo štetje časa, časovne roke, meje, s katerimi določamo lastno bivanje na ljubem svetu, saj sta edini gotovi stvari v našem življenju rojstvo in smrt. Med tema dvema usodnima mejnikoma vsakega človeškega življenja pa teče netalesna doma in praznovala v družinskem in prijateljskem

vsakega posameznika. Niso torej pomembne obletnice, ampak pomemben je človek, lahko mirno zapišemo.

Ko se sedaj, po praznikih, privajamo na vsakdanje življenje in na vsakdanje življenjske in delovne običajnosti, si moramo priznati, da se ni kaj dosti spremenilo, pa čeprav živimo v letu 2000. Edina stvar, ki se je spremenila, je ta, da smo nekoliko starejši, in to, da vemo, da bo po zimi prišla pomlad, za pomladjo poletje in jesen, končno spet zima ter ponovno Silvestrovo, za katerega upamo, da ne bo tako kričavo, kot je bilo letošnje.

Prijateljica mi je ob voščilu ob Novem letu zaupala, da se boji, kako bodo pred letom 2001 ponovno začeli s pripravi na tretje tisočletje...

"Upam, da ne," sem rekel, "saj je bilo vendar že dovolj govora o tem, še preveč!"

"Ne, ne, sedaj bodo rekli, da se tretje tisočletje začne šele z letom 2001. Boš videl, da bo tako!" je trmasto vztrajala.

"Upajmo, da ne bo tako!" sem ponovil. "Tudi zato, ker jaz ne morem več poslušati govorjenja o tem tretjem tisočletju, pa smo šele na začetku!" se je zasmejala prijateljica.

PRIMORSKI TEOLOG IN UMETNIK

P. MARKO RUPNIK PREŠERNOV NAGRAJENEC IN OSEBNOST LETA

V Sloveniji so ob začetku leta 2000 z anketami raziskovanj, glasovanj, razpisi in na druge načine ugotavljali dogode in osebnosti, ki so lani najbolj zaznamovali državo. Pri tem je prišla do izraza težnja, da ne bi ponavljali prakse iz prejšnjih obdobij, ko so javna občila, časniki, radio in TV razglasili predvsem najbolj uspešne ali popularne politike. Javnost se je naveličala imen in funkcij, ki so se ponavljale leto za leto.

Prijetno spremembo ustaljenih načel in prakse je pomenila izbira pomembnih osebnosti ob novem letu 2000. Javnost je bila prijetno presenečena in zadovoljna ob novici, da je

uredništvo dnevnika Delo podelilo naslov osebnosti leta 1999 patru Marku Ivanu Rupniku, jezuitu in umetniku, in sicer za mozaično poslikavo vatikanske kapele Odršenikove Matere (Redemptoris Mater). Gre za izjemno umetniško delo, ki ga je papež Janez Pavel II. blagoslovil 14. novembra lani. V več kot 600 kvadratnih metrih mozaikov je združen sakralni duh krščanskega Vzhoda in Zahoda. Umetnik, ki je doma iz Zaloge pri Črnuem vrhu nad Idrijo, je v nekem intervjuju poudaril, "da triletno garanje pri izdelavi mozaika ni zgolj njegovo delo, temveč gre za naše slovensko delo na odru svetovne umetnosti. Za oblikovanje

mozaika smo uporabili nekaj milijonov kamenčkov, dobili smo jih od vsepovsod in jih naltolki na roko s kladivom. Uporabili smo tudi nekaj kamenčkov iz Slovenije."

Drugo veliko priznanje našemu uglednemu rojaku, umetniku in teologu pomeni Prešernova nagrada, ki mu jo bodo podelili 8. februarja, na Slovenski kulturni praznik. Tedaj bo nagrado za svoj pesniški opus prejela tudi pesnica Svetlana Makarovič.

Podelitev Prešernove nagrade za leto 2000 p. Marku Ivanu Rupniku je predlagal predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti akademik Janez Bernik. V utemeljitvi predloga je zapisal tudi naslednje: "Petdeset let je v mnogih primerih oblast z nagradami kupovala in nagrajevala lojalnost ideologiji časa. Spomnimo se krivic, narejenih Francetu Kraju in Stanetu Kregarju, pa književnikoma Stanetu Majcnu in

Ivanu Preglju. Iz obsežne monografije o kapeli v Vatikanu, ki jo je z mozaikom poslikal Marko Rupnik, sem razbral, da je avtorju v historičnem središču krščanstva in prosvetljenstva Evrope uspelo premagati pritisk prejšnjih časov in posameznikov in ustvariti v kapeli, drugi po velikosti, takoj za Sikstinsko, harmonični notranji plašč svetlobe skozi znamenja krščanske liturgične ikonografije. Ne nazadnje: s tem delom smo Slovenci prisotni v prostoru sveta, ki je primerljiv s palačami Združenih narodov ali Unesca, kjer so dela Picassa, Miroja, Moora, Kolderja in drugih."

Uredništvo Dela je naziv tuje osebnosti lanskega leta podelilo Kiru Glogorovu, bivšemu predsedniku Makedonije. Politik leta 2000 št. 1 pa je postal Milan Kučan, predsednik Slovenije.

M.

DRŽAVNOZBORSKE VOLITVE NA NAJPOMEMBNEJŠI DOGODEK LETOS

MARJAN DROBEŽ

Toliko voščil in želja, kot jih je bilo ob prehodu v leto 2000, najbrž v naši narodni zgodovini še ni bilo izrečenih. Upanje na izpolnitev in uresničenje pa imajo seveda samo napovedi in načrti, ki so stvarni, torej odraz objektivnih razmer. Takšno izhodišče so v noveletnih poslanicah oz. pogovorih poudarili tudi predstavniki države, vlade in političnih strank.

Državni poglavar Milan Kučan je javnost presenetil ali celo osupil s komentarjem šale, ki kroži med ljudmi. Njen poudarek je, da bo v Sloveniji bolje, ko ne bo Kučana, Drnovška, Janše, Peterleta in Podobnika. Časnikarju, ki ga je spraševal, je odvrnil, "da po njegovem mnenju to ni zgolj šala. Po mojem je to tudi res, zato upam, da nam bo uspelo, dokler smo, kjer smo, spremiti razmere tako, da se ne bodo ponavljali novi Kučani, Janše, Peterleti in tako naprej. Prihaja čas, ko bodo v politiko vstopali novi ljudje. Upam, da ne bodo obremenjeni z zamerami in celo sovraštvom". Predsednik države je v noveletnem intervjuju bolj neposredno kot kdaj prej poudaril zgodovinsko vlogo katoliške Cerkve za kulturni in narodnostni razvoj Slovencev in pri preobrazbi slovenskega naroda v državo. Premier Janez Drnovšek pa se je v noveletnih izjavah predstavil tudi kot politik, ki bo stranko LDS poskušal premakniti z območja leve v sredinski del slovenske politike. Dejal je tudi, da bo stranki, če ne bo mogoče uvesti kombiniranega volilnega sistema, predlagal, naj podpre vzpostavitev dvokrožnega večinskega volilnega sistema, kot izhaja iz znanega referenduma in odločbe ustavnega sodišča. Če stranka na to ne bi pristala, bi jo lahko tudi zapustil.

Čeprav nekatera predvolilna opravila že potekajo, se politične stranke ne morejo sporazumeti o tem, po kakšnem volilnem modelu bodo volili in kako bodo oblikovani volilni okraji. Politiki ponavljajo že znana stališča. Predstavniki SLS, SDS in SKD poudarjajo, da je treba izpolniti odločbo ustavnega sodišča, ker bi vsako drugačno ravnanje povzročilo ustavno in politično krizo, ki bi imela dramatične posledice. LDS se postopno, a zanesljivo približuje takšnemu mnenju. Preostale parlamentarne stranke pa menijo, da država ima volilni zakon, ki je veljaven in primeren, zaradi česar bi bile tudi prihodnje državnozbornske volitve opravljene po sedanjem proporcionalnem sistemu, legalne in legitimne.

Toda dejansko se v Sloveniji že oblikujeta dva volilna bloka, ki imata enake možnosti za zmago. Prvega, desno-

sredinskega, bo vodil predsednik SDS Janez Janša, ki pa bo v boju za oblast lahko zmagal samo v primeru, da bosta v taki koaliciji sodelovali tudi drugi dve stranki slovenske pomladi, SLS in SKD. Drugo volilno koalicijo pa postopno sestavlja predsednik LDS dr. Janez Drnovšek. Tudi ta koalicija bi imela možnost zmage, vendar samo v primeru, če bodo v njej sodelovale tudi druge politične stranke. V poštevek prihajata zlasti ZLSD, ki je, kaže, premostila notranjo krizo in se je v javnosti začela vzpenjati, ter Demokratična stranka upokojencev (Desus).

**NUJNO
NADALJEVANJE PRIPRAV
ZA ČLANSTVO V EU IN
ODNOSI S HRVAŠKO**

Predsednik državnega zbora dr. Janez Podobnik je v zadnjem času nekajkrat opozoril, da bodo parlamentarne volitve najpomembnejši dogodek tega leta v Sloveniji, ki pa ne bodo oslabile že dokaj trdne demokracije v državi, pač pa bodo lahko spodbudile njen razvoj. Toda v letu 2000 bo potrebno delovati tudi na drugih področjih. V torek, 18. januarja, se bo pričelo izredno zasedanje državnega zbora, namenjeno obravnavi in sprejemanju državnega proračuna za letošnje leto. Na dnevnem redu parlamenta bo v tem mesecu tudi razprava o resoluciji (interpelaciji) zoper finančnega ministra Mitjo Gasparija, ki so jo vložili poslanci SDS in SKD. Gaspari naj bi bil odgovoren za negospodarno trošenje finančnih sredstev, zlasti v ministrstvih za obrambo in šolstvo. Posebno pa je pomembno zagotoviti pogoje za sprejem zakonov in drugih predpisov, ki so potrebni v procesu prilagajanja Slovenije pravnemu redu EU.

V slovenski vladi in nekaterih političnih strankah ocenjujejo, da so z zmago opozicije na parlamentarnih volitvah na Hrvaškem nastale boljše možnosti za ureditev dvostranskih nerešenih vprašanj med državama. Pri tem pa opozarjajo, da občutnega izboljšanja odnosov ne bo mogoče doseči v kratkem času. Nova hrvaška vlada zagotovo ne bo mogla v kratkem času spremeniti politike do Slovenije, kot so jo določili v obdobju Franja Tuđmana, čeprav voditelja zmagovite koalicije Ilica Račan in Dražen Budiša že od leta 1991 ponavljata, "da pot Hrvaške v evropsko-atlantske povezave pelje prek Slovenije." Seveda pa bi korak dobre volje morala napraviti tudi Slovenija s tem, da bi, denimo, državni zbor potrdil že zdavnaj podpisano sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju in o premoženjsko-pravnih razmerjih med Slovenijo in Hrvaško.

IN MEMORIAM

DUHOVNIK ANTON MELINC

Vipavska dolina ima dvanajst zlatomašnikov. Trinajsti je bil Anton Melinc, župnik v Renčah. Po kratki, a težki bolezni ga je Bog poklical prav na sveti večer, 24. decembra. Melinc je bil rojen 1921 na Trnovem pri Kobaridu. Po osnovni šoli v domačem kraju je odšel v Gorico v malo semenišče. Gimnazijo je obiskoval od 1934 do 1942, nato je stopil v bogoslovje in bil posvečen 28. junija 1946. Novo mašo je imel na Livku, kamor je zahajal med počitnicami. Pridigal mu je dr. Alfonz Čuk.

Duhovniško poslanstvo je začel na Grahovem ob Bači, kjer je preživel 22 let in uprav-

ljal tudi Obloke, občasno pa še Nemški Rut. Leta 1968 je prišel v Šturje v Vipavsko dolino. Kot član škofijskega pastoralnega sveta se je neprestano spopolnjeval v teologiji, da je dajal pastoralne spodbude vernikom in sobratom. Po enajstih letih je odšel v Cerkev, kjer je bil tudi dekan idrijsko-cerkljanske dekanije. Več let je skupaj s kaplani upravljali tudi župnijo Otalež. Poskrbel je za obnovo župnijske cerkve sv. Ane, ki se je zasvetila s pozlačenimi oltarji in drugimi okraski. Trudil se je, da so na Lajšah postavili spominsko kapelo cerkljanskim žrtvam, med katerimi sta bila ubita dva kaplana. Po zlati maši je prišel leta 1996 za župnika v Renče, kjer je v župnišču oskrbel lično hišno kapelo za maševanje med tednom, ker je cerkev oddaljena.

Zelo je cenil Sveto pismo, zato je tudi po župnijah ustanavljal biblične skupine.

Na god sv. Janeza evangelista, 27. decembra dopoldne, je škof Metod Pirih vodil pogrebno slovesnost v Renčah. Z njim je somaševalo okrog sto duhovnikov. Škof je povabil vernike, naj molijo za duhovniške poklice, da bi kdo zapolnil vrzel, ki je nastala v duhovniških vrstah.

Predstavniki župnij Renče, Šturje in Cerkev so izrekli pokojnemu zahvalo in se od njegovega poslovi. V imenu Cerkva in Otaleža je spregovoril Marjan Podobnik, podpredsednik slovenske vlade. Pokojnega so položili v očetov grob na Trnovem. Pogreb je vodil dekan Stanko Uršič. Spregovoril je tudi predstavnik župnije Grahovo ob Bači.

JOK

PDG / ABONMAJSKA SEZONA 1999-2000

IZRODEK DANAŠNJE RAZČLOVEČENE DRUŽBE

IVA KORŠIČ

Primorsko dramsko gledališče je nazdravilo novemu ti-sočletju dokaj mračno v novogoriškem gledališču v četrtku, 6. t.m., s premiero presunljive drame Roberto Zucco francoskega dramatika Bernarda Marieja Koltesa (umrl je 41-leten l. 1989), čigar dramsko ustvarjanje je zapustilo svojsko sled v gledališkem svetu osemdesetih let. K snovanju omenjene moderne tragedije z močnimi ekspresionističnimi elementi je Koltesa priganjala resnična tragična zgodba o mladeniču, ki je umoril lastne starše. Žal ni to edini tak primer v naši povsem razčlovečeni družbi, saj se na televizijskih zaslonih pri poročilih prepogosto pojavljajo novice o vsaj navidez normalnih ljudeh, ki postanejo morilci nedolžnih žrtev. V znanih grških ali Shakespearovih tragedijah ubijalce žene neki točno določeni razlog. V pričujoči drami pa se čisto navaden, vzoren študent naen-

krat, navidezno brez pravega vzroka, spremeni v ubijalca očeta, matere, policijskega inšpektorja in otroka. Nasilje se porodi in njem, ker ga občuti v družbi, ki ga obkroža. Strah ga je pred to družbo, v kateri je morilska sila le potuhnjena in se vsak trenutek lahko sproži. Vsak je v njej potencialen morilec, ker ljudje ne znajo več ljubiti; njihova duša je otopela, ker so moralno čisto pokvarjeni. Ljudje, ki v parku prisostvujejo Zuccovemu umoru otroka, so gledalci, ki opazujejo nasilno dejanje kot senzacijo in ga ne skušajo preprečiti. Sicer pa je družba, ki nam jo prikazuje Koltes, najslabše vrste in protagonisti so brez imen: v četrti popolni pocestnic brat proda zvodnikom sestro, pijani oče pa je prepričan, da bi moral svoji hčeri pretepati, da bi mu bili pokorni; elegantna dama se ne zgrozi in ne obupuje ob nasilni smrti svojega otroka, pač pa gre z morilcem... Celotna tragedija je tako nabita z morečimi občutki nemoči

pred šokantnimi prizori, da gledalcu kar jemlje sapo. Publika je nemi opazovalec tragičnih dogodkov, ki se vrstijo z naglim tempom do poslednjega prizora, ko morilec preprosto pove, kaj je zagrešil, in med policijskima agentoma odide naproti oslepljajoči svetlobi sonca (?) oziroma neizbežnemu tanatosu.

Ta grozljivo temna Koltesova dramski opis, v prevodu Jane Pavlič in dramaturškem zapisu Zanine Mirčevske (leto je njeno prvo sodelovanje v PDG) je režiserju Eduardu Milerju uspelo prepričljivo prikazati z ekspresionističnim režijskim prijemom, ki je natančno upošteval podrobnosti, na katerih so igralci izrisali pronicljive značajske in duševne poteze nastopajočih likov. Ti se gibljejo v svojem neusmiljenem svetu, ki ga podčrtuje temna odrska slika s stiliziranimi stenami (avtor scenografije je režiser sam); le-te se pojavljajo na prizorišču in opozarjajo na brezizhodnost dejanja. Čmi gramoz,

s katerim je posut oder, domiselna "temna" luč in videoprojekcije, ki zarisujejo tesnobne slike, so zgovorni dodatki prikazanega. V skladu s tem so tudi kostumi Lea Kulaša in koreografski posegi Anne Papoulis Adamovič.

Prva premierska uprizoritev v novem letu na novogoriškem odru je nedvomno izredno zahtevna preizkušnja za osemnajst nastopajočih igralcev, od katerih so trije gostje. Med njimi je tudi mladi Primož Pavliha iz Amaterskega mladinskega odra Nova Gorica.

Zapleteno shizofreno osebnost Roberta Zucca je podal gost Jernej Šugman, od l. 1992 član SNG Ljubljana, dvakratni dobitnik Borštnikove nagrade za igranje v drugih pomembnih priznanjih. Prvič je v PDG nastopil tudi Iva Babič v vlogi Male, ki jo nasilno razdeviči Zucco in s katerim se ona zaradi tega čuti za vedno zavezana. Med igralci iz domačega hrama sta brez dvoma izstopali Lara Jankovič kot Sestra Male s svojim prodornim igranjem in krčevitimi kretnjami rok, ki so izdajale vso njeno bolelost in gnus nad moškim svetom, in pa Teja Glažar kot Elegantna dama.

M.

SLOVENIJA

NA PRIMORSKEM VEČ SMRTI KOT ROJSTEV

Iz prvih pregledov demografskih gibanj na Primorskem izhaja, da je v vseh občinah, vključno z največjima Koprom in Novo Gorico, lani umrlo več ljudi, kot pa je bilo rojstev. Neugodno stanje na tem področju se torej nadaljuje, vendar se bo razmerje med številom umrlih in rojstev morda le začelo postopno spreminjati. Ponekod so se namreč starši že odločili za dva ali tri otroke. Nekaj takih primerov smo npr. zaznali v Goriških Brdih.

Medtem ko natančno število lani umrlih oseb na Primorskem še ni znano, pa smo iz porodnišnice v Postojni, Šempetru pri Gorici in v Izoli dobili podatke o rojstvih. Največ, 929 novih rojstev, so imeli v Postojni, od teh pa je bilo okoli 50 otrok rojenih iz epruvete oz. po postopku izven telesne oploditve. Bolnišnica za porodništvo in ginekologijo v Postojni je namreč znana v vsej Sloveniji tudi po tem, da pomaga ženskam, ki imajo težave z nosečnostjo.

V porodnišnici splošne bolnišnice Dr. Franca Derganca v Šempetru pri Gorici se je v letu 1999 rodilo 693 otrok, kar je 31 več kot leto prej. V porodnišnici splošne bolnišnice v Izoli pa so v preteklem letu zabeležili rojstvo 571 otrok, kar je manj od povprečja rojstev v prejšnjih treh letih. Na območju celotne Primorske se je torej v letu 1999 rodilo 2.193 otrok.

M.

PORAST SMRTNIH NESREČ NA CESTAH

Lani so v Sloveniji prodali rekordno število novih avtomobilov. Psiholog in pisatelj Vid Pečjak je v prilogi časnika *Delo* o globljih vzrokih evforije na trgu z avtomobili zapisal naslednje: "Slovenec je obnoren avto. V njem lahko zaživijo svoje agresivne in samonapadalne impulze, ki jih morajo zunaj avta brzdati. V vozilu so zaprti v omejen svet, ki ga karoserija ločuje od zunanjega sveta, kar ustreza njihovu introvertiranemu značaju. (...) Slovenci sodijo med ljudstva z največ avtomobili in celo z največ hitrimi in dragocenimi avtomobili, čeprav imajo v primerjavi z zahodno Evropo precej manjši narodni dohodek na prebivalca." Oboževanje avtomobilov je morda tudi eden od vzrokov za veliko število prometnih nesreč v Sloveniji. Čeprav je zakon o varnosti v cestnem prometu eden od najstrožjih v Evropi, je bilo lani na cestah več smrtnih nesreč kot leta 1998. Na cestah je izgubilo življenje 334 oseb, in sicer 26 več kot leto prej.

M.

ITALIJANSKO PRAVO

FINANČNI ZAKON ZA LETO 2000 IN NEPREMIČNINE

DAMJAN HLEDE

Za letošnji finančni zakon je med drugim značilno to, da je nekoliko olajšal davčno breme na nepremičnine. Ker pa v Italiji, kot vemo, nobeno darilo ni zastoj, imajo tudi nove davčne olajšave svoje protiplačilo, ki ga v tem primeru predstavlja dodatna komplikacija davčnega sistema. Za registrski davek na nepremičnine so alikvoti iz prejšnjih treh zrasle na pet, davek Invim pa lahko ima sedaj do šest različnih "aliquot", če vsoti ne prištevamo

primerov, v katerih velja domaestni davek Invim. Poleg tega še vedno ostaja nerazumljivo nesorazmerje med registrskim davkom in davkom lva v zvezi z nakupom t.i. prve hiše, za katerega je namreč finančni zakon določil znižanje zgolj registrskega davka, ne pa tudi davka lva. To pomeni, da je olajšan le tisti, ki bo kupil hišo od privatnika (registrski davek v višini 3%), ne pa tudi tisti, ki jo bo kupil od podjetja (davek lva v višini 4%).

Dalje je zakonodajalec poskrbel tudi za pojmovno zmedo, ko je pri povišanju vsote, ki jo lahko posestnik odbije od davka lra za svoje glavno stanovanje, vnesel novo definicijo glavnega stanovanja, ki odslej ne bo več ista pri davku lra in pri davku lci. Formalno ju bo razlikovala ena sama črka (veznik e oz. o - v slov. in oz. ali), dejansko pa bo razlika precejšnja, saj bo v zvezi z davkom lra veljalo za glavno stanovanje tudi tisto, v katerem njegov posestnik (tisti, ki ga odbije od svojega davka na dohodek) ne bo prebival, ampak bodo prebivali le njegovi domači, medtem ko bo v zvezi z davkom lci prvo stanovanje le tisto, v katerem bo prebival njegov posestnik.

V prejšnjih odstavkih so že nakazane nekatere novosti, sedaj pa pogledimo podrobneje, za kaj gre.

- Znižanje registrske alikvota za nakup t.i. "prve hiše" in zgodovinsko-umetniško zaščitene stavbe od sedanjega 4-odstotnega na novo 3-odstotno; v teh primerih je tudi davek Invim (ki je že veljal doslej v polovični meri) znižan še za eno četrtino, kar pomeni, da bo za prvo hišo davek Invim veljal v višini 37,5%, za zaščitene stavbe, za katere je že bil doslej znižan na 25%, bo sedaj v celoti veljal v višini 18,75%; pri prenosih, ki so podvrženi davku lva, bo slednji v štiriodstotni meri, davek Invim pa bo znižan kot zgoraj.

- Znižanje registrske alikvota za nakup stavb in njihovih pritliklin od sedanjega 8-odstotnega na novo 7-odstotno; novost velja za vse stavbe, stanovanjske in nestanovanjske. Za stanovanjske stavbe je tudi davek Invim znižan za eno četrtino. 8-odstotni registrski alikvoti bodo torej ostali podvržena le ne-kmetijska zemljišča in zemljišča, ki jih kupi pretežnokmetijski podjetnik (it. imp. agricola a titolo principale).

- Pozorni je treba biti tudi na dejstvo, da je davek Invim znižan samo pri prenosih, ki so predmet odplačnega pravnega posla (npr. kupoprodaja) in ki se tičejo stavb s stanovanjsko katastrsko namembnostjo ter njihovih pritliklin.

Vse omenjene novosti so stopile v veljavo 1. januarja 2000.

DH

PODATKI STATISTIČNEGA URADA EZ

BREZPOSELNOST V ITALIJI

Statistični urad Evropske skupnosti je pred dnevi objavil podatke o stanju zaposlenosti oziroma brezposelnosti v posameznih državah Evropske zveze. Stopnja brezposelnosti znaša v Italiji 11,1%, medtem ko je v ostalih državah EZ, razen v Španiji, kjer je brez dela 15,4% ljudi, povprečno 9%. Italija je torej v tem pogledu na drugem mestu, torej za Španijo. Naravnost zaskrbljujoče pa je stanje brezposelnosti med Italijani izpod 25. leta starosti. Od treh mladih je eden v Italiji brez dela, kar ustreza 32,4% mladih izpod 25 let starosti. V vseh 15 državah EZ je trenutno brez dela 12 milijonov ljudi, kar je naravnost zaskrbljujoča številka, ko vemo, da je v ZDA brez dela nekaj nad 4% ljudi.

V zvezi s takšnim stanjem zaposlenosti na stari celini Mednarodni denarni sklad meni, da je treba odločneje

upoštevati načelo fleksibilnosti, ki zadeva zlasti plače in mezde ter razmere delovnega trga. Ravnatelj evropskega oddelka Mednarodnega denarnega sklada Michael Deppler je izjavil, da morajo ev-

ropska gospodarstva tako uskladiti svoje institucionalne in družbenoekonomske strukture, da bodo lahko sprejemale izzive in izkoriščale priložnosti, ki jih ponujajo globalna integracija in nagle tehnološke spremembe. Za države "evra" prihaja v poštev troje: politične prioritete neodvisnih držav se morajo sprijazniti z dejstvom, da se nahajajo znotraj povsem integriranega evropskega gospodarstva; izboljšati je dalje treba usklajevanje denarnih in fiskalnih politik in končno morajo izboljšati fleksibilnost svojih gospodarstev, zlasti na področju delovnega trga. To v bistvu pomeni več konkurenčnosti na trgu dobrin in storitev in bolj fleksibilne plače ter mezde. To velja predvsem za Italijo, za katero sta značilni polna zaposlitev na severu in velika brezposelnost na jugu. Brezposelnost grozi še najbolj na jugu, kjer utegne ostati brez dela šestkrat večje število delavcev kot v severovzhodni Italiji. V nevarnosti je zlasti področje gradbeništva.

PONUDBA ZADRUŽNIH BANK F-JK

NOVA KREDITNA KARTICA VISA TRAVELMONEY

Deželne Zadrzne banke, med katere spadata tudi Zadrzna kraška banka in Zadrzna banka Doberdob-Sovodnje, ponujajo članom in strankam novo plačilno sredstvo nove kreditne kartice.

Kreditna kartica, poimenovana Visa Travelmoney, je namenjena predvsem ljudem, ki iz katerega koli namena potujejo v tujino, v kolikor nam omogoča, da pri vseh avtomatičnih blagajnah - bankomatih, kjer lahko dvi-

gujemo gotovino s kreditnimi karticami Visa, dvignemo zaželeni znesek tudi s kartico Visa Travelmoney.

Za kreditno kartico Visa Travelmoney lahko zaprosi vsakdo, ne glede na to, ali ima pri banki tekoči račun. Proti predhodnemu plačilu prejme zainteresirani kreditno kartico za najmanj petsto tisoč lir in do najvišjega zneska devetih milijonov lir. Kartica se običajno glasi v tuji valuti, najpogostejše v ameriških dolar-

jih. Ne glede na valuto je možno dvigati na bankomatih gotovino v valuti države, kjer smo, to je v Nemčiji marke, v Franciji franke itd.

Dvigi s kartico Visa Travelmoney so možni, le če razpolagamo s tajnim kodeksom (Pin), ki nam ga banka izroči ob izdaji kartice. Na ta način se izognemo nevarnosti, da bi kreditno kartico koristil kdo drug v primeru izgube ali kraje le-te. V primeru, da kartico izgubimo, nam družba Visa izstavi duplikat v roku štiriindvajsetih ur.

Omenjena kartica bi morala postopoma nadomestiti turistične čeke (travel cheque). V primerjavi s turističnimi čeki nam kreditna kartica nudi ugodnejši tečaj pri dvigih gotovine, različnih od valute, na katero se kartica glasi. Pri dvigih gotovine nismo vezani na urnik bank oziroma menjalnic, kajti na bankomatih dvigamo 24 ur na 24 in tudi v dnevih, ko so banke ali menjalnice zaprte oziroma v prazničnih dneh, in ne nazadnje lahko dvigamo, ne da bi nas bančni uradniki ali nameščenci v trgovinah spraševali po osebnih dokumentih oziroma zahtevali dodatne informacije pri morebitnem izplačilu ali sprejemu čekov.

Med vsemi tistimi, ki bodo zaprosili do 30. junija 2000 za kartico Visa Travelmoney, bo izzrebanih pet podpisnikov, ki bodo nagrajeni s petdnevno potovanjem na olimpijske igre v Sydneyu septembra 2000.

Za morebitna dodatna pojasnila so vam na razpolago vse poslovalnice Zadrzne kraške banke in Zadrzne banke Doberdob in Sovodnje tudi glede na to, da so zadrzne banke edine bančne ustanove v deželi F-JK, ki nudijo opisano storitev.

TRŽAŠKI "WEBMASTER"

Tržačan Miran Pečenik velja v Italiji za enega najuglednejših izvedencev za bančništvo na svetovnem spletu, internetu. Ko je dan pred Božičem lani strokovni italijanski gospodarski dnevnik *Il Sole 24 Ore* objavil daljši zapis o njem, ga je imenoval "webmaster", kar bi se dalo posloveniti z besedami mojster spletnih strani.

Miran Pečenik namreč vodi eno najboljših italijanskih bančnih spletnih strani, ki nudi zelo veliko informacij o vseh dejavnostih bank na svetovnem spletu. Naslov njegove spletne strani je www.netzapping.com/banks. Na tej strani je Miran Pečenik s sodelavci zbral podatke o dejavnostih in uslugah, ki jih prek interneta nudi okrog sedemdeset italijanskih bančnih zavodov. Znano je, da bo svetovna mreža internet v prihodnosti igrala tudi v bančništvu izjemno vlogo, pravzaprav vedno po-

membnejšo, saj nudi internet izjemne možnosti za razvoj udobnega bančnega poslovanja, ki je hitro, zanesljivo in predvsem pa izjemno poceni. Pečenik je v pogovoru za ugledni italijanski časnik povedal, da se sedaj banke odločajo predvsem za informacije o svojih dejavnostih, da pa bo v prihodnosti vse več poslov in bančnih operacij potekalo prav prek interneta, kajti "trading on line" (trgovina na svetovnem spletu) in "e-commerce" (elektronsko trgovanje) se razvijata izredno hitro. Na svojih spletnih straneh, ki jih ima Pečenik že okrog tisoč, ponuja informacije o bankah, o več kot 130 borzah, o valutnih tečajih in seveda vrsto drugih finančnih informacij. Vsak dan "obišče" njegove spletne strani več kot 1500 "obiskovalcev", katerim nudijo njegove spletne strani vrsto informacij, določene seveda proti plačilu.

SMUČANJE

NEPOZABNA NEDELJA ZA SLOVENIJO

Špela Pretnar zmagala na Bavarskem, Matjaž Vrhovnik tretji pod Mont Blancem.

Slovensko alpsko smučanje je v Berchtesgadnu doseglo jubilejno 40. zmago. Zanj je zaslužna 26-letna blejska smučarka Špela Pretnar, ki je bila najhitrejša na obeh slalomskih progah in je tako dosegla svojo četrto ter drugo letošnjo zmago. Najbližjo nasprotnico, Francozinjo Christel Saioni, s katero sta si razdelili najvišjo stopničko na uvodni tekmi v Cooper Mountainu, je premagala za 92 stotink sekunde, tretje mesto pa je z zaostankom sekunde in pet stotink zasedla vodilna v slalomski razvrstitvi svetovnega pokala Norvežanka Trine Bakke.

Slovensko slalomsko nedeljo sta z lepima dosežkoma zaokrožila Urška Hrovat in Alenka Dovžan. Prva je zasedla šesto, druga pa 11. mesto. Do polovice prve proge se je odlično izid obetal tudi Nataši Bokal, a je po drugem najboljšem času naredila napako in morala odstopiti.

Svoj največji uspeh sta v nedeljo, 9. t.m., v Chamonixu dosegla tudi dva slovenska smučarja: Matjaž Vrhovnik je bil tretji, Mitja Kunc pa peti, medtem ko je Jure Košir spet razočaral in v tem trenutku predstavlja domala edino žalostno noto v slovenskem taboru.

Za Matjaža Vrhovnika-Vrhota smo se na izboljšave najboljših izidov letos še kar navadili, saj se je po desetem mestu v Beaver Creeku dvakrat uvrstil na šesto mesto, tokrat pa je Sloveniji prislužil še prve stopničke. Že na prvi progi je dosegel tretji čas, v drugo pa to mesto tudi ob-

držal. "To sta bili dve od mojih najboljših voženj v karieri. Vseeno pa mislim, da imam še rezerve. Samozavest je na visokem nivoju, vem, kam spadam in česa sem zmožen. S tem izidom sem dokazal, da sem dobro treniral, za kar se zahvaljujem trenerjem. Prav tako je zdaj poplačan ves trud, ki sem ga v smučanju vlagal v prejšnjih letih. Kdor doslej ni verjel vame, po novem zagotovo lahko", je bil zadovoljen 27-letni ljubljčan, ki se pred letošnjo sezono ni niti enkrat uvrstil med najboljšo deseterico.

Mitja Kunc je med najboljšimi desetimi že bil leta 1996 v Park Cityju (takrat je zmagal Andrej Miklavc), ko je bil šesti, tokrat pa mu je to uspelo drugič. Seveda je bilo v slovenskem taboru na cilju dobro razpoloženje, čeprav so trenerji nekaj takega na tihem pričakovali. "Vedeli smo, da so naši slalomisti v odlični formi, tako da smo bili prepričani, da se mora nekomu posrečiti uvrstitev na najvišja mesta. Uspela je Vrhovniku in Kuncu, moram pa reči, da imamo v ozadju še tekmovalce, ki so zmožni podobnih izidov. Malo nas skrbi le Košir, ki nima potrebnega samozaupanja. To je posledica opreme, saj se nikakor ne more odločiti, kateri model smuč bi uporabljal," je razmere med slovenskimi smučarji opisal slalomski trener Marko Jurjec.

Vsekakor bo nedelja, 9. januarja 2000, z zlatimi črkami zapisana v knjigo največjih uspehov v zgodovini slovenskega smučanja.

ALPÍN

VAL SIDERIMPES OSVOJIL DEŽELNI POKAL

IGOR COTIČ

Po božičnem in novoletnem premoru so se spet prižgali reflektorji na športnih prizoriščih, kjer so naši akterji že postregli z izrednimi uspehi. Valove odbojkarice so namreč na najboljši način zadržale v novo tisočletje, saj so si v finalnem dvoboju, ki je potekal 6. januarja v sovo-denjski telovadnici, z gladko zmago (3:0) priborile naslov deželnih prvakinj. Prestižni uspeh so odbojkarice trener-ske dvojice Safronova (na sliki)-Meulja dosegle z izjemno borbeno in učinkovito igro, in to od začetka vse do končnega sodnikovega žvižga. Močni servisi domačink so bistveno olajšali pot do uspeha, saj so povsem onesposobili gradnjo igre na drugi strani mreže, kjer je sprejem odpovedal na celi črti. Tudi občasni napadi tržiških odbojkaric so bili lahek plen domače obrambe, ki je tako kot napad delovala brezhibno. Goričanke so bile po prikazani igri za razred boljše, tako da tržiški ekipi Adria Volley ni preostalo drugega kot priznati suverenost njihovih nasprotnic.

O premoči valovk govori tudi podatek, da niso Safronove varovanke dovolile Zamojevim igralkam v posameznih setih prestopiti meje štirinajstih točk. Da sega slovenska odbojka v sam deželni vrh, potrjuje tudi dejstvo, da je pokal F-Jk tretjič zaporedoma ostal v rokah slovenskih šesterek, saj ga je prvič osvojila goriška Olympia, nato Slo-ga, letos pa je segla po njem ženska vrsta Vala. Z dosežnim uspehom so si valovke priborile pravico do nastopa tudi v meddeželnem po-

kalu, ki bo potekal meseca aprila. Poleg zmage v dežel-nem pokalu so valovke poskr-bele še za nov podvig, saj so v deželnem prvenstvu C lige kar v gosteh premagale eki-po Terme d'Arta (1:3), s kate-ro so delile najvišje mesto na lestvici. S tem so dokazale, da trenutno preživljajo izredno ugoden trenutek, tako da je njihov položaj na najvišji stop-nički lestvice, in to s tremi točkami prednosti pred za-sledovalkami, povsem zaslu-žen. Če bodo nadaljevale s takšnim pristopom do igre, kot so ga pokazale na zadnjih nastopih, bodo njihove želje po prestopu v višjo ligo pos-tale vse bolj uresničljive.

Tudi odbojkarice Olympie Kmečke banke so po prestopu v novo leto zaigrale uspešno, saj so na domačih tleh po petih setih igre premagale Vivil. Z osvojitvijo novih prvenstvenih točk so se povz-pele proti sredini lestvice.

V moški C ligi so naši pred-stavniki dosegli dve zmagi in poraz. Na pragu zmage so bili sicer tudi valovci, ki so na gostovanju pri tretjeuvrščem Prevenireju vodili z dve-ma nizoma prednosti, a so jim v ključnih trenutkih zad-njih treh setov pošle moči, kar so gostitelji izkoristili in so tako obrnili potek tekme v

svojo korist. Zmago so slavili tako sočani kot igralci Olym-pie Agrarie Terpin. Soča Uni-tecno se je kljub okrnjeni po-stavi z zmago (3:1) nad Mos-so povzpela v zgornji del le-stvice in tako povečala pred-nost pred ostalimi tekme-ci. Pomembno zmago je dose-gla tudi šesterka Olympie A-grarie Terpin, ki je na igrišču Vivila strla odpor trdoživenga nasprotnika, in to po petih ni-zih igre. V moški D ligi je Naš prapor v gosteh proti Porciji pokazal napredek v igri, a us-pelo mu je iztržiti le prven-stveno točko (3:2).

KOŠARKA

V izenačenem derbiju moške D lige med Domom Mark in Bregom Graphart so novi prvenstveni točki vknjižili domovci, ki so v primerjavi z go-sti pri izvajanju prostih metov bili bolj točni in so bili v ključnih trenutkih prisebnejši. Tekma se je zaključila z izidom 69:59 v korist Lebanovih varovancev.

NOGOMET

V prvi amaterski ligi je do-berdobska Mladost na doma-čih tleh morala priznati pre-moč vodilnega Isonza, ki je z dvema zadetkoma vnovčil poln izkupiček točk.

Sovodenjci so na Opčinah slavili zmago (0:1) in so ta-ko izboljšali svoj položaj na lestvici.

Če so nogometaši Juven-tine po uvrstitvi v četrtfinale deželnega pokala računali na zmago tudi v prvenstvenem nastopu, in to proti enajste-rici iz Škocjana ob Soči, so se po nedeljski tekmi morali sprijazniti s porazom (2:3). Priložnosti, da se izkažejo, pa ne manjka, saj bo že v priho-dnjem kolu v Sovodnjah der-bi z domačo enajsterico.

PRIHODNJE KOLO

ODBOJKA: Moška C liga (15.t.m.): Olympia Agraria Terpin-Buia, Val Imsa-II Poz-zo, Marchi Gomma-Soča U-nitecno.

Ženska C liga: Val Siderim-pes-Manzano, Porcia-Olym-pia Kmečka banka.

Moška D liga: Naš prapor-Elisir Viaggi.

KOŠARKA: Moška D liga: Gradese-Dom Mark.

NOGOMET: Prva amater-ska liga (16. januarja letos): Sovodnje-Juventina, Maria-no-Mladost.

ODBOJKA

OLYMPIA, DOBER ZAČETEK

Leto 2000 se je dobro za-čelo za Olympio, saj sta prejš-njo soboto tako ženska kot moška ekipa premagali na-sprotnika Vivila s 3-2.

Na domačih tleh so tokrat igrala dekleta, fantje pa v Villi Vicentini. V Gorici je bila tek-ma napeta in borbeno; to se je opazilo že v prvem setu, ko so dekleta izgubila set s 25-23. V naslednjem setu pa so si nekoliko opomogla in bila stalno v vodstvu, tako da so osvojila set kar z 25-12. Tretji set je bil slika prvega, saj so naše igralkle popustile ravno v ključnih trenutkih. Olympia pa je spet pokazala svojo moč v četrtem setu, ko je postavila naproti v težave in jim iz-silila tie-break, v katerem so naše igralkle prevladale in zmagale. "Tekmo bi lahko zmagale s 3-0; med prazniki nismo resno trenirali, zato je bila naša igra v določenih tren-utkih nihajoča" je povedala trenerka Kristančič. M. Hlede

PODLISTEK

PREGLED USPEHOV SLOVENSKEH ŠPORTNIKOV V LETU 1999 (1)

SLOVENSKE ŠPORTNIKE SO LANI KAR NEKAJKRAT RAZBURKALI SVETOVNO JAVNOST.

Leto 1999 je po uspehih preseglo vsa dosedanja v ob-dobju samostojne Slovenije. Levji delež uspehov gre slo-venskim nogometašem, ki so poskrbeli za pravo nogomet-no evforijo v Sloveniji oz. po-vsem običajno evropsko do-življanje te najpomembnejše "postranske" stvari na svetu, ki je Slovenci doslej nismo bili vajeni. Z uvrstitvijo Maribora v ligo prvakov in reprezentan-ce na evropsko prvenstvo pri-hodnje leto na Nizozemskem in v Belgiji pa so nogometaši poskrbeli tudi za preseneče-nje, ki ga ni pričakoval noben nogometni strokovnjak na svetu. Podobno vrednost kot uspeh nogometašev ima ne-dvomno tudi zlata medalja

Iztoka Čopa in Luke Špika na svetovnem veslaškem prvenstvu. Zmaga Čopa in Špika pa je bil le del "norega avgusta". Njun uspeh so dopolnili Ce-ljan Gregor Cankar z bronom v skoku v daljavo na svetov-nem atlantskem prvenstvu v Se-villi pa Mariborčanka Met-ka Šparavec na evropskem prvenstvu v Carigradu v disci-plini 50 m hrbtno ter nogo-metaši Maribora Teatanica, ki so prav v avgustu v tekmoval-nju za vstop v ligo prvakov iz-ločili francoski Lyon in spre-menili slovensko nogometno zgodovino.

Slovenska "nogometna pravljica" se je razpletla v sre-do, 17. novembra, v Kijevu, kjer je izbrana vrsta Srečka

Katanca iztržila neodločen izid 1-1 in se s skupnim izi-dom 3-2 v dodatnih kvalifika-cijah nad Ukrajino prvič uvr-stila na evropsko prvenstvo. Temu primeren je bil sprejem, ki se je začel že v noči na četr-tek, 18. novembra, na letališ-ču Brnik, po številnih česti-tkah in sprejemih pa končal na Mestnem trgu v Ljubljani, kjer je nogometaše pozdravi-lo več tisoč navijačev.

Če bi kdo pred dobrim le-tom, ko so se začele kvali-fikacije, trdil, da se bo Slove-nija uvrstila med 16 najbolj-ših reprezentanc v Evropi, bi ga verjetno razglasili za nore-ga. Po žrebu skupin, ki je Ka-tancu in družini namenil Norveško, Grčijo, Gruzijo, La-tvijo in Albanijo, so nekateri vendarle napovedali boj za drugo mesto, toda uspeha v

dodatnih kvalifikacijah ni pri-čakoval nihče. Prvi nasprotnik Slovenije je bila v Atenah Gr-čija. Že takrat se je pokazalo, da ima Slovenija kakovost. Na olimpijskem stadionu so prikazali odlično igro, bili boljše, a jim je popolno zma-goslavje preprečil pristranski sodnik. Izid je bil na koncu 2-2, kar pa je bilo dobro izho-dišče za naprej. Po porazu v Ljubljani z Norveško 1-2 je marsikdo že pomislil, da se nadaljuje prejšnji cikel kvalifikacij, a igra je vseeno daja-la upanje. Odločilni trenutek kvalifikacij se je verjetno zgo-dil v Mariboru, kjer je Sašo U-dovič proti Litvi z golom pet minut pred koncem zagoto-vil prvo zmago. Sledila so go-stovanja v Gruziji, Albaniji in Litvi, kjer so Slovenci osvoji-li sedem točk. Odlične rezul-tate so potrdili z domačima zmagama proti Albaniji in Gruziji. Dva kroga pred kon-cem so bili celo v igri za prvo mesto, kar pa je bil vendarle prevelik zalogaj, saj je tekma

v Oslu pokazala, da so Nor-vežani še korak pred Sloven-ci. Pred gostovanjem Grčije v Mariboru, kjer so jo slovenski nogometaši v nepopolni po-stavi izgubili z 0-3, je bilo tako jasno, da bodo morali v do-datne kvalifikacije. Njihov na-sprotnik je bila Ukrajina, ki v skupini z evropskima velesi-lama Francijo, aktualnimi sve-tovnimi prvaki, ter Rusijo ni izgubila niti ene tekme. Toda v Ljubljani so Ševčenko, Re-brov in soigralci vendarle klo-nili, v Ukrajini pa so Slovenci z golom Pavlina iztržili potre-ben remi in se zasluženo uvr-stili med 16 najboljših ekip stare celine.

Po nekaj neuspehih posku-sih pa se je odprlo tudi klub-skemu nogometu in državni prvaki iz Maribora so že jese-ni poskrbeli za nogometni "boom". Že v kvalifikacijah za ligo prvakov proti belgijskemu Genku je malokdo verjel, da Maribor Teatanic lahko na-prduje. Ko pa je slovenskim prvkom žreb v zadnjem kro-

gu kvalifikacij namenil Lyon iz dežele svetovnih prvakov, kjer so v klub pred sezono vložili v nakup igralcev več milijard lir prav zaradi igre prvakov, so v uspeh Mariborčanov verjeli le še redki. Varovanci Bojana Prašnikarja pa so verjeli vase, Francoze načeli v gosteh in jih dotolkli pred domačim občin-stvom v Ljudskem vrtu. Ko so Mariborčani nato zmagali še na prvi tekmi lige prvakov v gosteh pri lanskem polfinali-stu tega tekmovanja, kijevske-mu Dinamu - tamkajšnji sta-dion je očitno srečen za slo-venske nogometaše -, je bilo navdušenje popolno. Na do-mačem igrišču slovenski no-gometaši te zgodbe sicer niso uspeli nadaljevati, so pa z igro dokazali, da so po kakovosti le majhen korak za najbolj-šimi. Žal pa je v Sloveniji raz-korak med Mariborčani in drugimi klubi še vedno pre-velik, kar je bilo usodno za preostale slovenske predstavi-nike v Evropi.

ALPÍN / DALJE

S 1. STRANI

MANJŠINE VIZITKA ZA EVROPO

V prihodnjih dneh se bo v poslanski zbornici nadaljevala razprava o zaščiti slovenske manjšine v Italiji. Kako se bo razvijala parlamentarni postopek? Vi lahko še posebej, kot eden glavnih podpisnikov oz. pobudnikov ter kot predlagatelj tega zakonskega osnutka, še poudarite kaj s tem v zvezi?

V okviru svoje nove funkcije se bom zavzel za uresničitev zakona, in to tudi v soglasju z ministrico Katio Bellillo. Upam, da bo to šlo hitro naprej in da bo vsekakor v mesecu januarju zakon sprejet tudi z raznimi izboljšavami.

Sam seveda pri tem ne bom mogel - v razpravi v zbornici - predlagati amandmaje. Bodo pa to naredili (tudi v mojem imenu) poslanci Južnotirolske ljudske stranke SVP, zlasti še kolega Brugger.

Kmalu bom tudi prišel na obisk k Slovencem v vaši deželi, kjer imam veliko prijateljev. Gotovo pa je bilo že podobno prijateljstvo v predvojnem času (ko je bil naš glavni predstavnik Emil Chanoux) ali pa še v povojni dobi od poslanca Caverija do senatorja Fossona.

Narodnostno vprašanje je dandanes nedvomno zelo živo tudi in še posebno v Evropi. Če pustimo ob strani tudi tragične dogodke etničnih bojev (kot se je to nedavno zgodilo zlasti na Balkanu), pa se je na raznih področjih Evropske unije pokazal nekak preporod "prepovedanih" narodnosti oz. manjšin nasploh. Tako na primer španske autonomije (Katalonci, Baski) pa tudi britanske izkušnje (parlament na Škotskem in v Walesu). Ali je to znamenje nekakega nastanka Evrope narodov in dežel? Kakšen pomen ima vse to za nas?

Seveda se danes kažejo še marsikje nasprotujoče si ideje. Danes je Evropa šele integracija držav. Evropa narodov se mora pa še uresničiti. Vse to pa pomeni tudi pot federalizma, kar je bilo nekoč sicer utopija. Morda pa se bo to uresničilo v novem tisočletju.

Naša skupna vloga je danes izjemna. Kdor se boji, vihti stare nacionalizme. Tako Dolina Aosta kot Slovenci pa gremo svojo pot po načelih svobode in samostojnosti. Če se v Aosti danes zavzemamo še vedno za lastno samovlado, pa je med Slovenci, recimo, živa zahteva po zajamčenem zastopstvu manjšine. Tisti, ki danes imajo Slovence za neke netilce ognja, pa spadajo itak v ropotarnico. Mislim, da bi prav v tem duhu, recimo, znana knjiga profesorjev Pirjevca in Kacinove spadala tudi v italijanske šole, saj imajo kot osnovo legitimacijo svoje zemlje.

Dežela Dolina Aoste ima v svojem posebnem statutu dva člena (38 in 40), ki določata enakopravnost oz. izenačenje italijanskega in francoskega jezika, kar kaže še korak naprej v razmerju do južnotirolske dvojezičnosti. Kako se kažejo v praksi ta določila? Naj spomnim le, da sem videl npr. v Aosti ali samo francoske ali samo italijanske napise (toponomastika, deželna palača itd.).

To predpostavlja vsekakor zelo vzpodbudno pojmovanje dvojezičnosti. V samem deželnem svetu Doline Aosta se govori ali francosko ali italijansko, in to brez tolmača. Tako pojmovanje dvojezičnosti zadeva posameznika, ki ima po zakonu določeno pravico, da tako nastopa.

Ves problem v zadevi francosko - italijanske dvojezičnosti je v Aosti nastal v 19. stoletju, saj je bila prej dvojezičnost mišljena le kot raba francoskega ali franko-provansalskega jezika. Novo dvojezičnost pa je že priznavala liberalna Italija vse tja do fašizma, ki je nato uvedel italijanizacijo. Po vojni pa se je uveljavilo načelo *jus soli* (kar bi na kratko pomenilo domačijsko pravo oz. kot pravimo mi, *naître chez nous* - biti rojen pri nas), kar ni načelo *jus sanguinis* (kar bi pomenilo sorodniško pravo). To je v bistvu nekaka pravica, ki izvira iz dejanskega bivanja na določenem ozemlju. Tako je npr. na šolskem področju zagotovljena enakost jezikov, saj je, recimo, francoščina obvezna tudi pri maturi.

Noben model zaščite pa se ne da izvažati. Ko slišim, da pravijo Italijani o Slovencih, da hočejo južnotirolsko rešitev, vem, da temu ni tako.

Slovenščina je nekaka vizitka za Evropo. Če kdo govori slovensko, ima tudi pot do drugih slovanskih jezikov. Upam, da bo slovenski jezik postal tudi jezik nove Evrope. Železna zavesa in berlinski zid sta padla. Zato je danes vsaka demoiniacija slovenščine v italijanskem svetu samo argument za politikantstvo!

Nekateri tudi obtožujejo slovensko stranko zaradi njenih odnosov s Slovenijo - kar pa je seveda samo po sebi umevno.

Odnosi med političnimi silami narodnih manjšin v Italiji so nastali predvsem ob prvih evropskih volitvah. Zelo dobro se spominjam priprav na to prvo volilno preizkušnjo iz leta 1979, ko je UV vodila in povezovala delo oz. priprave na te volitve. Še posebno naj tu poudarim vlogo, ki jo je imel pokojni Bruno Salvadori, ki je v imenu valdostanske stranke prevzel vodilno vlogo v tem okviru, na kar se vsi spominjamo s spoštovanjem in nostalgijo. Kaj pomeni danes sodelovanje med manjšinami v Italiji?

Soglašam s priznanjem za B. Salvadorija, ki je imel res veliko intuicijo v tem smislu. Mi smo danes ohranili njegovo dediščino in s tem nadaljujemo brez volilnih računov. Lahko rečemo, da je bil pokojni politik pravi poslanec iz Aoste tudi za Slovence.

Sedaj so v tem okviru tudi novi elementi. Rad bi tu omenil, da smo

za zadnje evropske volitve že razširili sodelovanje. V to skupnost manjšin je vstopila tudi SVP ter se tako odprla drugim manjšinam. To je zelo važno zlasti v evropskem ključu. Je to namreč zelo dobra vizitka nemškemu svetu naproti, kot je francoska stranka iz Aoste v tem oziru simbol širšega francoskega sveta. Prav tako npr. predstavljajo Okcitanzi nekak most med Alpami in Pireneji. Pa spet so Ladinci v Dolomitih, na jugu države pa grška in albanska skupnost kot pot v Sredozemlje. Ne pozabimo še Kataloncev na Sardiniji, obrnjenih proti španskemu svetu. Pomembna je nato vloga Slovencev s srednjeevropsko tradicijo.

Tako vidimo, da je vse to Evropa. Zato ne le, da mora Italija dati priznanje manjšinam, ampak mi sami moramo pri tem igrati zavirljivo vlogo v evropski politiki. To je danes prava zgodovinska vloga naših narodnih skupnosti. Omenimo naj še občasne notranje nesporazume v sklopu samih manjšin v Italiji. Vse to lahko še spominja na znani rimski rek *Divide et impera* (loči in vladaj). Namesto tega pa mora med nami vsemi vladati harmonija, in to brez ideoloških predsodkov.

Po svoji novi vlogi ste danes državni podtajnik v predsedstvu vlade, in sicer z zadolžitvijo za deželne zadeve in manjšine.

Kako boste koordinirali svoje delovanje z ministrstvom za dežele?

Moje novo delovanje mora temeljiti na sodelovanju in zaupanju s predsednikom vlade D'Alema in ministrice za dežele Bellillo. Vse to pa z željo za konkretno reševanje problemov, ki so pred nami.

Problemi jezikovnih manjšin v Italiji so raznoliki. Tudi v deželi Furlaniji-Juljski krajini je na dnevnem redu vprašanje popolne uresničitve deželnega statuta. Zlasti bi bilo primerno, da bi prišle v statut tudi manjšinske zadeve, kar pa terja spremembo ustavnega zakona. Te stvari pa predlagam kot nekak balon *d'essai* v politiki, kot poskus novega gledanja in novih prijemov na tem področju.

Žal nam je, da na zadnjih volitvah ni prišlo do vaše izvolitve v evropski parlament, in to zaradi neke zgrešene in personalistične politične izbire s strani vidnega kandidata Prodijevih Demokratov. Kako gledate na Evropo v novem tisočletju?

Seveda, bil bi lahko evropski poslanec, če bi senator Di Pietro izbral zase južno okrožje namesto zahodnega. Sedaj sem prvi neizvoljeni v zahodnem okrožju. Pri vsem tem bi gotovo morala drugače nastopati tako Di Pietro kot Cacciari (beneški župan). Jemljem pa zelo resno možnost, da bi v slučaju zamenjave prišlo do nove situacije in bi nato kot poslanec v evropskem parlamentu zastopal vse manjšine v državi. Pri tem bi se seveda oprl predvsem na evropskega poslanca Ebnerja (SVP), ki ste ga volili v vašem okrožju, in druge. Vzpostavil bi tudi stike s senatorjem Volčičem, ki je bil prav tako izvoljen v evropski parlament, in to vse v splošno korist manjšin v Italiji in Evropi.

Gospod državni podtajnik, lepa vam bvala za pogovor in topla voščila za vaše plodno delovanje na visokem vladnem položaju.

VONJ PO POTICI

MAJDA ARTAČ STURMAN

Ali poznate P-zgodbo? Zgodbo, v kateri se besede začenejo z isto črko P? Gre za odlično vajo za kreativno pisanje, primerno tako za osnovnošolce kot tudi srednješolce. Ali pa za odlično in učinkovito reklamo, s katero se oglašajo znano slovensko podjetje. Podobna P-zgodba je zgodba o potici.

Potica, praznik, pot.
Potica - praznik, pretkan s preprostostjo pričakovanj.

Praznik - potica, polna prijetnih presenečenj.
Potica predstavlja popotnico, predstavlja podobo poti.

Verjetno se boste strinjali z ugotovitvijo, da ni praznikov brez potice, še posebno božičnih ne. In ker je v naših domovih še vedno čutili toplino ali vsaj spomin na umirjenost božičnih in novoletnih dni, bi se povrnila k potici, ki je ne more nadomestiti noben še tako reklamiziran industrijski izdelan paneton. Bili so časi, ko sem bila trdno odločena, da se ne bom udinjala odvečnim ali dodatnim gospodinjanskim delom, kot je na primer pečenje potice. Ali si predstavljate dekle na začetku sedemdesetih let, ki bi se ponašalo s svojimi gospodinjanskimi sposobnostmi? Ne, ne spodobijo se, da bi se zapirale v kuhinje in opravljale težko tlako. Saj lahko stopiš v trgovino po paneton ali pa potico naročiš v pekarni.

Danes pa sem trdno prepričana, da to ni isto kot jesti - ali bolje, uživati v pravem pomenu besede - doma pripravljeno potico. Zame je dolga leta ostajala nedosegljiv ideal mami-potica. Spomnim se, kako sem kot otrok kopmela po enem samem, samcatem drobnem grizljaju, na katerega sem morala čakati, medtem ko je pokrito pečenje sladko dišalo v neogreti sobi kar nekaj dni, preden smo ga smeli poskusiti. Vonj po pečeni potici je govoril o bližajočem se Božiču ali Veliki noči. Dolga leta sem se zanašala na mamino potico, saj smo vedno praznovali z njenim dragocenim posladkom, v mojem novem domu pa je kljub otroškemu živzavu in živahnemu prazničnemu pričakovanju nekaj manjkalo. Manjkal je vonj po potici, tisti sladki, topli vonj, ki je v spominu pravzaprav še slajši od koščka potice same.

Pomislila sem: zakaj naj bi svoja otroka, sicer zrasla v dobi merendin, sadnih sokov, čokolad, patatin in panetonov in torej - hvala Bogu, dovolj preskrbljena in sita - prikrajšala za vonj po kvašenem testu in pečenju? Z bojnih polj ženske emancipacije sem odvihrala v kuhinjo, obogateno z dragocenim izročilom domače praznične tradicije. S svojo prvo potico, spečeno pred nekaj leti v času, ko so dijaki z zasedbo šol navrgli profesorjem nekaj dni izrednega dopusta, ki sem ga čudovito izkoristila, sem presenetila mamo za rojstni dan. Posrečilo se je, zgodila se je potica, in od tedaj se nekajkrat v letu lotim zahtevnega opravila. Če bi mi bili pred desetimi leti rekli, da bom čepele doma v kuhinji celo jutro ali da bom zasedena s peko celih pet ur, bi vam ne bila verjela. Danes pa se kljub obveznostim in skromnim odmerkom prostega časa rada posvečam pripravi potice, ki je sicer zahtevna in zamudna, vendar je vsakršen trud obilo poplačan, ko čez dan ali dva pozabim na pripravo kvasca, mletje orehov, mešenje testa, vzhajanje, ki mora potekati v zelo toplem in lepo ogretem prostoru, na namaz, zvijanje in pečenje potice.

Zdaj pri nas že več ne marajo nikakršnih kupljenih potic: nekatere

imajo v nadevu preveč drobtin, prepojenih z rumom, ki naj zakrije pomanjkanje orehov. Te potice nimajo v sebi nič zlahtnega, ampak nekakšen industrijski kič okusa, ki nima nič skupnega z domačo potico. Ko nam je letos za Božič zmanjkala potica, smo se hoteli za Silvestrovo posladkati s kupljeno orehovo potico. Toda, kakšno razočaranje: nesladki grizljaji so se nam zatikali v ustih kljub domačippanemu sladkornemu prahu! Morda je bilo to zaradi margarine, s katero nekateri nadomeščajo maslo, pravzaprav pa ne vem.

Umetnost dobre potice je verjetno skrita v njenem ne premočnem nadevu, še bolj pa v dejstvu, da si je treba zanj vzeti čas, potrpljenje in dobro ogreto kuhinjo, da testo lepo vzhaja. Gospodinje imate vsaka svojo preizkušeno varianto: orehovo, rozinovo, kokosovo, čokoladno ali belomandeljno potico. Rezinico lahke potice pa si lahko privoščijo tudi tisti, ki jim nagaja holesterol.

LAHKA POTICA

Testo: 6 dag kvasa, 1 kg moke, ščepec soli, 2 jajci in rumenjaki, 4 dl toplega posnetega mleka, 1/2 do 1 dl olja, 8 dag sladkorja, zribana limonina lupina, vanilijev sladkor, rumova aroma. Nadev: 40 dag mletih orehov, 20 dag mletih olupljenih mandljev, 25 dag sladkorja, 4 žlice prepraženih drobtin, 3 do 4 dl toplega posnetega mleka, 2 pesti rozin, zribana limonina lupina in vaniljev sladkor, 1 beljak, ščepec cimeta, žlica medu, ščepec cimeta (po želji tudi 4 dag pinjol).

Kvasac pripravimo tako, da kvas razpustimo v nekaj žlicah toplega mleka, dodamo žličko sladkorja in žlico moke in vse postavimo vzhajati na toplo. V skledo presejemo moko, v jamico stresemo kvasac, nato pa med mešanjem dolivamo mleko, ki smo mu pred tem dodali sladkor, olje, jajca, rum in limonino lupinico. Testo najprej stepamo s kuhalnico, potem pa gnetemo, da se lepo loči od skled in rok. Pokrit in pomokan hlebec testa damo približno eno uro vzhajati na toplo, lahko tudi v pečico, ogreto na 35 stopinj C.

Medtem pripravimo nadev. Mletim orehom, mandljem, drobtinam in ostalim sestavinam prilijemo toliko vrelega mleka, da je nadev gost, dodamo v rumu napojene rozine, nazadnje, preden namažemo, pa še stopen beljak.

Vzhajano testo pregnetemo, zvaljamo in namažemo z nadevom. Iz testa lahko zvijemo eno večjo potico za okrogel pekač in eno manjšo za podolgovatega. Obe premažemo s stepanim jajcem, popikamo s tanko iglo in postavimo spet vzhajati v pečico. Nato pečemo najprej pri 220 stopinjah C okrog 15 minut, da potica porumeni, pokrijemo s peki papirjem in znižamo na 180 stopinj C. Pečemo še trideset ure in preizkusimo s pletilko, če je testo pečeno. Pečeno potico pustimo še nekaj časa v pekaču, nato zvrnemo na pladenj in pustimo ohlajati prekrito s peki papirjem in prtičkom.

Naj potica lepo počiva dan ali dva, ker jo je lažje rezati. Hranimo jo lepo pod prtičkom v plastični vrečki, posipamo jo s sladkorjem šele, ko jo ponudimo.

Toda za pripravo potice ne čakajte na Veliko noč, kajti sladkamo se lahko tudi ob drugih praznikih. In če je v vas še kaj prazničnega navdušenja za peko, ga izkoristite za res slovesno in enkratno praznovanje bližajočega se dneva slovenske kulture leta 2000.

Še pomnite P-zgodbo? Proslavimo Prešerna (s potico, seveda).